

Abraham's First Five Trials:
Chapter 26 of *Pirke de Rabbi Eliezer*

John Fishman

Rabbinical Thesis
Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for Ordination

Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion
Los Angeles
May, 2002

Advisor: Dr. Lewis Barth

Contents

Introduction	3
Basetext	12
Translation	17
Transcription and Description of Manuscripts and Editions . . .	23
Critical Apparatus	74
Relationship of the Manuscripts and Editions	90
Commentary and Analysis	97
Bibliography	130

Introduction

1. *Pirke de Rabbi Eliezer*: Name, Date, Origin, Type ¹

Pirke de Rabbi Eliezer (hereafter cited as PRE), is an early medieval aggadic work. It has also been called by a variety of similar names in subsequent rabbinic literature, including: *Baraita de Rabbi Eliezer*,² *Haggadah de Rabbi Eliezer*,³ *Pirke Rabbi Eliezer ha-Gadol*,⁴ and *Pirke Rabbi Eliezer ben Hyrcanus*.⁵ The name comes from the opening line of the first chapter, "A tale about Rabbi Eliezer ben Hyrcanus..." and from the fact that the first two chapters purport to relate events from the life of the great tannaitic sage. Some manuscript versions of PRE do not contain chapters 1 and 2, and so it is possible that they were a late addition to the work,⁶ and that the original author/redactor may not have intended the pseudepigraphical attribution of the midrash to R. Eliezer at all.

PRE was written in the eighth or early ninth century C.E.,⁷ following the periods of the classical Tannaitic and Amoraic sages, a relatively 'late' date by midrashic

1. All information in this section, unless otherwise noted, has been gleaned from H.L. Strack and G. Stemberger, *Introduction to the Talmud and Midrash*, trans. and ed. Markus Bockmuehl (Minneapolis: Fortress Press, 1996), 328-330; M.D. Herr, "Pirkei de-Rabbi Eliezer," in *Encyclopedia Judaica* (hereafter cited as *EJ*) (Jerusalem: Keter, 1972), vol. 13, cols. 558-560; Schulim Ochser, "Pirke de-Rabbi Eli'ezer," in *The Jewish Encyclopedia* (hereafter cited as *JE*) (New York and London: Funk & Wagnalls, 1901), vol. X, 58-60; and G. Friedlander, *Pirke de Rabbi Eliezer* (London, 1916; second ed. New York: Hermon Press, 1965), liii-lv, 219, 221-222.
2. The *Arukh*, s.v. קרקס; Rashi on Gen. 17:3, and on Meg. 32a; David Kimkhi, *Shorashim*, s.v. עור (*JE*).
3. Rabbenu Tam in Tos. on Ket. 99a (*JE*).
4. Maimonides, *Moreh Nevukhim*, II, 26 (*JE*).
5. *Seder Rav Amram* (*JE*).
6. Added no later than the 11th century, since genizah fragments contain the present chapter numbering, and since the title is already connected with R. Eliezer in the *Arukh*. (Strack and Stemberger, 329.)
7. In Ch. 30, PRE alludes to Arab rule of Eretz Yisrael and knows of the Dome of the Rock on the site of the Temple Mount, as well as the Islamic names of Ishmael's wives, suggesting a date no earlier than the eighth century C.E. As for fixing the date of the work's completion, PRE is quoted in the early ninth century by Pirkoi ben Baboi and in the tractate Soferim. (Strack and Stemberger, 329; *EJ*, col. 559.)

standards.⁸ According to Herr, the book is written in Hebrew reminiscent of the geonic era.⁹ Most scholars argue that the composition originated in Eretz Yisrael.¹⁰ They base their conclusion on the fact that almost all of the rabbis cited are from Eretz Yisrael, on PRE's knowledge of customs of the Holy Land,¹¹ on its quotations from the Jerusalem Talmud, and on its use of material from Genesis Rabbah, another Palestinian midrash.

Unlike classical midrashim, PRE is neither a collection of homilies for selected occasions nor a series of exegetical commentaries on the Bible. Rather, it is best classified as "rewritten Bible;" in other words, as coherent stories, based on the Bible, but with additional material woven into the narrative.¹² In this sense, it shares traits with the apocrypha and pseudepigrapha of the Second Temple period, as well as with Arabic collections of biblical legends.¹³ After the introductory chapters about Rabbi Eliezer, PRE recounts the creation of the world (Chs. 3-11), and continues following the major characters of the Torah, from Adam and Eve (Chs. 12-14, 20) through Noah (Ch. 23), the patriarchs and matriarchs (Chs. 26-37), and onto Moses and the wanderings of the Children of Israel in the wilderness (Chs. 40-53). In addition, throughout the composition, there are chapters on the calendar (Chs. 7-8), good and evil (Ch. 15), the three things on which the world stands (Chs. 16-17),¹⁴ Jonah (Ch. 10), the fall of the angels (Ch. 22), Haman (Ch. 50), and the seven wonders of old (Ch. 52), among others.

8. See Lewis M. Barth, "Introducing the Akedah: A Comparison of Two Midrahic Presentations," in *Tribute to Geza Vermes: Essays on Jewish and Christian Literature and History*, ed. Philip R. Davies and Richard T. White (Sheffield: JSOT Press, 1990), [JSOT Supplement Series 100], 125.

9. *EJ*, col. 558.

10. Strack and Sternberger, 330; *EJ*, col. 559; *JE*, 59; Friedlander, liv.

11. See especially, Ch. 13, on the custom of reciting Ps. 92 on the eve of the Sabbath, and Ch. 20, on customs of reciting Havdalah at the conclusion of the Sabbath (*JE*, 59).

12. See Joseph Heinemann, *Aggadah and its Development* [Hebr.] (Jerusalem: 1974), 181-199, 242-247.

13. See Reuven Firestone, *Journies in Holy Lands: The Evolution of the Abraham-Ishmael Legends in Islamic Exegesis* (Albany: State University of New York Press, 1990), 1-10.

14. Torah, worship, and acts of loving-kindness.

In all, there are 54 chapters in the work as we now have it.

Scholars point to several instances to argue that PRE, as we know it, is incomplete.¹⁵ First, the narrative should logically conclude with the death of Moses at the end of the Torah, but instead it leaves off with the punishment of Miriam (Num. 12). Second, it is said that God descended to earth ten times, but only eight of these descents are mentioned. Third, chapters 27ff. are connected to the Eighteen Benedictions of the weekday Amidah, yet only eight of these are included.

2. The Ten Trials of Abraham and Chapter 26 of *Pirke de Rabbi Eliezer*

This study will focus on Chapter 26 of PRE. According to the opening line of the chapter, Abraham was tested with ten trials. Our chapter describes the first five trials: 1) When Abraham was born, the leaders of the kingdom sought to kill him; 2) When he was imprisoned and then put in the furnace of fire; 3) When God told him to leave his father's house (Gen. 12:1); 4) When he reached Canaan and there was a famine that caused him to go down to Egypt (Gen. 12:10); and 5) When Sarah was taken by Pharaoh as a wife (Gen. 12:11-20). The remaining trials are told in the next five chapters.¹⁶

Chapters 26 through 31 clearly form a unit within PRE, and may have at one time existed as an independent creation that was later incorporated into PRE. However, the material has been thoroughly worked over by the author of PRE, so that it is consistent

15. Strack and Sternberger, 318; Friedlander, xv; *EJ*, col. 558; *JE*, 59.

16. Chapter 27 relates the sixth trial: Abraham's involvement in the war between nine Canaanite kings (Gen. 14:14-15). Chapter 28 relates the seventh trial: The Covenant between the pieces (Gen. 15) and Abraham's vision of his descendants' fate at the hands of four future kingdoms of the world. Chapter 29 relates the eighth trial: Abraham's circumcision at the age of ninety-nine (Gen. 17). Chapter 30 relates the ninth trial: The expulsion of Hagar and Ishmael (Gen. 21). Chapter 31 relates the tenth trial: The Binding of Isaac (Gen. 22).

with the whole book in terms of language, style, and the use of source material.¹⁷ The material is most likely divided as it is, into six chapters, due to the unequal length of the individual trials. None of the first four trials is long enough to stand alone as a chapter, so they are combined with the fifth trial to form a chapter roughly the same length as Chs. 27 and 28.¹⁸

The tradition that Abraham was tested is at least as ancient as the text of the Bible. Gen. 22:1 introduces God's command to Abraham to sacrifice Isaac as a test, saying, "After these things, God *tested* (נסה) Abraham. At the conclusion of the episode, after the angel has called to Abraham and instructed him to stay his hand, he says, "Now I know that you fear God, for you have not withheld your son, your only son, from me." (Gen. 22:12).

In the Book of Nehemiah, in the course of offering a confession on behalf of the people, the prophet Ezra proclaims, "You are the Lord God who chose Abram and brought him out of Ur of the Chaldeans and gave him the name Abraham; and You found his heart faithful before You, and made a covenant with him to give his descendants the land of the Canaanite..." (Neh. 9:7-8). The phrase "You found his heart faithful (נאמן) before You", even if it does not say so explicitly, seems to imply that God tested

17. See Jacob Elbaum, "Ha-Melitzah, ha-Motiv, v'ha-Inyan l'derekh Itzuvo shel ha-Sippur b'Pirke de-Rabbi Eliezer," in *Mekhh're Yerushalayim be-Folklore Yehudi Likhvod Dov Noy*, vols. 13-14, ed. Tamar Alexander and Gilat Hazan-Rokem (Jerusalem: Magnes Press, 1991-1992), 125-126, where the author argues for the unity of PRE on linguistic and stylistic grounds.

18. The electronic version of PRE available on the *Bar Ilan Responsa Project*, taken from Higger's edition, shows that Ch. 26 has 489 words, Ch. 27 has 349 words, and Ch. 28 has 586 words. While this text is not a critical edition (cf. Lewis M. Barth, "Is Every Hebrew Manuscript a New Composition? The Case of *Pirke Rabbi Eliezer*" in *Agendas for the Study of Midrash in the Twenty-First Century*, ed. Marc Lee Raphael [Williamsburg, Va.: William and Mary, 1999] 47), and only represents a thin slice of the manuscript tradition, the word count at least indicates that the three chapters are roughly the same length. However, the next three chapters are each longer. Ch. 29 has 1,199 words; Ch. 30 has 910 words; and Ch. 31 has 848 words.

Abraham. Apparently, the author of the confession believed that Abraham must have passed some kind of test to have been worthy of entering into a covenant with God. This passage recalls the covenant sealed between God and Abraham¹⁹ in Gen. 15, in which Abraham "had faith (וַיֵּאֱמֵן) in the Lord; and He reckoned it to him as righteousness," promising that Abraham's descendants would come to possess the land of the native tribes.

In the later Second Temple period, several apocryphal and pseudepigraphical works explicitly contain the notion that Abraham was tested, including Ben Sira (c. 200 -180 B.C.E.),²⁰ 1 Maccabees (c. late 2nd - early 1st cen. B.C.E.),²¹ and the Book of Judith (1st cen. B.C.E. or 1st cen. C.E.).²²

Eventually, a tradition developed that Abraham was tested with ten trials. The first literary reference to this notion comes from the Book of Jubilees (c. 141-161),²³

19. Throughout this study, I shall use the names "Abraham" and "Sarah" when referring to these figures, even when referring to events in the Biblical narrative that occur before God changed their names from Abram and Sarai (in Gen. 17:5 and 15), except in the course of quoting from Scripture. This practice is in keeping with the rabbinic works I am examining.

20. See Burton Mack, "Sirach: Introduction," in *The HarperCollins Study Bible*, Wayne A. Meeks, ed. (HarperCollins, 1993), 1530-1532. See especially Ben Sira 44:19-21: "Abraham was the father of a multitude of nations, and no one has been found like him in glory. He kept the law of the Most High, and entered into a covenant with Him; He certified the covenant in his flesh, and when he was tested he proved faithful. Therefore He assured him with an oath that the nations would be blessed through his offspring; that He would make him as numerous as the dust of the earth, and exalt his offspring like the stars, and give them an inheritance from sea to sea and from the Euphrates to the ends of the earth." (*HarperCollins Study Bible*, 1602-1603). Note the similarity of this passage with Neh. 9:7-8.

21. See Daniel J. Harrington, "1 Maccabees: Introduction," in *The Harper-Collins Study Bible*, 1645-1648. See especially 1 Maccabees 2:51-52, "Remember the deeds of the ancestors, which they did in their generations; and you will receive great honor and an everlasting name. Was not Abraham found faithful when tested, and it was reckoned to him as righteousness?" (*HarperCollins Study Bible*, 1653).

22. See Toni Craven, "Judith: Introduction," in *The Harper-Collins Study Bible*, 1459-1461. See especially Judith 8:25-27: "In spite of everything let us give thanks to the Lord our God, who is putting us to the test as He did our ancestors. Remember what he did for Abraham, and how he tested Isaac ... For He has not tried us with fire, as He did them, to search their hearts, nor has He taken vengeance on us but the Lord scourges those who are close to Him in order to admonish them." (*HarperCollins Study Bible*, 1470-1471). Note that this source is unique in mentioning that Isaac was tested.

23. See O.S. Wintermute, in *The Old Testament Pseudepigrapha*, vol. II, ed. J.H. Charlesworth (Doubleday: New York, 1985), 43-44.

which says that Abraham's tenth test was the death of Sarah.²⁴ Earlier, Jubilees mentions that Abraham was tested with several trials, but only gives six.²⁵ The Mishna (c. 200)²⁶, in Pirke Avot 5:3, states concisely that, "Abraham our Father, peace be upon him, was tested with ten trials and withstood them all," but does not list the trials.²⁷ *Avot de Rabbi Nathan* (c. 3rd - 7th cen.),²⁸ in Ch. 33 of version A, and in Ch. 36 of version B, provides a schematic list of the ten trials, but does not list each trial individually, and does not elaborate on the details of each trial.²⁹

Two roughly contemporaneous texts provide the earliest full elaborations of the

24. Jubilees 19:7-8: "And Sarah was a hundred and twenty-seven years old - that is, two jubilees, four weeks, and a year: so long had Sarah's life lasted. *This is the tenth test by which Abraham was tested; and he was found faithful and consistently patient.*" Trans. R.H. Charles, revised by C. Rabin, in *The Apocryphal Old Testament*, ed. H.F.D. Sparks (Oxford: Clarendon Press, 1984), 64.
25. Jubilees 17:17-18: "But the Lord knew that Abraham was faithful in all his afflictions; for *He had tested him* through the command to leave his country (1) and with famine (2); and He had tested him with the wealth of kings (3), and He has tested him through his wife when she was torn away from him (4), and with circumcision (5), and He had tested him through Ishmael and Hagar, his slave-girl, when he sent them away (6). And in every test to which the Lord subjected him, he had been found faithful, and he was not impatient, nor was he slow to act; for he was faithful and loved the Lord." Trans. *ibid*, 61. The numbers in parentheses are my addition.
26. Strack and Stemberger, 109.
27. The reason for the trials, which concludes the mishna, will be discussed later, in the Commentary section of this study.
28. Strack-Stemberger, 227.
29. *Avot de Rabbi Nathan: Edited from Manuscripts with an Introduction, Notes and Appendices* [Heb.], ed. Solomon Schechter (Vienna: 1887; 2nd ed., New York: Phillip Feldheim, 1945), 94-95. Version A: עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו לפני הקב"ה ובכולן נמצא שלם. אלו הן שנים בלך לך. ב' בשני בניו. ב' בשתי נשיו. אחד עם המלכים. ואחד בין הבתרים. ואחד באור כשדים. ואחד בברית מילה. "Ten trials were inflicted upon Abraham, our father, before the Holy One, blessed be he, and in all of them he came out whole. These are they: two in the passage, 'Go forth;,' two in connection with his two sons; two in connection with his two wives; one with the kings; one in the covenant between the pieces; one in the furnace of the Chaldeans; one in connection with circumcision." (Trans. Jacob Neusner, *The Fathers According to Rabbi Nathan: An Analytical Translation and Explanation* [Atlanta: Scholars Press, 1986], 197). Version B: עשר נסיונות נתנסה אברהם אבינו [ועמד בכולם] להודיע כמה היא גדולתו של אברהם אבינו ואלו הן [באור כשדים] לך לך מארצך וממולדתך. ביציאת חרן ויהי רעב בארץ ושנים בשרה [אחד בפרעה ואחד באבימלך] ואחד של מילה ושל בתרים ושל יצחק ושל ישמעאל. "With ten trials was Abraham our father tried and he withstood them all -- to make known the greatness of Abraham our father. And they are: In Ur of the Chaldees: 'Go forth from your country and your kindred...' (Gen. 11:31 and 12:1); 'In leaving Haran (Gen. 12:4); 'Now there was a famine in the land...' (Gen. 12:10); 'Two in connection with Sarah: one with Pharaoh and one with Abimelech (Gen. 12:11ff.; Gen. 20); One in connection with circumcision (Gen. 17:9); One in connection with the covenant of the halves (Gen. 15); One in connection with Isaac (Gen. 22); and one in connection with Ishmael (Gen. 21:8)." (Trans. Anthony J. Saldarini, *The Fathers According to Rabbi Nathan (Avot de Rabbi Nathan) Version B: A Translation and Commentary* [Leiden: E.J. Brill, 1975], 213-214).

ten trials of Abraham, not only listing the trials, but giving detailed accounts of each. One of these versions is the "Lecture for the Second Day of Rosh Hashanah," found in two manuscripts published by Lewis M. Barth.³⁰ The other is found in Chapters 26 through 31 of *Pirke de Rabbi Eliezer* (PRE). Chapter 26 of PRE, which contains accounts of the first five trials, is the subject of this study. Both versions of the ten trials -- the Lecture and PRE -- date from approximately the eighth century.³¹ The two share much material, but also contain elements that are unique. Most notably, the Lecture is longer than PRE and contains a more fluid, detailed narrative. The form and literary setting of the two versions also differ dramatically. The ten trials in the Lecture are presented as a homily, whereas the trials in PRE appear as more of a "reader's digest" of many of the same ideas. It is possible that the author of PRE gleaned from the Lecture to craft a more compact story that would fit better into the parameters of his book. It is also possible that the homilist of the Lecture borrowed from PRE and other traditional sources to compose his work. And, of course, it is just as likely that both authors drew on similar shared sources of traditional material to independently come up with their accounts of the ten trials of Abraham.³²

30. Barth, "Lecture for the Second Day of Rosh Hashanah: A Homily Containing the Legend of the Ten Trials of Abraham," [Hebrew], in *Hebrew Union College Annual*, vol. 58 (1987), Hebrew section, 1-48. See pp. 1-2 for a history of the tradition of the ten trials.

31. *Ibid.*, 4.

32. According to Barth, "it is not possible to prove which of these presentations is earlier, or the influence of one text upon the other." See his article, "Introducing the Akedah: A Comparison of Two Midrashic Presentations," in *A Tribute to Geza Vermes: Essays on Jewish and Christian Literature and History*, ed. Philip R. Davies and Richard T. White (Sheffield: JSOT Press, 1990), [JSOT Supplement Series 100], 126.

3. Introduction to this Study

This study is designed as an attempt to understand Chapter 26 of PRE through an examination of its content and its manuscript tradition.³³ One on hand, we posit that there was an "original" PRE, with an author or editor who created an "*Urtext*." On the other hand, we acknowledge that recovering such a document is impossible, due to the fact that the extant copies often display remarkable differences in content, and the fact that the copies which we possess represent only a fraction of the manuscripts of PRE that must have existed. It is impossible to say which of the manuscripts best convey the original author's intent. In a sense, each of the scribes who transmitted the text of PRE may be said to be an "author," insofar as he introduced conscious or unconscious changes into the work.³⁴

As a result, I have chosen to present the text in a number of ways. First, following this introduction, there is a basetext which consists of the text from the first printed edition (*editio princeps*). Since I make no attempt to claim that the basetext is the *Urtext* or even the "best text" (*editio optimus*), I have chosen the *editio princeps* because

33. By "Chapter 26," we mean to say the chapter which contains the first five of Abraham's trials. In two of the mss., our chapter is Ch. 25; in one ms., it is Ch. 27; and in the rest, it is Ch. 26.

34. See Barth, "Is Every Medieval Hebrew Manuscript a New Composition? The Case of Pirke Rabbi Eliezer," in *Agendas for the Study of Midrash in the Twenty-First Century*, ed. Marc Lee Raphael (Williamsburg, Va.: William and Mary, 1999), 43-46, for a summary of recent scholarly debate about variations in medieval Jewish manuscripts and the best way to present manuscripts in scholarly editions. See also several of the articles he cites therein, including Peter Schafer, "Research into Rabbinic Literature: An Attempt to Define the Status Quaestionis," in *The Journal of Jewish Studies (JJS)*, vol. 37, num. 2 (1986), 139-152; Chaim Milikowsky, "The Status Quaestionis of Research in Rabbinic Literature," in *JJS*, vol. 39, num. 2 (1988), 201-211; Schafer, "Once Again the Status Quaestionis of Research in Rabbinic Literature: An Answer to Chaim Milikowsky," in *JJS*, vol. 40, num. 1 (1989), 89-94; and two articles in *The Bulletin of the John Rylands University of Manchester (Theme Issue: Artefact and Text: the Recreation of Jewish Literature in Medieval Hebrew Manuscripts)*, vol. 75, num. 3 (Autumn 1993), ed. Philip S. Alexander and Alexander Samely: Israel M. Ta-Shma, "The 'Open' Book in Medieval Hebrew Literature: the Problem of Authorized Editions," 17-42; and Malachi Beit-Arie, "Transmission of Texts by Scribes and Copyists: Unconscious and Conscious Interferences," 33-52.

it is entirely legible and because it comes at the end of the manuscript tradition.³⁵ The text is presented in a way that might be called "diplomatic,"³⁶ meaning that it appears as the text appears in the original printed edition. However, the basetext also contains elements that can be considered "critical," meaning that they reflect this author's personal judgement. For example, I have broken the text into numbered lines in order to facilitate discussion of the chapter in the commentary. I have also added footnotes which present reconstructed versions of material found in other manuscripts, but not in the *editio princeps*. These, of course, reflect my own understanding of the material. Even though I have included a basetext so that I would have a text to translate and refer to in the commentary, I believe that the nature of the material calls for a synoptic presentation of the manuscripts. Therefore, following the basetext and translation, there is a section which contains transcriptions and descriptions of each of the manuscripts and editions under examination.

The next section presents a critical apparatus which notes differences between the basetext and the other manuscripts. This section is followed by a section that compares the relationships between the various manuscripts and editions, and which discusses the possibility of forming a *stemma codicum*.

The commentary that concludes the study addresses issues found in the text itself, such as our presumed original author's view of the nature of the text trials, his use of traditional sources in constructing the story, and the underlying exegetical questions which the chapter addresses.

35. While there are manuscripts produced after the printed edition, many are so closely based on the printed edition that they do not contain any significant differences.

36. See G. Thomas Tanselle, *Textual Criticism and Scholarly Editing* (Charlottesville and London: University Press of Virginia, 1990), 280.

1 P פרק כו עשרה [נסיונות]¹ נתנסה אברהם אבי' ועמד בכולן

2 וצפוי היה לפניו שעתיד' בניו לנסות להבה' עשרה נסיונו'

3 והקדי' רפואה למכתם ונסהו בעשר נסיונות.²

4 I נסיון הראשון כשנולד אברהם אב' בקשו כל גדולי המלכות להרגו

5 ונחבא מתחת לארץ שלש עשרה שנה שלא ראה לא שמש ולא ירח

6 לאחר י"ג שנה יצא מתחת לארץ מדבר בלשון הקדש מאס אשרים ושקץ את

הפסילים

7 ובטח בצל יוצרו ואמ' יי' צבאות אשרי אדם בוטח בך.

8 II נסיון השני נתנוהו בבית האסורי' עשר שנים ג' בכותה וז' בקרדי

9 וי"א ג' בקרדי וז' בכותה

10 לאחר י' שנים שלחו והביאו אותו ונתנוהו בתוך כבשן האש

11 והמלך הכבוד פשט יד ימינו והצילו מתוך כבשן האש

12 שנא' ויאמר אליו אני יי' אשר הוצאתיך מאור כשדים.³

1. Found in fourteen of the mss.: א, ג, ה, ו, ז, ח, ט, י, כ, ל, מ, נ, ע, and צ.

2. Lines 2-3 are not found in seven of the mss.: א, ב, י, ט, ע, and פ.

3. Nine mss. (ג, ד, ה, ו, ז, ט, כ, מ, and נ) contain the following idea, with minor variations: וכתוב אחד ואומר אתה הוא האלהים אשר בחרת באברם והוצאתו מאור כדדים details.

III 13 נסיון השלישי טלטלו מבית אביו וממשפחתו והביאו לחרן

14 ושם מת תרח אביו⁴

15 תדע לך שהטלטול קשה לאדם יותר מכל

16 ומנין שטלטולו

17 שנא' לך לך מארצך וממולדתך.

IV 18 נסיון הד' מיום שנבראו שמים וארץ לא בא רעב אלא בימי אברהם

19 ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען בלבד

20 לנסותו ולהורידו למצרים

21 שנא' ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה.

V 22 נסיון החמשי שנלקחה שרה אשתו לפרעה לאשה

23 וכי יש לך אדם שרואה לאשתו נלקחה לאיש אחר ואינו קורע את בגדיו

24 אלא בעצה לקחה שלא קרב אליה.⁵

4. Thirteen mss. (א, ג, ד, ה, ט, ח, כ, י, מ, נ, ס, and צ) add ואמתלאי אמו, or a variant spelling of Abraham's mother's name. See the Critical Apparatus and n. 15 in the Translation section for details.

5. Eleven mss. (ד, ה, ו, ח, ט, י, ל, מ, נ, and צ) contain the following idea, with minor variations: ומנין שנהלקחה שרה שנ' ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה וגו'. See the Critical Apparatus for details.

25 ר' טרפון אמ' אותה הלילה שנלקחה שרה אמנו אותו הלילה ליל פסח היה

26 והביא הבה' על פרעה ועל ביתו נגעים גדולי' להודיעו שכן הוא עתיד להכות את

מצרים בנגעים גדולי'

27 שנ' וינגע יי' את פרעה נגעים גדולים⁶

28 ר' יהושע בן קרחא אומ' מאהבתו אותה פרעה כתב לה בשטר כתובה כל ממונו בין

כסף בין זהב בין עבדים בין קרקעות

29 וכתב לה את ארץ גשן לאחוזת

30 לפיכך ישבו ישראל בארץ גשן שהיא של שרה אמנו

31 וכת' לה את הגר בתו מפלגשו לשפחה

32 ומנין שהיתה הגר המצרית שפחה

33 שנ' ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרי' ושמה הגר⁷

34 השכים בבקר נבהל ונחפו שלא קרב לשרה

35 וקרא לאברם ואמ' לו הרי אשתך וכל שטרות מתנותיה עמה לך ואל תעמוד בארץ

הזאת

36 שנא' הנה אשתך קח ולך

37 וכתוב אחריו ויצו עליו פרעה אנשי'.

38 כל מה שנתן לשרה נתן אבימלך לאברהם

6. Eight mss. (ד, ה, ו, ח, ט, י, כ, ל, מ, נ) contain the following idea, with variations: וכתוב אחד אומר עוד נגע אחד אביא על פרעה. וכי נגע היה אלא מכת בכורות מצרים היתה. והמכות נמשלו בנגעים שנ' וינגע ה' את פרעה. See the Critical Apparatus for details.

7. Lines 28-33 appear before line 25 in seven of the mss.: ג, ד, ה, ו, ז, ט, and י.

39 שנאמ' ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדים ושפחות⁸

40 מעביר לאברם לבוא בארץ כנען עד ארץ פלשתים

41 והכל צפוי לפני הבה'

42 ואבימלך היו כל נקבות ביתו עקרות אפ' עד ביצי כנים

43 ושלח אבימלך ולקח את שרה סבור להעמיד ממנה בנים

44 ירד מיכאל המלאך ושלף חרבו להרגו

45 אמ' לו זה דין משפט אמת להרגני במה שלא ידעתי

46 שנאמ' הגוי גם צדיק תהרוג:

47 הרי הוא אמ' לי אחותי היא

48 אמ' לו השב אשת האיש כי נביא הוא

49 וממך למד אדם שיבא לעיר על עסק אכילה שואלין אותו על עסקי אשתו אין

שואלין אותו⁹

50 ויתפלל בעדך וחיה

51 עמד אברהם והיה מתפלל לפני הבה' ואו' רבון כל העולמי אדם בראת לפריה ורביה

ואבימלך וביתו יפרו וירבו

52 ונעתר לו

53 שנ' ויתפלל אברהם אל האל"ים וירפא אל"ים את אבימלך ואת ביתו וילדו.

* * *

8. Lines 38-39 appear before line 51 in twelve of the mss.: ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, כ, ל, מ, נ, and צ.

9. Line 49 is missing from thirteen of the mss.: ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, כ, ל, מ, נ, and צ.

Symbols Used in the Basetext

P	Prologue
I, II, etc.	First Trial, Second Trial, etc.
1, 2, 3, etc.	Line numbers, intended to facilitate reference in the Translation, Critical Apparatus, and Commentary sections. These numbers and divisions do not reflect the layout of the text in the <i>editio princeps</i> .

Additional Notes

1. The basetext is the *editio princeps*, printed in Constantinople in 1514. It is located in the Klau Library, Hebrew Union College, Cincinnati.¹⁰
2. For a transcription of the *editio princeps*, which reflects pagination, line spacing, and orthographic marks, and which includes further notes on the text, please see the Manuscripts and Editions section, pp. 71-73.

10. *Dictionary Catalogue of the Klau Library*, vol. 20 (col. 2), 406.

Translation¹

(1) **CHAPTER 26** Abraham our Father was tested with ten [trials] and withstood them all. (2) And it was clear to Him² that in the future his³ children would test the Holy One, blessed be He, [with] ten trials. (3) So He created a healing for their punishment⁴ in advance and He tested Abraham with ten trials.

(4) **I. The first trial.** When Abraham our Father was born, all the leaders⁵ of the kingdom⁶ sought to kill him, (5) and he was hidden under the earth⁷ thirteen years thus⁸ he did not see the sun or the moon. (6) After thirteen years he came out from under the earth speaking the holy language,⁹ despising pagan idols¹⁰ and loathing the statues.¹¹ (7) And he trusted in the shadow of his Creator and said, "Adonai Tzevaot, happy is the person who trusts in You!" (Ps. 84:13).

II. (8) The second trial. They put him in prison ten years - three in Kutha and seven in Kardi. (9) And some say: three in Kardi and seven in Kutha.¹² (10) After ten years they

1. For a description of the symbols used in the translation please see the end of this chapter.

2. Or, 'him.' The language is ambiguous, though it seems most likely that God knew what the fate of Abraham's children was destined to be.

3. Or, 'His.' See Ftn. 2 above.

4. I.e., the blow that they are due to receive.

5. Or, 'Great ones,' 'important ones.' Heb., *gedolim*. Friedlander translates this word as 'magnates.'

6. Or, 'government.' Heb. *malkhut*.

7. Some mss. read, "in a house of the earth," which helps us to understand that Abram was hidden in a cave. A parallel version in the "Lecture for the Second Day of Rosh Hashanah" explains that he was hidden by his father.

8. Or, 'so that.' Heb. preposition *וְ*.

9. I.e., Hebrew.

10. Heb. *Asherim*. I.e., carved wooden statues of gods. Most mss. have *elilim*, meaning pagan dieties.

11. Heb. *Ha-Pesilim*. I.e., idolatrous statues, carved stone images of gods.

12. Two ancient Babylonian cities. Archeological remains of a large city called Kutha have been found thirty kilometers northeast of the remains of the city of Babylon. It flourished in the days of the

sent (word) and brought him and put him in the midst of the furnace of fire. (11) And the King of Glory extended His right hand and rescued him from the furnace of fire, (12) as it is said, "And He said to him, 'I am Adonai who took you out from the fire (*ur*) of the Chaldeans.'" (Gen. 15:7).¹³

III. (13) **The third trial.** God cast him¹⁴ out of his father's house and away from his family and brought him to Haran. (14) And there Terah his father [and Amthalai his mother]¹⁵ died. (15) You should know that being cast about¹⁶ is more difficult for a person than anything. (16) And from where do we know that God moved him about? (17) As it is said, "{Adonai said to Abram,} 'Go forth from your land, from your birth-place, {and from your father's house to the land that I will show you.}" (Gen. 12:1).

IV. (18) **The fourth trial.** Ever since the day when the heavens and earth were created, no famine had come except in the days of Abraham; (19) and not in all the lands, but in

Babylonian and Persian kingdoms, but by the period of the Talmud, little was known about it. Literary references indicate that Kardo may have been a land or city near the Tigris River, or even an island in the great river. See Ben-Zion Eshel, *Jewish Settlements in Babylonia During Talmudic Times: A Talmudic Onomasticon* (Jerusalem: Magnes Press, 1979), pp. 130-131, 227-228. Both cities are mentioned in regard to Abraham's imprisonment in Baba Batra 91a. In place of Kutha, some mss. of PRE read: Kuthakh, Kutī, *veito* ("his house"), *bayit* ("the house"/"at home"). In place of Kardo, some mss. of PRE read: Kar'ri, Kardo, Kordo, Cairo, Barad.

13. This addition is found in eight of the mss.: "And another verse says, 'You are Adonai Elohim who chose Abram and brought him out from Ur of the Chaldeans.' (Neh. 9:7)." See the Critical Apparatus.

14. Also, 'hurled,' 'threw,' 'shook,' or 'moved.' (Francis Brown, S.R. Driver, and C.A. Briggs, *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* [Oxford: Clarendon, 1907], 376; and Marcus Jastrow, *A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Midrashic Literature* [1903; reprint, New York: Judaica Press, 1992], 536.) See also Isa. 22:17.

15. Most mss. read: "and Amthalai (or a variant spelling) his mother" in place of the expression "You should know that," which is probably a corruption of the name of Abraham's mother. There is much confusion over her name in the mss., where she is also called Athrael, Athrai, Athdai, Athai, and Atad-Adonai. See the Critical Apparatus for a listing of spellings of her name. See also Baba Batra 91a, the original source of her name.

16. See n. 14, above.

the land of Canaan alone, (20) to test him and to bring him down to Egypt. (21) For it is said, "There was a famine in the land and Abram went down into Egypt." (Gen. 12:10).

V. (22) **The fifth trial** was that Sarah his wife was taken by Pharaoh as a wife. (23) And is there such thing as a man who sees his wife taken as a wife by another man who does not tear his clothes?¹⁷ (24) But he (i.e., Pharaoh) took her by council, thus he did not approach her.^{18 19}

(25) Rabbi Tarfon says: On that same night that Sarah our Mother was taken, it was the night of Passover,²⁰ (26) and the Holy One, blessed be He, brought mighty plagues on Pharaoh and on his household in order to inform him that similarly, in the future, He would strike Egypt with mighty plagues. (27) As it is said, "Adonai plagued Pharaoh {and his household} with mighty plagues (*n'ga-im*) {on account of Sarai, the wife of Abram.}" (Gen. 12:17).²¹

(28) Rabbi Yehoshua ben Korcha says: Because of Pharaoh's love for her (i.e., Sarah) he wrote her in a marriage contract²² all his wealth, whether in silver, gold, slaves, or real estate. (29) And he wrote down for her the land of Goshen as a possession.

17. I.e., as a sign of mourning.

18. I.e., in a sexual manner.

19. This section is found in eleven mss.: "And from where do we know that Sarah was taken by Pharaoh as a wife? For it is written, 'Pharaoh's courtiers saw her and praised her to Pharaoh, and the woman was taken into Pharaoh's house.' (Gen. 12:15.)" See the Critical Apparatus.

20. I.e., the night of the fifteenth of Adar, the night when Passover would occur in the future.

21. This addition is found in eight of our mss.: "And another verse says, '{Adonai said to Moses,} I shall bring one more plague (*nega*) on Pharaoh and on Egypt.' (Ex. 11:1). And which plague was it? It was none other than the striking (*makat*) of the firstborn of Egypt. For strikings (*makot*) are compared to plagues (*n'ga-im*); as it said, 'Adonai plagued (*va-y'naga*) Pharaoh...' (Gen. 12:17)." See the Critical Apparatus.

22. I.e., a *ketubah* document.

(30) Therefore Israel dwelt in the land of Goshen, which belongs to Sarah our Mother.

(31) And he wrote for her Hagar, his daughter from his concubine, as a maidservant. (32)

And from where do we know that Hagar the Egyptian was a maidservant? (33) As it is

said, "Sarai, Abram's wife, had borne him no children, but she had an Egyptian

maidservant whose name was Hagar." (Gen. 16:1).

(34) In the morning, he (i.e., Pharaoh) arose early, terrified and panicked, for he had not

approached Sarah. (35) And he summoned Abraham, and said to him, "Here is your

wife and all the documents regarding her gifts with her. Go! And do not remain in this

land." (36) For it is said, "Here is your wife; take her and go!" (Gen. 12:19). (37) And

it is written afterwards, "And Pharaoh commanded men to be in charge of him, {and they

sent him off with his wife and all that he possessed.}" (Gen. 12:20). (38) Everything that

Pharaoh gave to Sarah, Abimelech gave to Abraham. (39) As it is said, "Abimelech took

sheep and oxen, male and female slaves, {and gave them to Abraham.}" (Gen. 20:14).

(40) God caused Abram to move on, to come in the land of Canaan as far as the land of

the Philistines. (41) But everything is foreseen by the Holy One, blessed be He, (42) and

Abimelech and all the females of his household became barren -- even including the eggs

of lice! -- (43) since²³ Abimelech sent and took Sarah, thinking to have children with her.

(44) Michael the Angel descended and drew his sword to kill him. (45) He (i.e.,

Abimelech) said to him, "Is this a truly just verdict to kill me, given that²⁴ I did not

23. Lit., "And." The order of lines 42 and 43 is reversed in many mss., which would indicate that Abimelech's taking Sarah is the cause of his and his household's barrenness. "Lecture," which quotes Gen. 20:18 as a proof-text, makes this causation clear.

24. Heb. *b'mah*. Also, "in reference to that which."

know? (46) As it is said, 'Will you slay people, even though innocent?' (Gen. 20:4). (47) Behold, he himself said to me, 'She is my sister,' {and she also said, 'He is my brother.'}" (Gen. 20:5). (48) He (i.e., Michael) said to him, "Return the man's wife - since he is a prophet..." (Gen. 20:7a). (49) From your example²⁵ he²⁶ taught: When a man comes to town, we ask him about matters of food; we do not ask him about matters of his wife.²⁷ (50) "...and he will pray for you and you will live." (Gen. 20:7b). (51) Abraham stood up and prayed before the Holy One, blessed be He, and said, "Master of All the Universe, You created man for the purpose of being fruitful and multiplying,²⁸ and Abimelech and his household should be fruitful and multiply." (52) And God responded to his entreaty.²⁹ (53) For it is said, "Then Abraham prayed to God, and God healed Abimelech and his household, and they bore children." (Gen. 20:17).

* * *

25. Lit., "from you."

26. I.e., Abraham. See Baba Kamma 92a.

27. This line is omitted from several of the manuscripts (See the Critical Apparatus) and appears to fit awkwardly into the flow of the narrative, coming in the middle of the quotation of Gen. 20:7. The source of this passage is Baba Kama 92a.

28. Cf. Gen. 1:28.

29. Lit., "And He was entreated to him."

Symbols used in the Translation

- () Biblical citations
- { } Text from Biblical citations that has been added to make the translation more readable. This text does not reflect the basetext nor the other manuscripts.
- [] Text within these brackets is absent from the basetext but found in a significant enough number of manuscripts to warrant inclusion in this translation, for the sake of discussion in the Commentary section.
- P, I, II, etc. Indicate the Prologue, First Trial, Second Trial, etc. These organizing organizing apparati are included to facilitate discussion, and do not reflect features of the *editio princeps*.
- (1, 2, etc.) Italics with numbers indicate line numbers in the layout of the basetext, as I have arranged the material. They do not reflect features found in the *editio princeps*.

Transcription and Description of Manuscripts and Early Editions

The following table contains information about the manuscripts and two early printed editions¹ used in this study, and includes data from the catalogue of the מכון לתצלומי כתבי יד in Jerusalem, and from Jacob Haag's Master's Thesis.² This information was compiled by Dr. Lewis Barth.³ He notes that some of the details of particular manuscripts have not been verified, thus this information should be treated as preliminary. I would also like to acknowledge the rabbinical thesis of Scott Meltzer,⁴ which provided a model for the chart found below. I have identified the manuscripts in the present thesis using the same sigla he employed (for mss. א through י), in order to facilitate comparison of my results with his. The first printed edition (*edition princeps*) is designated ת.

-
1. The first two printed editions: Constantinople, 1514 (ת); and Venice, 1544 (ב).
 2. *Pirke Derabbi Eli'ezer* Kap. 43. *Aufbau und Traditionsgeschichtliche Analyse*. Magisterarbeit für das Fach Judaistik Vorgelegt von Han Jacob Haag. Köln 15.9.1978.
 3. Cf. Table 1 in Barth, "Is Every Medieval Hebrew Manuscript a New Composition? The Case of *Pirke Rabbi Eliezer*", pp. 53-55 in *Agendas for the Study of Midrash in the Twenty-First Century*. Marc Lee Raphael, ed. The same information can also be found online at <http://www.usc.edu/dept/huc-la/pre-project/agendas.html#n41>.
 4. Scott Meltzer, *The Midrash on Jonah as Represented in Pirke Rabbi Eliezer (Chapter 10)*, Rabbinical Thesis (unpublished), (Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion, New York, 1996).

<u>Ms.</u>	<u>Origin/Script</u>	<u>Date</u>	<u>Library</u>	<u>Library Ref. #</u>	<u>Microfilm ID #</u>
<u>ID#</u>					
Ⓝ 009	Yemen	18th-19th c.	Mahalman	35	31553-INL
Ⓜ 001	(printed)	1544	Bodleian	Opp. Add. 40 IV 566	
Ⓜ 004	Mizrahit/Iraqi	14th-15th c.	HUC Klau	75	17358-INL
† 005	Yemen/Greek? ?		HUC Klau	2043	4169-INL
Ⓜ 010	Yemen	1654?	Mahalman		31646-INL
† 012	Yemen	1450+/-	Sassoon	944	9056-INL
† 018	Yemen	1671	British	Ms. Or. 11120.1	6076-INL
Ⓜ 022	Italian	1468		111.2	6791-INL
Ⓜ 025	Yemen	1596	JTS	Lehman 300.1	24645-INL
† 045	Sephardic	15th-17th c.	Bibliothèque Nationale	710.16	11598-INL
Ⓜ 049	Mizrahit	14th c.	R. Biblioteca Palatina	1203.3	13459-INL
Ⓜ 057	Italian	15th-16th c.	Biblioteca Casanatense	2858	735-INL
Ⓜ 060	Ashkenazic	13th-14th c.	Jewish Historical Inst. (ZIH)	240.5	11607-INL
Ⓜ 076	Persia	17th c.	JTS	R2109	8874-JTS
Ⓜ 014	Sephardic/Mizrahit	15th-16th	British	Ms. Or. 9952.1	7020-INL
Ⓜ 035	Italy	1538	Bodleian	Ms. Mich Add. 59	21870-INL
Ⓜ 048	Italy	1542	R. Biblioteca Palatina	566	13178-INL
Ⓜ 059	Syria/Rabbinic	14th-15th c.	Biblioteca Casanatense	3061	57-INL
Ⓜ 003	(printed)	1514	HUC Klau		

Table 1

Manuscript N

Each page of this manuscript contains 27 or 28 lines of text. Our chapter, covering the first five of Abraham's ten trials, is found as chapter twenty-six, beginning on folio page 35v, line 18, and continuing through f. 36v, line 18. The chapter heading, פרק כו, appears double-sized in the middle of f. 35v, line 18, as does the first word of the chapter's text, עשרה. Above the text, centered at the top of the page, the work's title, פרקי ר' אליעזר, appears on each verso sheet, and the chapter and number appear on each recto sheet, so that we have פרק כו at the top of f. 36r. The folio number is written in the upper-left-hand corner of each recto sheet -- לו in our case. The entire chapter is clearly legible. A catchword is found at the bottom of the verso sides. Both of the verso sheets on which our chapter is written are decorated with designs in the outer margin; the designs consist of a central shape (which is not entirely legible), with protrusions on top and bottom, and either three or four dots above and below. These patterns are found in a few other places throughout the manuscript. There are also several calligraphic marks found at the end of lines of text, presumably to help make the columns line up evenly. Within the text, acronyms are marked with two diagonal pen strokes, abbreviations with one. The divine, four-letter name of God (i.e., the *tetragrammaton*), is signified by the letter ה followed by a single stroke. Throughout this manuscript, an N followed by ל is combined to form one elided character. There are single and double dots among the text, marking punctuation.

עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו

ועמד בכולן וצפוי היא לפניו שעתידין

בניו לנסות להקב"ה עשרה נסיונות והקדים רפואה למכתם

וניסחו בעשרה נסיונות.. נסיון הראשון כשנולד

אברהם ביקשו כל גדולי המלכות להרגו⁵

ונחבא מתחת לארץ י"ג שנה שלא ראה לא שמש

ולא הירח. ולאחר י"ג שנה יצא מתחת לארץ מדבר

בלשון הקדש. מאס אשרים ושיקץ את הפסילים

ובטח בצל יוצרו ואמר ה' צבאות אשרי אדם בוטח

בך.. נסיון השני נתנוהו בבית האסורים עשר

(36r) שנים⁶. ג' בכותא וז' בקרדי. וי"א ז' בקרדי וג' בכותא.

לאחר עשר שנים שלחו והביאו אותו בתוך כבשן

האש. והמלך הכבוד פשט יד ימינו והצילו מתוך

כבשן האש. שנ' ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך⁷

מאור כשדים.. נסיון השלישי טלטלו מבית אביו

וממשפחתו והביאו לחרן ושם מת תרח אביו

ואמתלאי אמו. הטלטול קשה לאדם יותר מכל.

ומניין טלטלו שנ' לך מארצך וממולדתך..

נסיון הד' מיום שנבראו שמים וארץ לא בא רעב

אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען

בלבד כדי לנסותו ולהורידו למצרים. שנ' ויהי רעב

בארץ וירד אברם מצרימה.. נסיון החמשי שנלקחה

שרה אשתו לפרעה לאשה. וכי יש לך אדם שרואה

לאשתו שנלקחה לאיש אחר ואינו קורע את בגדיו.

אלא בעצה לקחה שלא קרב אליה. ר' טרפון אומ' אותה

הלילה שנלקחה שרה אמינו אותו הלילה ליל פסח

היה. והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים

להודיעו שכך הוא עתיד להכות את מצרים בנגעים

גדולים. שנ' וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים.. רב'

יהושע בן קרחה מאהבתו אותה כתב לה

פרעה בשטר כתובה כל ממונו בין כסף בין זהב

בין עבדים בין קרקעות וכתב לה את ארץ גושן

לאחוזתה. לפיכך ישבו ישראל בארץ גושן בארץ שהיא של

שרה אמינו וכתב לה את הגר בתו מפילגשו

לשפחה ומניין שהיתה הגר המצרית שפחה שנא'

ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית

5. Calligraphic mark.

6. Appears as a catchword at the end of the previous page.

7. Calligraphic mark.

ושמה הגר. והשכים בבקר נבהל ונחפז שלא קרב

(36v) לשרה וקרא לאברהם ואמר לו הרי אשתך וכל שטרות
מתנותיה עמה לך ואל תעמוד בארץ הזאת שנא' ועתה
הנה אשתך קח ולך. וכתוב אחריו ויצו עליו פרעה
אנשים. כל מה שנתן פרעה לשרה נתן אבימלך
לאברהם שנא' ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדי ושפחות.
מעביר לאברם לבוא בארץ כנען עד ארץ פלשתים.
והכל צפוי לפני הק"ה. ואבימלך היו כל נקבות ביתו
עקרות אפי' עד ביצי כנים ושלך אבימלך ולקח את
שרה. סבור להעמיד ממנה בנים. ירד מיכאל המלאך
ושלף חרבו להרגו. א"ל זה דין משפט אמת להרגני
במה שלא ידעתי. שנא' הגוי גם צדיק תהרוג. הלא הוא
אמר לי אחותי היא. א"ל השב אשת האיש כי נביא הוא
וממך ילמדו שכל אדם שיבא לעיר על עסק
אכילה שואלין אותו. עלעסקי אשתו אין שואלין אותו.
ויתפלל בעדך וחיה. עמד אברהם והיה מתפלל
לפני הקב"ה רבון כל העולמים אדם בראת לפריה ורביה
ואבימלך יפרו וירבו ונעתר לו שנ' ויתפלל אברהם
אל האלהים וירפא אלהים את אבי' ואת אש' אמהו' וילדו..

Manuscript ב

This manuscript is actually a printed edition, produced in Venice in 1544. Each page contains 35 lines of "Rashi" script and is entirely legible. The chapter begins with the heading פרק כו, double-sized, on f. 16v line 22, and continues through f. 17r line 20. Within the text, acronyms are marked with two diagonal marks (resembling a *geresh* accent mark), abbreviations with one. The divine name is signified by two *yuds* followed by a large, curving slash. There is occasional punctuation, marked by a period.

[illegible]

Manuscript λ

This manuscript is mostly legible, with the exception of a few spots near the outer margins where the ink has been smudged. Our chapter begins on f. 36v, line 11, and ends on f. 37v, line 13. The chapter ends with the statement **סליק פרקה** written in bold, double-sized letters, and is how the original scribe separated chapters. The heading, **פרק כ"ו**, appears in the outer margin, at the beginning of the chapter, written in a different hand than the rest of the chapter, and is surely an addition by a later scribe who decided that the chapters needed numbers to make finding them easier. There are six other instances where alterations have been made to the text, some apparently by another scribe, where a word or letter is either crossed out, written above the line, or added in the margin with slash marks within the text indicating where to insert the addition. The divine name is abbreviated in an unusual manner: two *yuds* followed by a single slash, with a dot above the second *yud*, and a line beneath the entire abbreviation. The word **נס** is used to mark the beginning of each trial, and is written in bold script with a small triangle of dots above the word.

פרק כ"ו (16v, 11) עשרה
 נסיונות נתנסה
 אב' אברהם ועמד
 בכולם נס הראשון כשנולד בקשו כל המלכים והקוסמים
 להרגו ונחבא בבית הארץ שלש עשרה שנה ולא ראה
 לא שמש ולא ירח לאחר י"ג שנה יצא מבית הארץ מדבר
 בלשון הקדש מאס את הפסילים ושקץ את האלילים¹⁰ ובטח
 בצל יוצרו שנ' ¹¹יְיָ ¹²צבאות אשרי אדם בוטיח בך.
 נס¹³ השני נתנו אתו בבית עשר שנים שלש בביתו
 ושבע בקרדו ויש אומ' שבע בביתו ושלוש בקרדו. לאחר
 שלש שנים שלחו והביאו אתו ונתנו אותו לתוך כבשן האש
 שנ' ויאמר יְיָ אליו וגו' וכתי' אתר אומ' אתה הוא האלהים אשר בחרת¹⁴
 בארבע והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם.
 נס¹⁵ השלישי טילטלו מבית אביו ואמו והביאו
 לחרן. [ושם מת תרח אביו] ועתדיי אמו והטלטול קשה
 לאדם¹⁶

(17r) לאדם הרבה מאד שנ' ויאמר יְיָ אל אברם לך מארצך
 וממלדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך.
 נס¹⁷ הרביעי מיום שנבראו שמים וארץ לא נקראו
 רעב אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ
 כנען לנסותו ולהורידו למצרים שנ' ויהי רעב בארץ.
 נס¹⁸ החמשי לקחה [שרה] אשתו לבית פרעה לאשה
 וכי יש לך אדם שהיא רואה את אשתו נלקחה לאיש אחר
 ואינו קורע את בגדיו אלא בעצה לקחה שנ' [ותקח האשה]
 בית פרעה. ר' יהושע אומ' מאהבתו פרעה אותה כתב לה
 בשטר חובו מכל ממונו בין כסף בין זהב בין [עבדים]
 ובין קרקעות וכתב לה את ארץ גשן לאחזה לפיכך ישבו
 בני ישראל בארץ גשן שהיא של שרה אמנו וכתב לה
 את הגר בתו שפחתו לשפחה שנ' ושרי אשת אברם לא
 ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה הגר. ר' טרפון אומ'
 אותה הלילה שנלקחה שרה לבית פרעה ליל פסח היה

9. Written in the right margin, in different script.

10. The *yud* is written above the final *mem*.

11. The word אשרי is written here and crossed out.

12. Written with a dot above the second י and a line below the word, as with all subsequent occurrences of the tetragrammaton in this ms.

13. Word appears in bold, with three dots in a triangle arrangement above it.

14. The word בחרת is written in the margin, sideways.

15. Word appears in bold, with three dots in a triangle arrangement above it.

16. Catchword, written below the last line of text. Above the word is a line, with three dots in a triangular pattern above it.

17. Word appears in bold, with three dots in a triangular arrangement above it.

18. Word appears in bold, with three dots in a triangular arrangement above it.

והביא הַקֶּבֶה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיעו
שעתיד להכות את המצרים בשפטים גדלים שנ'
וינגע י' את פרעה נגע¹⁹ ים גדולים ואת ביתו על דבר
שרי אשת אברם. השכים פרעה בבקר ונבהל ונחפז
שלא קרב לשרי שלח וקרא²⁰ לאברהם א"ל אברם הרי
אשתך לפניך וכל שטרותיה וכתובתיה עמה לך ואל
תעמד בארץ הזאת שנ' הנה אשתך קח ולך. [וכתו' אחריו]
ויצו עליו פרעה אנשים. ועבר אברם לבוא [בארץ כנ]ען
גר בארץ פלשתים להנפש שם והכל צפוי לפני הַקֶּבֶה

(17v) ושלח אבימלך ולקח את שרה להעמיד ממנה בנים ונעשה²¹
גם הוא וכל נקבות ביתו עקרות אפי' עד ביצי כנים ירד
מיכאל המלאך ושלף חרבו להרגו. אמ' אבימלך זה
דין אמת ומשפט אמת להרגני שלא ידעתי שנ' י'
הגוי גם צדיק תהרוג. א"ל השב אשת האיש כי נביא הוא
שנ' ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך
וחיה ואם אינך משיב דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך.
[כל מה שנתן פרעה] לשרה נתן אבימלך לאברהם שנ' ויקח אבימ'
[צאן] ובקר ועבדים ושפחות ויתן לאברהם. עמד אברהם
[והיה מ]תפלל לפני המֶּקֶבֶה ואמ' רבון כל העולמים בראתה
עולמך לפריה ורביה אבימלך וכל הנקבות יפרו וירבו
ונעתר לו שנ' ויתפלל אברהם אל האלהים וגו'
סליק פרקה²²

19. The *ayin* is written above the word., apparently by a different scribe.

20. This word actually appears in margin, in a different hand. Two slashes in the main text refer reader to the note in margin.

21. This word is written above the line and partially in the margin, in same hand, probably because the scribe ran out of space.

22. Double-sized, bold letters, with 5 three-dot triangles above the words.

Manuscript 7

This manuscript is severely damaged around the edges, and reading the text near the margins and bottom of the page is made even more difficult by strips of protective tape or gauze which have been added to protect the manuscript. Different sheets have different numbers of lines. Our chapter begins on f. 19r, line 7, and concludes on f. 19v, line 11. The manuscript is the work of two or three different scribes,²³ and our chapter seems to be in a Greek semi cursive script from around the 16th century.²⁴ The chapter heading, פרק ששה ועשרים, is written in large letters, with a sweeping, decorative line above it. Abbreviations are marked with a slash, and acronyms are annotated with dots above the letters, e.g. הקב"ה. The divine name is signified by three yuds with a slash above, and a curved squiggle below: .

* *

Manuscript 7 (#005)

פרק ששה ועשרים (19r,7)

עשרה נסיונות נסה הקב"ה את אברהם אבינו ועמד בכולן: [הנס הראשון]
כיון שנולד בקשו כל גדולי המדינה והקוסמין להרגו ונחבא בבית הארץ [שלש עשרה]
שנה שלא ראה את השמש הזה ואת הירח הזה ולאחר שלש עשר[ה שנה יצא]
מבית הארץ ומדבר בלשון הקדש ומאס אלילים ושקץ את הפסיליםם ובטח]
בצל יוצרו ואמר יו' צבאות אשרי אדם בוטח בך. הנס [השני]
נחבש בבית האסורים עשר שנים הביאוהו ונתנוהו בתוך כ[בשן של אש]
והמלך הכבוד פשט יד ימינו והוציאו מכבשן של אש ויצא מנין []
שנ' ויאמר אליו אני יו' אשר הוצאתיך מאור כשדים וכת' אח' או' [אתה הוא יו']
הנס השלישי טלטלו מבית אביו ומארץ מולדתו והביאו לחרן [ושם מת]
תרח אביו ועקד יו' אמו והטלטול שנ' ויאמר יו' אל אברם לך [לך וג']
הנס הרביעי מיום שנבראו שמים וארץ לא בא רעב לעולם [אלא] בימי
אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען לנסותו ולהורידו למצרים

23. Folio pages 1r-6v are in a distinctive square, easily legible script (Yeminite Rabbinic, 15th. cen., according to the HUC Klau Library Catalogue, Cincinnati). From f. 7a onwards, the script is distinctly different, as is noted in the Klau Library's description. However, not noted in the Klau Library catalogue is the fact that f. 11, recto and verso, is written in a third script.

24. HUC Klau Library Catalogue, Cincinnati.

שנ' ויהי רעב בארץ וירד אברהם:
הנס החמשי נלקחה שרה אשתו לפרעה לאשה וכי יש לך אדם [שאינו]
[רואה] אשתו נלקחה לאיש אחר ואינו קוריע את בגדיו אלא שבטח
שלא יקרב אליה מנין שלקחה שרה שנ' ויראו אותה שרי פרעה ויהלל[ו]
ר' יהושע בן קרחה או' מאהבתו שהיה אוהב אותה פרעה כתב בשטר
כתובתה מכל ממונו בין כסף בין זהב ועבדים ושפחות וכתב לה את
גושן לאחזה לפי כך ישבו ישראל בארץ גושן בארץ שרה אמן [וכתב]
לה את הגר בתו ומנין שהיתה הגר מצרית שנ' ולה שפחה מצרית
ושמה הגר. ר' טרפון אומ' ביום שנלקחה שרה היה ליל יום הפ[סח]
והביא הקבה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים שכך עתיד הקב"ה להכות
את עם ארצו שנ' וינגע יו' את פרעה וכת' אח' או' עוד נגע אחד [אביא על]
[פרעה] וכי נגע היה אלא מכת בכורות במצרים היתה והמ[כות נמשלו]
בנגעים שנ' וינגע יו' את פרעה: עמד פרעה [בבקר] ונ[בהל ונחפז]
שלא קרב אל שרה שלח וקרא לאברהם ואמר לו הרי [שר]ה א[שתך וכל]

(19v) [שטר כתו]בתה עמה לך [ואל תעמוד] בארץ הזאת שנ' ועתה הנה אשתך קח [ולך. עבר]
א[ברהם לבא] לארץ כנען דר בארץ פלשתים להנפש שם והכל צפוי ל[פני] הקב"ה
[ישלך אב]ימלך ולקח את שרה והיה סבור להעמיד ממנה זרע ונעשה אבימלך
[וכל נקבו]ת ביתו עד ביצי כנים עקרות שנ' כי עצור עצר יי'. וירד מיכאל
[המלאך ו]שלף את חרבו עליו והיה מבקש להרגו ואמ' אבימלך זה הוא דין אמת
[ומשפט] אמת להרגני לא ידעתי הגוי גם צדיק תהרג. שנ' הלא הוא אמר לי אחותו
[וא]מר לו השב אשת האיש שנ' ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא.
כל מה שנתן פרעה לשרה נתן לה אבימלך כל מה שנתן לאברהם נתן שנ'
[ויקח אבי]מלך צאן ובקר ועמד אברהם והיה מתפלל לפני הקב"ה ואמר רבון כל
[העולמי]ם לא ב[ראת]ה את עולמך אלא לפריה ורביה אבימלך וכל נקבות
ביתו [יפרו] וירבו ונעתר לו שנ' ויתפלל אברהם אל האלהים²⁵ סליק פרקא²⁶

25. Scribal mark: seven dots.

26. The expression סליק פרקא is written with a line above.

Manuscript ה

This manuscript is written in a clear, legible Yemenite script, with only a very few letters obscured by smudges or tears in the page. The sheets which contain our chapter consist of 34 to 36 lines. The chapter heading, פרק ששה ועשרים, is centered in the middle of the line, written in large letters, and topped with a decorative line above each word that consists of two circles connected by a series of short, cursive pen strokes.

Recto sheets are numbered in the upper, left-hand corner with Hebrew letter. Our chapter begins on f. 30v, line 16, and continues through f. 31r, line 4. Each verso sheet concludes with a catchword. The divine name is signified by two *yuds* surrounding a squiggle with a dot above it: .

Two horizontal (••) or vertical dots (:) are used to mark punctuation. Abbreviations are annotated with a single slash, and acronyms by dots above the expression, such as הקִבֵּה or יִג.

[INZN] EIAI TELUO IZN EZZ UNLKIW NZN ENLH EZAI
 OIIO MTELNI MIOIO INLH ZN EN LKE EKIZO
 ME, UNAI A, NZ TULO ZL ZL" UZO ULTEKI
 IADZIOZ EIIO UN ZNLO ULTEU ANI" IAIWI MIOZIOZ
 OIZLWI IAIKI ZULI" IOO OI ULU NEI INAI"
 UZO UMIKI OZIOZ UZTU OIWI NEI IAINL[Λ]
 NAI TULU ENELO IAIKNIWI ANIL CLLO:
 ANIL MOLI: IAIU NIU NIWI NIU UN UNZIO
 MIOI OIWI UNAI ME, NI A, NAI IAIKI[Λ]
 MIOI INU,,C OIWI EOIWI ME NI IAI IAIWI
 UZO UMI TUIO EOIWI UNOILIO MLI
 EZZ AIWI INAI A, EZNIW NAI NI OIIO EL:
 UELI IAIIO ENZIOZIO IAIH NI UEOZIOZ IOU
 EZ ME IAI OIWI UNLH IAI OIWI EZMI
 MLI IZN LNU NI UMIWI IZN NI ULU IZNI
 OIWI IAIWI ZULI IUIEN EOIWI ENLH MIO
 EOI: UZO ULNIWI EI MIOZL EIWI EZ ELIZI E
 MLI IOIWI UOIWI TELUO NEI NI K,,U IAI
 (91'40E) GLD MLI IAILO

וינגע יוי את פרעה : עמד פרעה בבקר ונבהל
ונחפז שלא קרב אליה פרעה.. ושלך וקרא לאברהם
ואמר לו הרי אשתך וכל שטר כתובתה עמה..
לך ועל תעמוד בארץ הזאת שנ' ועתה הנה אשתך
קח ולך: ועבר אברהם בארץ כנען ודר בארץ
פלישתים להנפש שם.. והכל צפוי לפני הקב"ה
ושלח אבימלך ולקח את שרה והיה סבור להעמיד
ממנה זרע.. ונעשה אבימלך וכל ביתו נקיבות
ונעצרו כולם ואכילו תרנגולת לא העילה כיצתה
שנ' כי עצור עצר יוי : וירד מיכאל המלאך וחרבו
שלופה בידו והיה מבקש להרגו ואמר אבימלך זהו
דין אמת ומשפט אמת שבא להרגיני שלא ידעתי..
הגוי גם צדיק תהרוג שנ' הלוא הוא אמר לי אחותי
היא. וגו' אמר לו השב אשת האיש שנ' ועתה השב
אשת האיש כי נביא הוא : וכל מה שנתן פרעה
שרה נתן אבימלך.. וכל מה שנתן פרעה לאברהם
[נ]תן אבימלך שנ' ויקח אבימלך צאן ובקר: עמד
אב[ר]הם והיה מתפלל לפני הקב"ה ואומר רבון כל
העולמים לא בראת את עולמך אלא לפריה ולרביה..
אבימלך וכל ביתו יפרו וירבו.. ונעתר לו.. שנאמר
ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך:

Manuscript 1

This manuscript is written in a clear Yemenite script. The pages in this manuscript have been numbered, at a later date, at the bottom center of each page, below the last line of text, with Arabic numerals. Our chapter begins on page 86, line 18, and concludes on page 89, line 15. The chapter heading, פֶּרֶק שֵׁשָׁה וְעֶשְׂרִים, is written in large letters, centered in the middle of the line. There are two instances where the scribe corrects himself. On page 88, line 2, he writes אֲוֹנוֹ slanted and partially above the line, in order to fit it in. On line 10 of that same page, he writes וְהִבִּיא in the margin. Within the line of text, he had apparently written וְהִקְבֵּה before realizing that he had skipped a word, and to remedy the situation, he word the missing word in the margin. In this manuscript the divine name is signified by three *yuds* with a dot above the middle one. Abbreviations are marked by a single dot above the final letter of the word.

ՆԱԾԱԹԱՆԱՆՈՒՆԱԼԱՆԻԶՄԻ
 ԵՎԵԼՆԻԼԻԹԵՐԱԿԱՆԻԶՄԻ
 ԵՎ ԻՆԴԻՎԻԴՈՒԱԼԻԶՄԻ
 ԵՎԵԼՆԻԼԻԹԵՐԱԿԱՆԻԶՄԻ
 (81'98) **ԳԼԳԼԻԹԵՐԱԿԱՆԻԶՄԻ**

שן ולה שפחה מצרית ושמה הגר. ו
טרפון אומר ביום שנלקחה שרה היה לילי
יום הפסח והביא²⁹ והקבֵה על פרעה ועל ביתו נגעים
גדולים להודיעך שכך עתיד הקבֵה להכות
את עם ארצו שן וינגע יי את פרעה נגעים
גדולים ואת ביתו. וכת אחר אומֵ עוד נגע אחד
אביא על פרעה וכי נגע היה והלא מכת בכורי
מצרים היתה והמכות נמשלו בנגעים שן
וינגע יי את פרעה. עמד פרעה בבקר
ונבהל ונחפז שלא קרב אל שרה שלך
וקרא לאברהם ואמר לו הרי שרה אשתך
וכל שטר כתובתה עמה לך ואל תעמוד
בארץ הזאת שן' ועתה הנה אשתך קח ולך
ועבר אברהם בארץ כנען ודר בארץ פלשתים
להנפש שם והכל צפוי לפני הקבֵה ושלח
אבימלך ולקח את שרה והיה סבור להעמיד
ממנה זרע ונעשה אבימלך וכל נקיבות

(89) ביתו עד ביצי כנים עקרות שן' כי עצר עצר
יי בעד כל רחם לבית אבימלך וכו'. וירד
מיכאל המלאך ושלף חרבו עליו והיה מבקש
לברגו ואמר אבימלך זה דין אמת ומשפט
אמת להורגני עד שלא ידעתי הגוי הזה שן הגוי גם
צדיק תהרג שן' הלוא הוא אמר לי אחותי היא
והיא גם היא אמרה אחי הוא וכו'. אמר להושב
אשת האיש שן' ועתה השב אשת האיש כי
נביא הוא וכו'. כל מה שנתן פרעה לשרה
נתן. נתן אבימלך כל מה שנתן לאברהם נתן
שן' ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדים וכו' ועמד
אברהם והיה מתפלל לפני הקבֵה ואמר רבונ כל
עולמים לא בראתה את עולמך לא לפריה
ורביה אבימלך וכל נקיבות ביתו יפרו וירבו
ונעתר לו שן ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא³⁰

29. The word רביא appears in the right margin.

30. Constellation of four dots, in a diamond pattern:

Manuscript 1

This manuscript is written in a clear Yemenite script. There are a small number of places, mainly at the bottom of pages or close to the margin, where the text is difficult to read. The recto sides of each folio in this manuscript have been numbered with Hebrew lettering in the upper, left-hand corner. Our chapter begins on f. 42r, line 18, and continues until f. 43v, line 3. The chapter heading, **פרק ששה ועשרים**, is written in large letters and is centered. The first word of the chapter itself, **עשרה**, is also written in large, bold letters. The divine name is signified by two *yuds* surrounding a squiggle with a dot above it: . Abbreviations are generally marked with a single dash,³¹ while certain acronyms are marked by dots over the letters, such as **הקב"ה**.

31. With the exception of **לפ"ך**, which is marked with dots above the letters.

וּמִשְׁכָּן נֶעְלָם בְּעֵינֵינוּ׃

נֶעְלָם וְעַתָּה עֲלֵנוּ מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

(אֶפְרָיִם) וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

וְכִי־נִשְׁכַּח מִלְּפָנֶיךָ יְיָ מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים׃

Manuscript ן

This manuscript is written in a clear, legible Italian script. Each page contains 25 lines of writing. The chapter begins on f. 33r, line 7, and concludes on f. 34r, line 2. The chapter heading, **פרק ששה ועשרים**, is written double-sized, and the second line of text is abbreviated, beginning half-way down the line, as a result. The divine name is signified by two *yuds* followed by a *geresh*. Abbreviations are marked with a single *geresh*, while acronyms are marked with dots above the letters. Dots are also used to indicate errors that the scribe has recognized, as at the end of f. 33v, line 7. Single and double dots and used to mark punctuation.

* *

Manuscript ן (#022)

(33r,17)

פרק ששה ועשרים

עשרה נסיונות נתנסה

אברהם אבינו ועמד בכולם.

הנס הראשון כשנולד אברהם אבינו בקשו כל גדולי הד"ור מלכות
והקוסמים להורגו ונחבא בבית חרן שלש עשרה שנה שלא ראה
לא השמש ולא הירח. ולאחר שלש עשרה שנה יצא מבית חרן מדבר
בלשון הקדש ומאס באלילים ומשקץ את הפסילים ובטח בצל יוצרו
ואמר אשרי אדם בוטח בד'. הנס השני נחבש בבית האסורים
עשרה שנים שלוש בכותי ושלש בכורדי ולאחר עשר שנים שלחו וְהִנֵּה³²
אותו והשליכוהו לתוך כבשן האש ומלך הכבוד פשט יד
ימינו והצילו מכבשן האש. שנ' ויאמר אליו אני יי' אשר הוצאתיך
מאור כשדים. הנס השלישי טלטלו מבית אביו ומארץ מולדתו
והביאו לחרן שם מת תרח אביו ועתיי אמו והטלטול קשה לאדם
יותר מכל ומניין טלטולו שנ' ויאמר יי' אל אברם לך לך..
הנס הרביעי מיום שנבראו שמים לא [הביא] ה' רעב בעולם אלא
בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען לנסותו ולהורידו ל
למצרים. שנ' ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה..
הנס החמשי נלקח שרי אשתו לפרעה לאשה. וכי יש אדם שרואה

32. Appears to be scribe's note to strike these letters. The same letters begin the next line.

את אשתו נלקחה לאיש אחר ואינו קורע בגדיו. אלא שלא קרב אליה.
ומניין שנלקחה שרה לפרעה לאשה שנ' ויראו אותה שרי פרעה.

(33v) ר' יהושע בן קרחא אומר באותה הלילה שנלקחה שרה אמנו ליל יום טוב
הפסח היה והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע
שכך הוא עתיד להכות את עם ארצו. שנ' וינגע יי' את פרעה
נגעים וגו'. במצרים כתי' עוד נגע אחד אביא על פרעה. וכי נגע'
היו והלא מכת בכורי מצרים היו. והמכות נמשלו בנגעים לכך נאמ'
וינגע יי' את פרעה וגו'. ר' יהושע בן קרחא אומ' מאהבתו אותה
כתב לה בשטר כתובתה כל ממונו בין כסף בין זהב בין עבד³³
עבדים וקרקעות וכתב לה את ארץ גושן לאחוזתה לפי' ישבו בני ישראל
בארץ גושן. בארץ שרה אמם. וכתב לה את הגר בתו מפלגשו
לשפחה. ומניין שהיה הגר בתו של פרעה מפלגשו שנ' ושרי אשת
אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה הגר. השכים פ'
פרעה בבקר ונבהל שלא קרב אליה ושלח וקרא לאברהם ואמר לו
הרי שרי אשתך לפניך וכל שטר כתובתה עמה קח ולך ואל תעמוד
בארץ הזאת שנ' ועתה הנה אשתך קח ולך. ויצו עליו פרעה
אנשים מעבור אברהם לבא אל ארץ כנען. גר בארץ פלשתים
להנפש שם והלך והכל צפוי לפני הקב"ה ושלח אבימלך ולקח את
שרה סבור להעמיד ממנה בנים. שנ' וישלח אבימלך ויקח את
שרה. ונעשה אבימלך וכל נקיבות ביתו עקרות. ואפ' קדמאי
לאבימלך עד ביצי כנים עקרות שנ' כי עצור עצר יי'. וירד מיכאל
המלאך. ושלף את חרבו עליו אמר לו אבימלך זה דין אמת ומשפט
אמת להרגני עד שלא ידעתי הגוי גם צדיק תהרוג. אמר לו השב
אשת האיש כי נביא הוא. ר' יהושע בן קרחא אומר לר' טרפון
כל מה שנתן אבימלך לאברהם בעבור שרה נתן. שנ' ויקח אבימלך
צאן ובקר ויתן לאברהם ועמד אברהם והיה מתפלל לפני הקב"ה ואמ'
לפניו רבונו של עולם בראת את העולם לפריה ורביה אבימלך וכל

(34r) נקבות ביתו יפרו וירבו ונעתר לו הקב"ה שנ' ויתפלל אברהם על אבימלך
וירפא אלהים אבימלך ואת אמהותיו וילדו..

33. The rest of the word is erased. The two dots above the word indicate that the scribe wishes to strike the word. The word is then written correctly at the beginning of the next line.

Manuscript ט

This manuscript is written in a clear Yemenite script. Some text near the outside margins has been lost due to disintegration of the pages. The sheets which contain our chapter have 20 to 23 lines per page. Our chapter begins on f. 33r, line 16, and concludes on f. 34r, line 22. The chapter heading, פרק ששה ועשרים, is written in large letters, which are each surrounded by a "bubble" (a line tracing the outline of each letter). The entire heading is then encircled by series of jagged pen strokes. Each verso sheet contains a catchword, e.g. שפחה at the bottom of f. 33v. The divine name is signified by three *yuds* with a dot above the center *yud*. Abbreviations are marked by a single dot above the last letter of the word; contractions by multiple dots. In this manuscript the tetragrammaton is signified by three *yuds* with a dot above the middle letter. There are numerous dots marking punctuation throughout the text. There are also several calligraphic marks which complete lines and help keep the edges of the columns even.

(33r,16)

פרק ששה ועשרים עשרה נסיונות נ[תנסה]

אבינו אברהם ועמד בכולם הנס הראשון כיון שנולד [ביקשו]
 כל גדולי המדינה הקוסמין להרגו ונחבא הארץ ש[לש]
 עשרה שנה שלא ראה את השמש הזה ואת היר[ח]
 הזה ולאחר עשר שנה יצא מבית הארץ מ[דבר]

(33v) בלשון הקדש ומאס אלילים ושקץ את הפסילים ובטח בצל יוצרו
 ואמר יי צבאות אשרי אדם בוטח בך. הנס השני נחבש
 בבית האסורים עשר שנים בביתו ושבע בקרדו ולאחר עשר
 שנים הביאוהו ונתנוהו בתוך כבשן האש והמלך הכבוד פשט³⁴
 יד ימינו והוציאו מכבשן האש ומנין שהוציאו שז ויאמר אליו
 אני יי אשר הוצאתיך מאור כשדים וג' וכת אתה הוא יי האלהים
 אשר בחרת באברם וג'. הנס השלישי טלטלו מבית אביו³⁵
 ומארץ מולדתו והביאו לחרן ושם מת תרח אביו ועתרי אמו³⁶
 והטלטול קשה לאדם הרבה מאד ומנין שטלטול שז ויאמר
 יי אל אברם לך לך וג'. הנס הרביעי מיום שנבראו שמים וארץ
 לא בא רעב בעולם אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ
 כנען כדי לנסותו ולהורידו למצרים שז ויהי רעב בארץ וירד
 אברם וג'. הנס החמשי נלקחה שרה אשתו לפרעה לאשה
 וכי יש לך אדם שהוא רואה את אשתו שנלקחה לאיש אחר
 [וא]ינו קורע את בגדיו אלא עד שלא יקרב אליה מנין שלקחה
 שרה שז ויראו אותה שרי פרעה וג'. ר' יהושע בן קרחא
 אומ' מאהבתו שהיה אוהב אותה פרעה כתב בשטר כתובתה
 מכל ממונו בין כסף ובין זהב ועבדים ושפחות וכתב לה את
 ארץ גשן לאחוזת לפי כך ישבו ישראל בארץ גשן בארץ
 שרה אמן. וכתב לה את הגר בתו לשפחה ומנין שהיתה הגר

(34r) שפחה³⁷ מצרית שז ולה שפחה מצרית ושמה הגר. ר' טרפון
 אומ' ביום שנלקחה שרה היה ליל יום הפסח והביא הקב"ה על
 פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע שכך עתיד הקב"ה להכות
 את עם ארצו שנ' וינגע יי את פרעה וג' כתוב במצרים עוד
 נגע אחד וכי נגע היה והלא מכת בכור' מצרים היתה והמכות
 נמשלו בנגעים שז וינגע יי את פרעה וג'. עמד פרעה בבקר
 נבהל ונחפז שלא קרב אל שרה שלח וקרא לאברהם אמר לו

34. Calligraphic mark: ~

35. Calligraphic mark: ~

36. Calligraphic mark: ~

37. The word שפחה also appears as a catchword below the main body of text, at the end of the previous folio page.

הרי שרה אשתך וג' וכל שטר כתובתה עמה לך ואל ת[עמוד]
 בארץ הזאת שנ' ועתה הנה אשתך קח ולך. עבר א[ברהם לבא]
 לארץ כנען דר בארץ פלשתים להנפש שם והכל צפוי ל[פני]
 הקב"ה ושלך אבימלך ולקח את שרה והיה סבור להעמיד [ממנה]
 זרע ונעשה אבימלך וכל נקבות ביתו עד ביצי כנים עקרות
 שנ' כי עצור עצר יי' בעד כל וג'. וירד מיכאל המלאך ושלף את
 חרבו עליו והיה מבקש להרגו ואמ' אבימלך זה הוא דין אמת
 ומשפט אמת להרגני לא ידעתי הגוי גם צדיק תהרג. [הוא]
 אומ' לי אחתי היא שנ' הלא הוא אמ' לי אח' ה' וג' גם ה' וג' אמ' לו
 השב אשת האיש כי נביא הוא שנ' ועתה השב אשת האיש
 וג'. פרעה כל מה שנתן לשרה נתן אבימלך כל מה שנתן לאברהם
 נתן שנ' ויקח אבימלך צאן ובק' ועב' ושפ' וג'. עמד אברהם והיה
 מתפלל לפני הקב"ה ואמ' לפניו רב כל העו' לא בראת את עולמך
 אלא לפריה ורביה ואבימלך וכל נקבות ביתו יפרו ו[ירבו]
 ונעתר לו שנ' ויתפלל אברהם אל האלהים וג' ???

Manuscript ›

This manuscript is written in a clear, legible Sephardic script. Each page of our chapter in this manuscript contains 35 lines of text. The recto sheets have been numbered, at a later date, in the upper, left-hand corner with Arabic numerals. Faded traces of another page numbering system, using Hebrew letters, can be discerned close by. Our chapter begins on f. 51v, line 30, and concludes on f. 52r, line 30. The chapter heading, פרק כ"ו, is written twice the size of the rest of the text, forcing line 31 to begin after it. There are notes in the outer margins in two places; unfortunately, both have faded too much to be legible. Within the text, an װ followed by a ן is written as a single character. The divine name is marked with two *yuds* followed by an curved pen stroke (resembling a *geresh* accent mark). Abbreviations are indicated by a single stroke; acronyms by two. One and two dots are used to mark punctuation. There are a few places where the text is illegible due to faded ink.

(51v,30)

פרק כ"ו [עשרה נסיונות נתנסה אברהם אב' ועמד בכולן קיים וצפוי היה לפ']

שעתידין בניו לנסות הב"ה בעשר נסיונות והקדים רפואה למכתם

ונסהו בעשר נסיונות. הנסיון הראשון כשנולד אברהם בקשו כל גדולי המלכות הקוס[מין] להרגו ונחבא מתחת לארץ י"ג שנה יצא מן הארץ והתחיל לדבר בלשון הקדש ומאס באלילים ושקץ את הפסילים ובטח בצל יוצרו ואמ' אשרי אדם בוטח בד'. הנסיון הב' נחשב בבית האסורין עשר שנים שלש בבית ושבע בקדרי. י"א שלש בקדרי וז' בבית

(52r) לאחר עשר שנים שלחו והביאו אותו והשלוכו אותו בכבשן האש ומלך הכבוד פשט יד ימינו והציל אותו מתוך כבשן האש. שנא' אני יי אשר הוצאתיך מאור כשדים וג'. הנסיון הג' טלטלו מבית אביו ומארץ מולדתו והביאו לחרן ושם מת תרח אביו ועתרי אמו שתדע לך שהטלטול קשה לאדם יותר מכל ומנן טילטולו שנא' ויאמר יי אל אברם לך מארצך וגו'. הנסיון הד' מיום שנבראו שמים וארץ לא הביא הב"ה רעב לעולם אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען לנסותו ולהורידו למצרים שנא' והי רעב בארץ וירד אברם מצרימה וגו'. הנסיון הה' נלקח שרה אשתו לפרעה לאשה וכי יש לך אדם רואה אשתו נלקחה לאיש אחר ואינו קורע בגדיו אלא בעצת לקחה שלא [קרב]

אליה ומנן שנלקחה שרי לפרעה לאשה ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה וגו' ר' יהושע בן קרחא אומ' באותה לילה שנלקחה שרה אמנו היה ליל יום טוב שלפסח והביא הב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע שכך הוא עתיד להכות את ארץ שנא' וינגע יי את פרעה נגעים גדולים וגו' רב' יהושע בן קרחא אומ' מאהבתו אותה פרעה כת' לה בשטר כתובה כל ממונו בין זהב בין עבדים בין קרקעות וכת' לה ארץ גושן לאחוזת לפי' ישבו ישראל בארץ גושן בארץ שרה אמן וכת' לה את שרה בתו הגר שלפֿרעה שנא' ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחת מצרי ושמה הגר השכים פרעה בבקר ונבהל ונחפז שלא קרב אליה ולקח וקרא לאברהם ואמ' לו הרי שרי אשתך לפניך וכל שטר כתובתה עמה לך ואל תעמוד בארץ הזאת שנא' הנה אשתך קח ולך. וכתו' אחר אומ' ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו וגו' ר' שמעון בן קרחא קדמוי לר' טרפון פרעה כל מה שנתן לשרה נתן אבימלך וכל מה שנתן נתן לאברהם שנא' ויקח אבימלך צאן ובקר ויתן וגו' מעביר לאברהם לבוא אל ארץ כנען וגו' בארץ פלשתים להנפש שם והכל צפוי לפני הב"ה. ואבימלך היו כל נקבות ביתו עקרות אפי' עד ביצי כנים ושלך אבימלך ולקח את שרה סבור להעמי[ד] ממנה בנים שנא' וישח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה ונעשה אבימלך וכל נקבות ביתו עקרות עד ביצי כנים שנא' כי עצור עצר יי וגו' ואפי' קדמאי אבימלך וירד מיכאל המלאך ושלף את חרבו עליו וא"ל אבימלך זה דין אמת ומשפט [אמת] להרגני במה שלא ידעתי שנא' הגוי גם צדיק תהרוג ?? הלוא הוא אמר לי אחותי וגו' א"ל השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה וגו' וממך למד אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה שואלין אותו או על עסקי אשתו. כי נביא היא ויתפלל בעדך וחיה. ועמד אברהם וחיה מתפלל לפני הב"ה ואמ' לפניו רבון כל העולמים בראת את האדם לפריה ורביה אבימלך וכל נקבות ביתו לא יפרו ולא ירבו ונעתר לו הב"ה שנא' ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים וגו'

Manuscript כ

This manuscript is written in a clear, easily readable Mizrahi script. Each page of our chapter in this manuscript contains 28 lines of text. The recto sheets have been numbered, at a later date, in the lower, right-hand corner with Arabic numerals. In this manuscript, our chapter is the Chapter 25. The chapter heading, פרק כ"ה, is written with double-sized letters that extend into the next line of text. The chapter begins on f. 80v, line 5, and concludes on f. 81r, line 17. In two instances, the scribe appears to have run out of space and written the final letter of a line above the previous letter. The divine name is marked with two *yuds* followed by an curved pen stroke. Abbreviations are indicated by a single stroke; acronyms by two. In addition, dots above letters mark several acronyms, such as הק"ב, as well as numbers, such as י' for the number ten. Single and double dots are employed to mark punctuation. There is also a single, non-signifying calligraphic mark in this chapter, though many similar and different markings are found throughout the manuscript.

* *

Manuscript כ (#049)

פרק כ"ה..

(80v,5)

י נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד
בכול.. הנס הא' כשנולד אברה' אבי' בקשו כל גדולי מלכות
וחקוסמין להרגו ונחבא בבית הרן יג' שנה שלא ראה השמש
ולא את הירח ולאחר יג' שנה יצא מבית הרן מדבר בלשון הקדש³⁸
ומאס את האלילים ומשקץ את הפסילים ובטח בצל יוצרו ואמ'
אשרי אדם בוטח בך.. הנס השני נחבש בבית האסורים י'
שנים שלחו והביאו אותו בתוך כבשן האש. ומלך

38. The *shin* is written above the *dalet*, in the same hand, apparently because the scribe ran out of space.

הכבוד פשט יד ימינו והצילו מכבשן שלאש שנ' ויאמר אליו אני
 יי' אשר הוצאתיך וגו'. וכתו' אחר אומ' אתה הוא יי' האלהי אשר בחרת
 וגו'. הנס הג' טילטלן מבית אביו ומארץ מולדתו והביאו לחרון
 ושם מת תרח אביו ועתריי אמו. הטילטול קשה לאדם יותר מכל
 שנ' ויאמר יי' אל אברם לך לך וגו'. הנס הז' מיום שנבראו
 שמים וארץ לא הביא הבה רעב בעולם אלא בימי אברהם ולא בכל
 הארצות אלא בארץ כנען לנסותו ולהורידו למצר'. שנ' והי רעב
 בארץ וירד אברם מצרימה וגו'. הנס ה' נלקחה שרי אשתו
 לפרעה לאשה. וכי יש אדם רואה את אשתו נלקחה לאיש אחר
 ואינו קורע את בגדיו אלא שלא קרב אליה. ר' יהושע בן קרחה
 אומ' באותו הלילה שנלקחה שרה אמנו היה ליל יט' הפסח והביא
 הבה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע שכך הוא עתיד
 להכות את עם ארצו שנ' וינגע יי' את פרעה נגעיו וגו'. ר' יהושע
 בן קרחה אומ' אהבתו אותה וכתב לה בשטר כתובתה כל ממונו
 בין כסף בין זהב בין עבדי וקרקעות וכתב לה את ארץ גשן³⁹
 לאחוז לפיכך ישבו בארץ גשן בארץ שרה אמם. וכתב לו את

(81r) הגר בתו מפלגשו לשפחה. ומניין שהיתה הגר בתו שלפרעה
 שנ' ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית וגו' השכים
 פרעה בבקר ונבהל שלא קרב אליה ושלח וקרא לאברהם וא"ל הרי
 שרי אשתך לפניך וכל שטר כתובתה עמה וקח ולך. ויצו עליו פרעה⁴⁰
 אנשי להעביר אברהם לבא אל ארץ כנען. גר בארץ פלשתי להנפש
 שם והלך צפוי לפני הקבה ושלח אבימלך ולקח את שרה סבור
 להעמיד ממנה בנים שנ' וישלח אבימלך ויקח את שרה ונעשה
 אבימלך וכל נקיבות ביתו עקרות ואפ' מכל קדמאי אבימלך עד
 ביצי כנים עקרות שנ' כי עצר עצו יי' וגו'. וירד מיכאל המלאך ושלף
 חרבו עליו וא"ל אבימלך זה דין אמת ומשפט אמת להרגני עד
 שלא ידעתי הגוי גם צדיק תהרוג. א"ל השב אשת האיש כי נביא
 הוא. ר' יהושע בן קרחה קדמיה לר' טרפון. פרעה כל מה
 שנתן לשרה נתן. אבימלך כל מה שנתן לאברהם נתן שנ' ויקח
 אבימלך צאן ובקר וגו'. ועמד אברהם והיה מתפלל לפני הבה ואמ'
 לפני רבון כל העולמי בראת את העולם לפריה ורביה אבימלך וכל
 נקבות ביתו יפרו וירבו ונעתר לו הקבה שנ' ויתפלל אברהם אל
 האלהי וגו' ..

39. Calligraphic mark.

40. The *hey* appears above the *yud*, apparently because the scribe ran out of space on the line.

Manuscript ל

This manuscript is written in a clear, easily readable Italian script. Midway through the chapter, there is a note written in the margin, which is, unfortunately, faded and hence unreadable. The lower, left-hand corner of the recto sheets are printed with Arabic numerals. Since the text is hand-written, it would appear that these printed numbers were added at a later date, or were perhaps printed prior to the scribe's copying of the text onto the sheets. Each page contains 28 lines of text. The chapter heading, פרק ששה ועשרים, is written in double-sized letters. Our chapter begins on f. 22v, line 1, and concludes on f. 23r, line 9. The divine name is marked with two *yuds* followed by a pen stroke. Abbreviations are indicated with a single stroke. Dots appear above the acronym הק"ב. There are dots to mark punctuation.

לכאן עתה: לזה ולאלו עתה

KALLI COKKULU CUCULU NELLU NERU

Manuscript 7 (#057)

Manuscript מ

This manuscript is written in a tall, crowded Ashkenazic script. Each page of the manuscript contains 34 lines of text. Our chapter begins on f. 99r, line 20, and concludes on f. 99v, line 19. The chapter heading, פרק כו, is written in bold letters, and is set off from the text before and after it by several letters worth of space. In addition, the word הנס, which introduces the second through fifth trials, is written with bold letters. The divine name is marked by two *yuds*, with a dot above the second, and followed by a line that looks a little like the letter נ. Abbreviations and acronyms are indicated by a single pen stroke. There are single and double dots to mark punctuation.

Manuscript 3

This manuscript is written in a clear, Persian script. Each page contains 20 lines of text. The chapter heading, פרק ששה ועשרים, is centered in the middle of f. 36v, line 10. The chapter concludes at f. 38r, line 4. A catchword appears at the bottom of each verso sheet, with a curved line and two dots above the word. There are three notes written in the margins, in addition to several words inserted above or below lines of text. Some of these appear to be corrections made by the scribe himself; others are clearly the work of another author. The divine name is written as יהוה in one instance (f. 36v, line 16), and at other times it is given as a *yud*, a *vav*, and a *yud*, with a dot above the *vav*. A single dot is used to mark abbreviations; two or more are used to mark acronyms. Dots above letters are also meant to indicate that a word should be stricken. Periods and colons are used for punctuation.

פרק ששה ועשרים (36v,10)

עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד
 על כולם. הנס הראשון כיון שנולד יצחק⁴⁴
 אברהם⁴⁵ בקשו כל גדולי המדינה וקסמן להרגו ונחבא
 בבית הארץ י"ג שנה. יצא מבית הארץ ומדבר
 בלשון הקדש. מאס אלילים ושקץ את הפסילים
 ובטח בצל יוצרו ואמ' יהוה צבאות אשרי אדם
 בוטח בך: הנס השני נחבש בבית האסורים⁴⁶
 י' שנים. שלושה שנים בכות' ושבע שנים בברד.
 ולאחר י' שנים שלחוהו והביאוהו ונתנוהו בתוך
 כבשן האש ופשט המלך ימלנו⁴⁷ הכבוד יד ימינו
 והוציאו מכבשן האש⁴⁸

ויצא⁴⁹ שנ' ויאמר אליו אני יו' אשר הוצאתיך מאור כשדים
 וכתו אחד אומ' אתה הוא יו' האלהים אשר בחרת [בא] ברים⁵⁰
 הנס השלישי טלטלו מבית אביו ומארץ מולדתו
 והביאו לחרן. שם מת תרח אביו. ועתריאל אמו.
 והטלטול קשה הוא לאדם הרבה מאד שנ' ויאמר יהוה
 אל אברם לך לך מארצך וממולדתך וגו':⁵¹ (וכר ראשתה שדן אדם)⁵²
 הנס ד' מיום שנבראו שמים וארץ לא בא רעב בעולם
 אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ
 כנען. לנסותו ולהורידו במצרים שנ' ויהי רעב בארץ
 וירד אברם מצרימה וג': הנס ה' נלקחה שרה
 אשתו לפרעה לאשה. וכי יש לך אדם שרואה אשתו
 נלקחה לאיש אחר ואינו קורע את בגדיו. אלא שבטח
 שלא יקרב אליה. מניין שנלקחה שנ' ויראו אותה
 שרי פרעה וגו': ר' יהושע בן קרחא אומ' מאהבתו
 שאוהב אותה פרעה כתב לה בשטר כתובתה
 מכל ממונה. בין כסף ובין זהב ובגדים ועבדים ושפחות
 וכתב לה את ארץ גשן לאחוזתה. לפיכך ישבו בני ישראל
 בארץ גשן. בארץ שרה אמם וכתב לה את הגר בתו
 לשפחה. ומניין שהיתה לה הגר מצרית שנ' ולה

44. Scribal marks (dots) appears above the letters, to indicate an error.

45. The word אברהם appears in the margin, written in smaller letters, apparently not from the same hand as the rest of this text.

46. The word האסורים is written above the line, perhaps in the same hand.

47. Scribal marks (dots) appears above the letters, to indicate an error.

48. The word האש is written above the line, perhaps in the same hand.

49. The word ויצא also appears as a catchword at the end of the previous page.

50. The word [בא] ברים is written above the line, perhaps in the same hand.

51. A scribal mark is written above the word וגו', a curved line with two dots above it:

52. These words appear as a note in the margin, written by a different scribe.

שנלקחה שרה ליל יום הפסח היה והביא ה'בה על פרעה
ועל ביתו נגעים גדולים. להודיעך שכך עתיד ה'בה
להכות את עם ארצו שנ' וינגע יו' את פרעה נגעים
גדולים וגו'. וכתל' אחר אומ' עוד נגע איר (?) וגו':
והלא מכות בכורי מצרים היתה והמכות נמשלו
בנגעים שנ' וינגע יו' וגו': עמד פרעה בבקר ונבהל
ונחפז שלא קרב אל שרה. שלך וקרא לאברהם
ואמ' לו הרי שרה אשתך. וכל שטר כתובתה עמה
לך ועל תעמוד בארץ הזאת שנ' ועתה הנה אשתך
קח ולך: ועבר אברהם בארץ פלישתים להנפש
שנ' והכל צפוי לפני ה'בה ושלח אבימלך ולקח
את שרה והיה סבור להעמיד ממנה זרע. ונעשה
אבימלך וכל ⁵³ נקיבות ⁵⁴ ביתו עד ביצי כנים עקרות שנ' כי
עצר וגו'. וירד מיכאל המלאך ושלף את חרבו
עליו ובקש להרגו. ואמ' אבימלך זה דין אמת
ומשפט אמת להרגני. שלא ידעת. הגוי גם
צדיק תהרוג שנ' הלא הוא אמ' לו אחותו היא. והיא
אמרה וגו': אמר לו השב לו שנ' השב אשת האיש
כי נביא הוא. פרעה כל מה שנתן לה נתן
אבימלך לשרה. וכל מה שנתן לאברהם נתן שנ'

ויקח ⁵⁵ אבימלך צאן ובקר. עמד אברהם והתפלל
לפני ה'בה וא' רבון העולמים לא בראת את עולמך לא
לפרות ולרבות. אבימלך וכל נקיבות ביתו יפרו וירבו
וז' ונעתר לו שנ' ויתפלל אברהם אל האלהים:

53. Scribal mark indicating an insertion.

54. The word נקיבות is written in the margin.

55. The word ויקח also appears as a catchword at the bottom of the previous page, with a scribal mark above it.

Manuscript ט

This manuscript is written in a fairly legible Sephardic or Mizrahi script. While there are gaps in many sheets of this manuscript, fortunately our entire chapter exists intact. Unfortunately, there are six lines of notes in the margin towards the top of f. 15v that are illegible. Each of the pages which contains our chapter has 21 or 23 lines of text. Each folio page has the title of the work, פרקי ר' אליעזר, at the top, followed by פ' for "Chapter," and the number of the chapter written in Hebrew letters. There are also folio numbers in the upper, left-hand side of each recto page, in Hebrew letters. The title, chapter numbers, and page numbers in Hebrew appear to be by the same scribe as the text. There are also Arabic numerals in the upper, left-hand corners of the recto pages, which do not correspond to the page count in Hebrew letters, and which are clearly by a different scribe. This fact, coupled with the fact that פרקי ר' אליעזר is written at the top of each page, seems to indicate that the midrash was once included as part of a larger manuscript that contained multiple works. Our chapter begins on f. 15r (= לח), line 11, and concludes on f. 16r (= לט'), line 8. The chapter heading, פרק ששה ועשרים, is centered, and is written in a square script that is distinct from the cursive used for the text of the chapter. The first word of the chapter, עשרה, is also written with this square script, and is set off from the rest of the text by a wide tab. Abbreviations and acronyms are marked by a single pen stroke. The divine name is indicated by two *yuds* followed by a diagonal pen stroke. There are single and double dots to mark punctuation.

פרק ששה ועשרים

(15r,11)

עשרה

נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם וצפוי

היה לפניו שעתידין בניו לנסות להקבה' י' נסיונות

והקדים רפואה למכתם ונסו העשר נסיונות.. נסיון⁵⁶ הראשון כשנולד

אברהם אבינו בקשו כל גדולי המלכות להרגו ונחבא מתחת לארץ שלש

עשרה שנה שלא ראה לא שמש ולא ירח ולאחר יג' שנה יצא מתחת

לארץ מדבר בלשון הקדש מאס אשרים ושקץ את הפסילים ובטח

בצל יוצרו ואמר יי' צבאות אשרי אדם בוטח בך.. נסיון⁵⁷ הב'

נתנוהו בבית האסורים עשר שנים ג' בכותח וז' בקררי דא' ג' בקררי

וז' בכותח לאחר י' שנים שלחו והביאו אותו אצלו ונתנוהו בתוך כבשן

האש ומלך הכבוד פשט יד ימינו והצילו מכבשן האש שנ'

ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים.. נסיון⁵⁸ השלישי

טלטלו מבית אביו וממשפחתו והביאו לחרן ושם מת תרח אביו

(15v) ואמתלאי אמו הטלטול קשה לאדם יותר מכל ומנין שטלטלו שנ'

⁵⁹לך מארצך וגו'.. נסיון⁶⁰ הד' מיום שנבראו שמים וארץ לא היה

רעב בעולם אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען בלבד

לנסותו ולהורידו למצרים שנא' ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה

.. נסיון⁶¹ החמשי שנלקח שרה אשתו לפרעה לאשה וכי יש לך אדם

שרואה לאשתו נלקחה לאיש אחר ואינו קורע את בגדיו אלא בעצה לק[חה]

שלא קרב אליה.. ר' טרפון אומר באותה הלילה שנלקחה שרה אמנו

אותה הלילה ליל פסח היה והביא הקבה' על פרעה ועל ביתו נגעים גדול[ים]

להודיעו שכן הוא עתיד להכות את עם מצרים בנגעים גדולים שנא' ויגע

יי' את פרעה נגעים גדולים ר' יהושע בן קרחא אומר מאהבתו אותה

פרעה כתב לה בשטר כתובה כל ממונו בין כסף בין זהב בין עבד'

בין קרקעות וכתב לה את ארץ גושן לאחוזא לפיכך ישבו ישראל

בארץ גושן שהיא של שרה אמינו וכתב לה את הגר בתו מפלגשו

לשפחה ומנין שהיתה הגר המצרית שפחה שנא' ושרי אשת אברם

לא ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה הגר השכים בבקר נבהל

ונחפז שלא קרב לשרה וקרא לאברם וא' לו הרי אשתך וכל שטרות

מתנותיה עמה לך ואל תעמוד בארץ הזאת שנא' [ה]נה אשתך קח

ולך וכתבה אחריו ויצו עליו פרעה אנשים כל מה שנתן לשרה

נתן אבימלך לאברהם שנא' ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדים

ושפחות מעביר לאברם לבא אל ארץ כנען עד ארץ פלשתים

והכל צפוי לפני הקבה' ואבימלך היו וכל נקבות ביתו עקרות אפילו

56. There is a scribal mark above the first letter: three dots which form a diagonal line.

57. There is a scribal mark above the first letter: three dots which form a diagonal line.

58. There is a scribal mark above the first letter: three dots which form a diagonal line.

59. Notes written in margin beside the following six lines, illegible.

60. There is a scribal mark above the first letter: three dots which form a diagonal line.

61. There is a scribal mark above the first letter: three dots which form a diagonal line.

עד בצי כנים ושלך אבימלך ולקח את שרה סבור להעמיד
ממנה בנים ירד מיכאל המלאך ושלף חרבו להרגו אמר לו

(16r) זה דין ומשפט אמת להרגני כמה שלא ידעתי שנא' הגוי
גם צדיק תהרוג הרי הוא אמר לי אחותי היה אומר לו השב אשת
האיש כי נביא הוא וממך למד אדם שבא לעור על עסקי אכילה
שואלין אותו על עסקי אשתו אין שואלין אותו ויתפלל בעדך וחיה
עמד אברהם והיה מתפלל לפני הקבה' ואו' רבון כל העולמים
אדם בראת לפריה ורביה אבימלך וביתו יפרו וירבו ונעתר לו שנא'
ויתפלל אברהם אל אבימלך וירפא אלהים את אבימלך ואת בעתו
וילדו..

Manuscript ע

This manuscript is written in a very light, compact Italian cursive script. The chapter heading, פרק ששה ועשרים, as well as the headings for each trial (נסיון ראשון, נסיון שני, etc.) are written in a squarer, more blocky style, that is slightly larger than the other writing. The recto pages are numbered in the upper, left-hand corner in two ways; with Hebrew letters, which appear to be by the original scribe, and with large Arabic numerals, which seem to have been added later. Our chapter fits entire on one page, which contains 48 lines of text. The chapter begins on f. 10r, line 5, and concludes on line 35. Within the text, the divine name is signified by two *yuds* with a dot over the second letter. Abbreviations are indicated by one diagonal pen stroke, acronyms by two. Single dots, double dots, and colons are used to mark punctuation.

(10r,5)

פרק ששה ועשרים עשרה

נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן וצפוי היה לפני הקב"ה שעתיד' בניו לנסותו בעשרה נסיונות והקדים רפואה למכה ונסתו לאברהם בעשרה נסיונות.. **נסיון הראשון** כשנולד אברהם אבינו בקשו כל גדולי המלכות להרגו ונחבא מתחת לארץ שלש עשרה שנה שלא ראה לא שמש ולא ירח לאחר יג שנה יצא מתחת לארץ מדבר בלשון הקדש מאס אשרים ושקץ את [הפסילים ו⁶²]

ובטח בצל יוצרו ואמר יי צבאות אשרי אדם בוטח בך: **נסיון השני** נתנוהו בבית האסור' עשר שנים שלש בכותא ושבעה בקרדי.. ויש אומרים שלש בקרדי ושבע בכותא לאחר עשר שני' שלחו והוציאוהו ונתנוהו אותו בתוך כבשן האש ומלך הכבוד פשט יד ימינו והצילו מתוך כבשן [האש שני']

ויאמר אליו אני יי אשר הוצאתיך מאור כשדים.. **נסיון השלישי** טלטלו מבית אביו וממשפחתו והביאו לחרן ושם מת תרח אביו תדע לך שהטלטול קשה לאדם יותר מכל. ומנין טלטלו שני' לך [לך]

מארצך וממולדתך.. **נסיון הרביעי** מיום שנבראו שמים וארץ לא בא רעב אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען בלבד לנסותו ולהורידו למצרים שני' והי רעב בארץ וירד אברם מצרימה.. **נסיון החמשי** שנלקחה שרה אשתו לפרעה לאשה וכי יש לך אדם שרואה לאשתו נ⁶³ לקחה לאיש אחר ואינו קורע את בגדיו אלא בעצה לקחה שלא קרב אליה. ר' טרפון אומ' באותה הלילה שנלקחה שרה אמנו אותה הלילה ליל פסח היה והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגע' [גדולי]

להודיעו שכך הוא עתיד להכות את מצרים בנגעים גדולי' שני' וינגע יי את פרעה נגע' גדולי' רב' יהושע בן קרחה אומ' מאהבתו אותה פרעה כתב לה בשטר כתובה כל ממונו בין כסף בין זהב בין עבדים בין קרקעות וכתב לה את ארץ גשן לאחזה לפיכך ישבו ישראל בארץ גשן שהיא של שרה אמנו וכתב לה את הגר בתו מפילגשו לשפחה.. ומנין שהיתה הגר המצרית שפחה שנאמ' ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה הגר.. השכים בבקר נבהל ונחפז שלא קרב לשרה וקרא לאברם ואמ' לו הרי אשתך וכל שטרות מתנותיה עמה לך ואל תעמוד בארץ הזאת שני' ועתה הנה אשתך קח ולך וכתוב אחריו ויצו עליו פרעה אנשים.. כל מה שנתן פרעה אל שרה נתן אבימלך לאברהם שני' ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדים ושפחות היה הקב"ה מעביר [לאברם]

לבוא בארץ כנען עד ארץ פלשתים והכל צפוי לפני הקב"ה. ואבימלך היו כל נקבות ביתו עקרות אפי' עד ביצי כנים ושלך אבימלך ולקח את שרה סבור היה להעמיד ממנה בנים ירד מיכאל [המלאך]

ושלף חרבו להרגו אמ' לו זה דין משפט אמת להרגני במה שלא ידעתי שני' הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמ' לי אחותי היא אמ' לו השב אשת האיש כי נביא הוא וממך למד אדם שבא לעיר על עסקי אכילה שואלים אותו או על עסקי אשתו שואלים אותו השב לו אשתו ויתפלל בעדך וחיה. עמד אברהם והיה מתפלל לפני הקב"ה ואומ' רבון כל העולמ' אדם בראת לפריה ורביה ואבימלך וביתו יפרו ונעו וירבו ונעתר לו הקב"ה שני' ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו אמהותיו וילדו..

62. The scribe apparently ran out of space on the line and began the word again on the next line.

63. This word is continued on the next line.

Manuscript 9

This manuscript is written in a light, flowing, and unusual Italian script. It was the most difficult script I encountered, but once learned it was manageable. Still, there are a few letters or words I was unable to discern, which I have marked in the transcription with question marks. At the top of some of the pages, the scribe has written brief descriptions of the contents of that page. For example, the first page on which our chapter appears carries the header *עשרה נסיונות של אברהם אבינו*; the second page has the header *כשנלקח שרה לפרעה ו??? דין*. The recto sides of each folio have been numbered in the lower, right-hand corner, with large Arabic numerals, seemingly at a later date. The pages on which our chapter appears have 29 and 30 lines of text per page. Our chapter, which is Chapter 25 in this manuscript, begins on f. 23v, line 12, and concludes on f. 24r, line 24. The chapter heading, *פרק כ"ה*, is slightly bolder than the rest of the writing, and is set off from the text to its right and left, as well as the text below. This manuscript contains the most obvious example of scribal error I encountered, in which the scribe has written an entire sentence twice: *וכתב לה את ארץ: גושן לאחוזת לפיכך ישבו ישראל בארץ גושן שהיא של שרה אמנו*. In this manuscript, the divine name is marked by a *hey* with a single diagonal pen stroke. Abbreviations are indicated by one such pen stroke, acronyms by two. There are a few periods marking punctuation, but for the most part the text is not punctuated.

(23v,12) **פרק כ"ה** עשרה נתנסה אבר' אבינו
ועמד בכולן וצפוי היה לפניו שעתיד' בניו
לנסות להקב'ה ל' נסיונות והקדים רפואה למכתם ונסהו בל' נסיונות
נסיון הראשון. כשנולד אב' בקשו כל גדולי המלכות להרגו ונחבא
מתחת לארץ י"ג שנה שלא ראה לא שמש ולא ירח לאחר י"ג שנה יצא
מתחת לארץ מדבר בלשון הקדש מאס אשנים ושקץ את הפסילי' ובטח
בצל יוצרו ואמ' ה' צבאות אשרי אדם בוטיח בך. נסיון השני נתנוהו
בבית האסורי' ל' שנים ג' בכותה וז' בקררי וי"א ג' בקררי וז' בכותה
לאחר י' שנה שלחו והביאו אותו ונתנוהו בתוך כבשן האש והמלך הכבוד
פשט יד ימינו והצילו מתוך כבשן האש שנ' ויאמר אליו אני ה' אשר
הוצאתיך מאור כשדים. נסיון השלישי טלטלו מבית אביו וממשפחתו
והביאו לחרן ושם מת תרח אביו תדע לך שהטלטול קשה לאדם
יותר מכל ומנין שטלטלו שנ' לך מארצך. נסיון הד' מיום
שנבראו שמים וארץ לא בא רעב אלא בימי אבר' ולא בכל הארצות
אלא בארץ כנען בלבד לנסותו ולהורידו למצרים שנ' ויהי רעב
בארץ וירד אברם מצרימה. נסיון החמשי שנלקחה שרה אשתו
לפרעה לאשה וכי יש לך אדם שרואה את אשתו נלקחה לאיש אחר
ואינו קורע את בגדיו אלא בעיצה לקחה שלא קרב אליה. ר' טרפון

(24r) אומ' באותה הלילה שנלקחה שרה אמנו אותה הלילה ליל פסח היה והביא
הקב'ה על פרעה ועל ביתו נגע' גדולי' להודיעו שכן הוא עתיד
להכות את מצרים בנגע' גדולי' שנ' וינגע ה' את פרעה נגעים
ר' ⁶⁴ יהושע ב"ק אומ' מאהבתו אותה פרעה כתב לה בשטר כתובה
כל ממנו בין כסף ובין זהב ובין עבד' ובין קרקעות וכתב לה את ארץ
גושן לאחוזת לפיכך ישבו ישראל בארץ גושן שהיא של שרה אמנו וכתב
לה את ארץ גושן לאחוזת לפיכך ישבו ישראל בארץ גושן שהיא של
שרה אמנו ⁶⁵ וכתב לה את הגר בתו מפלגשו לשפחה ומנין שהיתה הגר
המצרית שפחה שנ' ולה שפחה מצרית ושמה הגר השכים בבקר
נבהל ונחפז שלא קרב לשרה וקרא לאברם ואמ' לו הרי אשתך וכל
שטרות מתנותיה עמה לך ואל תעמוד בארץ הזאת שנ' הנה אשתך
קח ולך וכתו' אחריו ויצו עליו פרעה אנשים. כל מה שנתן לשרה
נתן אבימלך לאברהם שנ' ויקח אבימלך צאן ובקר מעביר לאברהם
לבוא בארץ כנען עד ארץ פלשתים והכל צפוי לפני הקב'ה
ואבימלך היו כל נקבות ביתו עקרות אפי' עד !!! כנים
ושלך אבימלך ולקח את שרה סבור להעמיד ממנה בנים ירד
מיכאל המלאך ושלף חרבו להרגו אמ' לו זה דין משפט אמת להרגני
במה שלא ידעתי שנ' הגוי גם צדיק תהרוג הרי הוא אמ' לי אחותי היא
א"ל השב אשת האיש כי נביא הוא וממך למד אדם שבא לעיר על

64. Letter scratched out.

65. Note that from וכתב at the end of line 6, until here, the scribe has inadvertently repeated text already copied. This is an example of of dittography.

עסקי אכילה שואלין אותו על עסקי אשתו אין שואלין אותו ויתפלל
בעדך וחייה עמד אברהם והיה מתפלל לפני הקב"ה ואמ' רבון כל
העולמי אדם בראת לפריה ורביה ואבימלך וביתו יפרו וירבו ונעתר
לו שנ' ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהי' את אבימלך ואת
ביתו וילדו

Manuscript 2

This manuscript is written in a large Syrian script which is legible throughout. Each page contains 21 lines of text. In this manuscript, our chapter is Chapter 27. The chapter heading, *פרק עשרים ושבעה*, most of the prologue (*עשרה נסיונות נתנסה אברהם*), trial headings (such as *הנסיון הראשון*) and the beginnings of other subsections (e.g., *ר' יהושע בן קרחה אומר*) are written in a double-sized, bold, square script. The folios are numbered in three places, according to two different countings. In the upper, left-hand corner of the recto pages, there are hand-written Arabic numerals. The first chapter of PRE, according to counting, appears on f. 227r; our chapter begins on f. 267v. Apparently, this manuscript of PRE was once part of a larger collection which included other works. The other numbering system includes hand-written Arabic numerals (by a different hand than the page numbers already described) in the bottom center of the recto pages, as well as corresponding printed numbers in the lower, left-hand corner. According to this count, which begins with the first chapter of PRE, our chapter begins on f. 41v, line 1, and concludes on f. 42v, line 10. Within the text, the divine name is marked by two *yuds* followed by a diagonal pen stroke. Abbreviations are indicated by one such pen stroke, acronyms by two. Single and double dots are used to mark punctuation. There appears to be one addition to the text by another scribe, who added a final *mem* at the end of f. 42v, line 7.

(41v,1)

פרק עשרים ושבעה .. עשרה

נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד

בכולם.

הנסיון הראשון כשנולד אברהם אבינו בקשו

כל גדולי המלכות הקוסמים

להורגו התחיל מדבר בלשון הקדש ומאס באלילים ושיקץ את הפסילים ובטח בצל יוצרו ואמ' אשרי אדם בוטח בך ..

הנסיון השני נחבש בבית האסורין שבע שנים

שלש בכותי ושבע בכרת ולאחר

שבע עשר שנים שלחו והביאו אותו והשליכו אותו לכבשן האש ומלך הכבוד פשט יד ימינו והוציאו מתוך כבשן האש שנ' אני יי אשר הוצאתיך מאור כשדים..

הנסיון השלישי טלטלו מבית אביו ומארץ

מולדתו והביאו לחרן ושם

מת תרח אביו ועתריי אמו והטלטול קשה לאדם יותר מכל ומניין טלטלו שנ' ויאמר יי אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך..

הנסיון הרביעי מיום שנבראו שמים

לא הביא הב"ה רעב בעולם

אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען לנסות

ולהורידו למצרים שנ' ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור

הנסיון החמישי נלקחה שרה אשתו וכי

יש אדם שהוא רואה את אשתו

נלקחה לאיש אחר ואינו קורע בגדיו אלא שלא קרב אליה ומניין שנלקחה שרה לפרעה לאשה שנ' ותקח האשה בית פרעה. ר' יהושע בן קרחה אומ'

באותה

לילה שנלקחה שרה אמנו היה ליל יום טוב פסח והביא המקום על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיעו שכך הוא עתיד להכות את עם ארצו שנ' וינגע יי את פרעה וג'.

ר' יהושע בן קרחה אומ' מאהבת אותה כתב לה

בשטר כתובתה כל ממונו בין כסף בין

זהב בין עבדים בין קרקעות וכתב לה את ארץ גשן לאחוזת לפיכך ישבו בני ישראל בארץ גשן בארץ שרה אימנו וכתב לה את הגר בתו שהיה לו מפילגשו לשפחה ומניין שהיתה הגר בתו של פרעה שנ' ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה

שפחה מצרית ושמה הגר השכים פרעה בבקר ונבהל
שלא קרב אליה ושלח וקרא לאברהם ואמ' לו הרי שרי אשתך
לפניך וכל שטר כתובתה עמה קח ולך ויצו עליו אנשים
וישלחו אותו מעביר אברם לבא אל ארץ כנען לבא אל ארץ
פלשתים להנפש שם והכל צפוי לפני הב'ה ושלח אבימלך

ולקח את שרה סבור להעמיד ממנה בנים שנ' עצר
עצר יי' וירד מיכאל המלאך ואמר לו אבימלך זה דין דין⁶⁶ אמת
ומשפט אמת להרגני עד שלא ידעתי הגוי הגוי גם צדיק תהרוג
אמ' לו השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה
ר' שמעון בן קרחא אומ' קא רמי לר' טרפון פרעה כל
מה שנתן לשרה נתן שנ' ויקח אבימלך צאן ובקר ועמד
אברהם והיה מתפלל לפני הב'ה ואמ' לפניו רבון כל העולמי' ס'⁶⁷
בראת את האדם לפריה ורביה אבימלך וכל נקיבות ביתו
לא יפרו ולא ירבו ונעתר לו הב'ה שנ' ויתפלל אברהם את
האלהים..

66. The doubling of the word דין is apparently an inadvertant repetition.

67. The final *mem* is written above the *yud* at the end of העולמי', in a different script.

Manuscript ת

This manuscript is the first printed edition, produced in Constantinople in 1514 by Judah Sason.⁶⁸ The transcription presented here makes it possible to see how the text appears as it is printed, without any of the divisions or line numbers that I added above in order to facilitate a better understanding of the chapter. Each page of the manuscript that contains our chapter has 35 lines on text. Our chapter begins on f. 17v, line 22, and concludes on f. 18r, line 20. The chapter heading, פרק כו, is printed with double-sized letters, and there is no text directly underneath on the next line. Within the text, the divine name is signified with two *yuds* followed by an apostrophe. Abbreviations are marked by one apostrophe, acronyms by two apostrophes.

68. HUC Klau Library Catalogue.

פרק כו עשרה נתנסה אברהם אבלי ועמד בכולן וצפוי

היה לפניו שעתיד⁶⁹ בניו לנסות להבה' עשרה נסיונו' והקדלי רפואה למכתם ונסהו בעשר נסיונות. נסיון הראשון כשנולד אברהם אב' בקשו כל גדולי המלכות להרגו ונחבא מתחת לארץ שלש עשרה שנה שלא ראה לא שמש ולא ירח ל⁶⁹ לאחר י"ג שנה יצא מתחת לארץ מדבר בלשון הקדש מאס אשרים ושקץ את הפסילים ובטח בצל יוצרו ואמ' יי' צבאות אשרי אדם בוטח בך. נסיון השני נתנוהו בבית האסורי' עשר שנים ג' בכותה וז' בקרדי וי"א ג' בקרדי וז' בכותה לאחר י' שנים שלחו והביאו אותו ונתנוהו בתוך כבשן האש והמלך הכבוד פשט יד ימינו והצילו מתוך כבשן האש שנא' ויאמר אליו אני יי' אשר הוצאתיך מאור כשדים. נסיון השלישי טלטלו מבית אביו וממשפחתו והביאו לחרן ושם מת תרח אביו תדע לך שהטלטלו קשה לאדם יותר מכל ומנין שטלטלו שנא' לך לך מארצך וממולדתך. נסיון הד' מיום שנבראו שמים וארץ לא בא רעב אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען בלבד לנסותו ולהורידו למצרים שנא' ויהי רעב בארץ וירד אברם מ⁷⁰ מצרימה. נסיון החמשי שנלקחה שרה אשתו לפרעה לאשה וכי

לאשה וכי⁷¹ יש לך אדם שרואה לאשתו נלקחה לאיש אחר ואינו קורע את בגדיו אלא בעצה לקחה שלא קרב אליה. ר' טרפון אמ' אותה הלילה שנלקחה שרה אמנו אותו הלילה ליל פסח היה והביא הבה' על פרעה ועל ביתו נגעים גדולי' להודיעו שכן הוא עתיד להכות את מצרים בנגעים גדולי' שנ' וינגע יי' את פרעה נגעים גדולים ר' יהושע בן קרחא אומ' מאהבתו אותה פרעה כתב לה בשטר כתובה כל ממונו בין כסף בין זהב בין עבדים בין קרקעות וכתב לה את ארץ גשן לאחוזת לפיכך ישבו ישראל בארץ גשן שהיא של שרה אמנו וכת' לה את הגר בתו מפלגשו לשפחה ומנין שהיתה הגר המצרית שפחה שנ' ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרי' ושמה הגר השכים בבקר נבהל ונחפז שלא קרב לשרה וקרא לאברם ואמ' לו הרי א⁷² אשתך וכל שטרות מתנותיה עמה לך ואל תעמוד בארץ הזאת שנא' הנה אשתך קח ולך וכתוב אחריו ויצו עליו פרעה אנש'. כל מה שנתן לשרה נתן אבימלך לאברהם שנאמ' ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדים ושפחות מעביר לאברם לבוא בארץ כנען עד ארץ פלשתים והכל צפוי לפני הבה' ואבימלך היו כל נקבות ביתו עקרות אפי' עד ביצי כנים ושלח אבימלך ולקח את שרה סבור להעמיד ממנה בנים ירד מיכאל המלאך ושלף חרבו להרגו אמ' לו זה דין משפט אמת להרגני במה שלא ידעתי שנאמ' הגוי גם צדיק תהרוג: הרי הוא אמ' לי אחותי היא אמ' לו השב אשת האיש כי נביא הוא וממך למד אדם שיבא לעיר על עסק אכילה שואלין אותו על עסקי אשתו אין

69. The printer apparently ran out of space on the line and began the word again at the beginning of the next line.

70. The printer apparently ran out of space on the line and began the word again at the beginning of the next line.

71. Note that the first two words of this page are a repetition of the last two words of the previous folio page.

72. The printer apparently ran out of space on the line and began the word again at the beginning of the next line.

שואלין אותו ויתפלל בעדך וחיה עמד אברהם והיה מתפלל לפני הבה' ואו' רבון כל
העולמי' אדם בראת לפריה ורביה ואבימלך וביתו יפרו וירבו ונעתר לו שנ' ויתפלל
אברהם אל האל"ים וירפא אל"ים את אבימלך ואת ביתו וילדו.

Critical Apparatus¹

<1> פרק כו] פרק ששה ועשרים ד ה ו ז ח ט ל נ ס ע /פרק כ"ו י/פרק כ"ו ג /פרק כ"ה כ פ /פרק עשרים ושבעה צ | עשרה] י כ | נתנסה] נסיונות נתנסה א ג ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ע צ /נסיונות נסה הקב"ה את ד | אברהם אבי' אברהם אבינו א ד ז ח ט ל מ נ ס ע צ / אברהם אבינו ע"ה ה /אבינו אברהם ו ט /אב' אברהם ג /אבר' אבינו פ | בכולן] בכולם ג ו ח ט מ ס צ /על כולם נ /בכולם קיים י

<2> וצפוי ... נסיונות] חסר ג ד ה ו ז ח ט כ ל מ נ צ | היה] היא א | לפניו] לפ' י /לפני הקב"ה ע | שעתיד] שעתידין א י ס | לנסות] לנסותו ע | להבה'] להקב"ה א /להקב"ה פ /להקב"ה ס /הב"ה י /חסר ע | עשרה] בעשרב ע /בעשר י /י' ס פ | נסיונו] נסיונות א י ס ע פ

<3> והקד' והקדים א י ס ע פ | למכתם] למכה ע | ונסהו] וניסחו א | בעשר] בעשרה א ע /ב' פ

<4> נסיון הראשון] הנס הראשון ד ה ו ז ח ט מ /נס הראשון ג /הנס הא' כ | כשנולד] כיון שנולד ד ה ו ז ט נ /כשהוא כשנולד מ | אברהם] חסר ג ד ה ו ט מ /אברה' כ /אב' פ | אב' חסר א ב ג ד ה ו ז ט י ל מ נ פ /אב' כ | בקשו] ביקשו א ז (ט) /חסר מ | המלכות] המדינה והקוסמין ד ט /במדינה והקוסמין ה /מדינות והקוסמין ו /המדינות (והקוס)מין ז /מלכות והקוסמים ח מ /המלכות והקוס(מין) י /מלכות והקוסמין כ ל /מדינה וקסמן נ /המלכות הקוסמים צ /המלכים והקוסמים ג | להרגו] להורגו ח מ צ

1. For a description of the symbols used in the Critical Apparatus please see the end of this chapter.

<5> ונחבא ... יצא מתחת לארץ] חסר צ | מתחת לארץ] בבית הארץ ג ד ה ו מ נ / בבית חרן
 (ז) ח / הארץ ט / בבית הרן כ ל | שלש עשרה] י"ג א י נ פ / י"ג כ / (ע)שר ז | שנה] חסר ה / שנים
 ז מ | שלא ראה] ולא ראה ג ה | שלא ראה] חסר ל | שלא ראה ... ירח] חסר י נ | לא שמש]
 שמש מ / השמש כ ל / לא השמש ח / את השמש ה / את השמש הזה ד ו ז ט | ולא ירח] ולא
 הירח א ח ל / ואת הירח הזה ד ו ז ט / ולא את הירח ה כ מ

<6> לאחר] ולאחר א ד ה ו ז ח ט כ ל ס | י"ג] שלש עשרה ד ו ח ל מ / י"ג ה כ / עשר ז ט / יג' ס
 / יג' ע | שנה] שנים ז | מתחת לארץ] מבית הארץ ג ד ה ו ז ט מ נ / מבית חרן ח / מבית הרן כ ל
 / מן הארץ י | מדבר] ומדבר ד ו ז נ / והיה מדבר ה מ / התחיל לדבר צ / והתחיל לדבר י |
 הקדש] הקודש מ | מאס] ומאס ד ה ו ז ח ט י כ ל מ צ | אשרים] אלילים ד ו ז ט נ / באלילים
 ה ח י ל מ צ / את האלילים כ / את הפסילים ג | ושקץ] ושיקץ א צ / ומשקץ ח כ ל | את
 הפסילים] בצלמו מ / את הפסילי פ / את האלילים ג

<7> בצל יוצרו] בצל יוצריו / ביוצרו מ | ואמ' ואמר א ד ה ו ז ח ט ל ס ע (צ) / ואמ' כ / ואמ
 מ / שנ' ג | יי' צבאות] ה' צבאות א פ / יו' צבאות ד ה / יי' צבאות נ / יו' צבאות ז / יי' צבאות ט
 / יהו' צבאות נ / חסר ח י כ ל מ צ

<8> נסיון השני] הנס השני ד ה ו ז ח ט כ ל מ נ / נס השני ג / הנסיון הב' י ס / הנסיון השני צ

| נתנוהו | נחבש ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ צ / נתנו אתו ג | בבית האסורים | א ד ה ו
 ז ח ט כ ל נ ס / בבית האסורין י מ (צ) / בבית ג | עשר | עשרה ח ל / ל כ / י נ פ / שבע צ | ג'
 שנים ... לאחר י' שנים | חסר ד ה ו ז | ג' | שלוש ח מ / שלש ג י ע צ / שלשה ל / שלושה שנים נ
 / חסר ט כ | בכותה | בכותא א ע / בכותי ח ל צ / בביתו ג ט מ / בבית י / בכות' נ / בכותח ס |
 וז' | ושבע ג ט י צ / ושבע שנים נ / ושבעה ע / ושלושה ל / שלש מ / ושלוש ח / ושלושה ל |
 בקרדי | בקררי ס / בקרדו ג ט / בכוררי ח / בכורדו ל / בכירו מ / בכרת צ / בברד נ

<9> וי"א ג' בקרדי וז' בכותה | חסר ח ט ל מ נ צ | וי"א | י"א י / ויש אומרים ע / ויש אומ' ג
 / דא' ס | ג' בקרדי וז' בכותה | ז' בקרדי וג' בכותא א / שלש בקרדי וז' בבית י / ג' בקררי וז'
 בכותח ס / שלש בקרדי ושבע בכותא ע / ג' בקררי וז' בכותה פ / שבע בביתו ושלוש בקרדו ג |

<10> לאחר | חסר ד ו ז כ / ואח"כ ה / ולאחר ח ט ל מ נ צ | י' שנים | י' שנים נ / י' שנה פ / עשר
 שנים א ח ט י ל מ / עשר שני' ע / שבע עשר שנים צ / חסר ד ה ו ז כ / שלש (!) שנים ג | + שנה
 מ | שלחו | חסר ד ה ו ז ט מ / שלחוהו נ | והביאו אותו | הביאוהו ד ז ט / והביאוהו ו נ
 / והותיאוהו ע / אותו ח / חסר ה | + עצלו ל ס | אותו | אותו ג | ונתנוהו | נתנוהו ה / ונתנו אותו ג
 / חסר א כ / והשליכוהו ח ל / והשליכו אותו י צ | + אותו ע | בתוך | ... ה י / ל ... צ / לתוך ג ח ל
 מ | כבשן האש | כבשן של אש (ד) ה / כבשן שלאשו

<11> והמלך הכבוד ... כבשן האש | חסר ג | והמלך הכבוד פשט | ומלך הכבוד פשט יד ימינו
 ח י כ ל מ ס ע צ / ופשט המלך הכבוד נ / חסר ה | יד ימינו | חסר ה | והצילו | והציל אותו י
 / והוציאו ד ו ט נ צ / ויצא ה / ותוציאו ז | + ומניין שיצא ה | מתוך | מ... ד ז ח ט כ ל מ נ ס |

כבשן האש] כבשן של אש ד ה / כבשן שלאש כ | +ויצא ו נ / +ויצא ומנן (שיצא) ד / +ומנן
שהוציאו ט

<12> שטא' שני' א ג ד ה ו ז ח ט כ מ נ ס ע פ צ / שנאמר ל | ויאמר אליו] חסר ה י מ צ |
+ויאמר יי' אליו ג | אני יי' ... כשדים] חסר ג | יי' ה' א י ס פ / יו' ה נ / יו' ז / יי' ט | מאור
כשדים] +וג' ט י / +וגו' כ | +וכתוב אחד אומר אתה הוא האלהים אשר בחרת באברם
והוצאתו מאור כדדים ה / +וכת' אחד אומ' אתה הוא יי' האלהים אשר בחרת באברם
והוצאתו מאור כשדים ו מ / +וכת' אחד אומ' אתה היא יו' האלהים אשר בחרת ז / +וכתו'
אחד אומ' אתה הוא יו' האלהים אשר בחרת (בא)ברם נ / +וכתו' אחר אומ' אתה הוא יי'
האלהי אשר בחרת וגו' כ / +וכת' אח' או' (אתה הוא יו') ד / +וכתו' אחר אומ' אתה הוא
האלהים אשר בחרת בארבים והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם ג / +וכת' אתה הוא
יי' האלהים אשר בחרת באברם וג' ט

<13> נסיון] הנס ד ה ו ז ח ט ל מ נ / נס ג / הנסיון צ | השלישין] הג' י / הג' כ | טלטלון]
טלטלו א ב ו ל פ / טילטלו ג / טילטלן כ / נמלט לו מ | +הקב'ה ה | מבית אביו] מבית
מולדתו מ | וממשפחתו] ומארץ מולדתו ד ה ו ז ח ט י כ ל צ / ואמו ג / חסר מ נ | והביאו
לחרן] חסר מ

<14> ושם מת] שם ח נ | תרח] חסר מ | +ואמתלאי א ס / ועקד יו' ד / ועתיי ח / ועתריי ט י /
ועתריי כ מ צ / ועתדיי ג ל / ועתריאל נ | +אמו א ג ד ה ח ט י כ ל מ נ ס צ | +ועתה אמר ז

81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594

[illegible]

Ա Է Տ / ՌԶՐԴԼ Է / ՌԶՐԴԼ Թ / ՌԶՐԴԼ Թ / ՌԶՐԴԼ Կ / ՌԶՐԴԼ ԸՊԼ Է

<91> ԱԶԼ ՌԶՐԴԼ ՍԸԼ Է Է Տ Է | ԱԶԼ ԱԶԼ Կ Է Է Է Տ | ՌԶՐԴԼ ՌԶՐԼ Կ Է

[illegible]

1. +1444 2044 1 (i)

<19> בלבד] חסר ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ צ

<20> לנסותו] כדי לנסותו א ז ט / לנסות צ | למצרים] במצרים ה נ / למצרי' כ

<21> שנא'] שנ' א ג ד ה ו ז ח ט כ מ נ ע פ צ / שנא' י ס / שנאמ' ב / שנאמר ל | וירד] חסר מ

/+וג' ז | וירד אברס מצרימה] חסר ג | אברס] חסר ז מ /+וג' ט | מצרימה] חסר ד ז ט מ

/+וג' נ /+וג' י כ /+לגור צ

<22> נסיון] הנס ד ה ו ז ח ט כ ל מ נ /נס ג /הנסיין י צ | החמשי] הה' י /הה' כ /ה' נ |

שנלקחה] נלקחה ד ה ו ז ט כ נ צ /נלקח ח י ל מ /שנלקח ס /לקחה ג | שרה] שרי ח כ ל מ |

לפרעה לאשה] לבית פרעה ג ה /לסר צ

<23> לך] חסר ה ח כ ל מ צ | שרואה] שהוא רואה ו ט צ /שהיא רואה ג /רואה י כ | לאשתו]

אשתו ד ה ז י מ נ /את אשתו ג ו ח ט כ ל פ צ | נלקחה] שנלקחה א ה ט מ | + ואינו בוכה ה |

לאשתו נלקחה] שנלקחה אשתו מ | קורע] קוריע ד ו | את] חסר ה ח י מ צ

<24> בעצה לקחה] בעיצה לקחה פ /שבטח ד ו ז נ /שבטח ביוצרו ה /עד ט /חסר כ ל צ |

קרב] יקרב ד ה ו ז ט נ | אליה] אלה מ /+ (אותו רשע ה) ומנין (מנין ד ו ט) (מניין ה ז נ)

(ומניין ח ל מ) שנלקחה (שלקחה ד ז) (שנלקחתה ו) שרה (+לאשה ח ל) (+לפרעה לאשה צ)

(שרי לפרעה לאשה י) (שרי פרעה לאשה מ) (חסר נ) שני' (שנאמ' ל) (חסר י) ויראו אותה שרי
 (+וכו' ו) (+ותקח האשה בית ו צ) פרעה (+ויהללו ד י) (+אותה וגו' י) (+וגו' ט) (+וגו' מ נ) ד ה
 ו ז ח ט י ל מ נ צ | שלא קרב אליה שני' (ותקח האשה) בית פרעה ג

<25> ר' טרפון ר' יהושע בן קרחא ח ל / ר' יהושע בן קרחא י כ צ / ר' ישמע (!) בן קרחא מ |
 אמ' אומ' א ג ד ז ט מ ע פ צ / אומ' כ / או' ב / אומר ה ו ח י ל ס | אותה הלילה באותה
 הלילה ב ח ל ס ע פ / באותה לילה י צ / באותה ליל מ / באותו הלילה כ / ביום ד ה ו ז ט נ |
 שרה שרי מ | אמנו חסר ג ד ה ו ז ט נ / אמינו א מ | +לבית פרעה ג | אותו הלילה אותה
 הלילה ס ע / חסר ג ד ה ו ז ח ט י כ ל / ליל מ נ | ליל פסח ליל יום הפסח ד ט מ נ / לילי יום
 הפסח ו / ליל שלפסח ז / ליל יום טוב פסח צ / ליל יום טוב הפסח ח ל / ליל יט הפסח כ
 / ליל יום טוב שלפסח י
 היה חסר ה ז

<26> הבה' הקב"ה א ע / הקב"ה פ / הבה' ב / הבה' י / הבה' כ נ / הקבה ד / הקבה' ס / הקבה
 ה ו ז ח ט ל / הקבה ג / הק' מ / המק(ו)ס צ | נגעים נגע' ע פ | גדולי' גדולים א ג ד ה ו ז ח ט י
 כ ל מ נ צ | להודיעו להודיע ה ח ט י כ ל מ ס / להודיעך ו ז נ | שכן הוא עתיד שעתיד ג |
 שכן שכן א ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ע צ | הוא עתיד עתיד הקבה ד ה ו ט / עתיד הבה' נ / עתיד
 הקבה' ז | מצרים עמ ארצו ד ו ז ח ט כ ל נ צ / ארצו ה / ארץ י / עמ הארץ מ / עמ מצרים ס
 / המצרים ג | בנגעים חסר ד ה ח י כ ל נ / בנגע' פ / בשפטים ג | גדולי' גדולים א ג / חסר ד ה
 ח י כ ל נ

/בין עבדים ובין קרקעות ג /בין עבדים וקרקעות ח ל מ /בין עבד' בין קרקעות ס /בין עבד'
וקרקעות כ

<29> [וכתב] וכת' י /חסר ז | את] חסר ו י מ | ארץ] חסר ד | גשן] גושן א ד ה ו ז ח י ל מ ס פ |
לאחזה] לאחזה ג ד ו ז ע /חסר מ

<30> [לפיכך] לפי כך ד ט /לפי' ח י /לפכ' ז | ישבן] +בה ה ו /+בו ז | ישראל] בני ישראל ג ז ל
נ צ /בני ישראל' ו ח /חסר כ /אבותינו מ | גשן] גושן ד ה ח י ל מ פ | +בארץ א | שהיא של
שרה אמנו] שהיא אחוזת אמם ה /ארץ שרה אמם ז /בארץ שרה אמם ו ח כ ל נ /בארץ שרה
אמן ד ט י /של שרה אמנו מ /בארץ שרה אימנו צ | אמנו] אמנו א ס

<31> [וכת' וכתב א ג (ד) ה ו ז ח ט כ ל מ ס צ | לה] לו כ | את] חסר מ | הגר] חסר ז | בתו]
+שהיה לו צ | הגר ... לשפחה] שרה בתו הגר שלפרעה י /הגר בתו של פרעה מ | מפלגשו]
מפלגשו א ע צ /חסר ה ו ז ט נ /שפחתו ג | מפלגשו לשפחה] חסר ד | לשפחה] שפחה ל

<32> [ומנין ... שפחה] חסר ג י מ | ומנין] ומנין א ה ו ז ח כ ל נ | שהיתה] שהיה ח /שהיתה
ל | הגר ... שפחה] הגר בתו של פרעה מפלגשו ח ל /הגר בתו של פרעה צ /הגר בתו שלפרעה
כ /לה הגר המצרית נ /חסר ו | המצרית שפחה] שפחה מצרית ט | המצרית] מצרית ד |
שפחה] חסר ד ה ז

<33> [שנ' שנא' א י ס /שנאמ' ל ע | ושרי אשת אברם לא ילדה לו] חסר ד ה ו ז ט נ פ | לא ...

הגר' וגו' מ | מצרי' מצרית א ג ד ה ו ז ח ט ל / מצרי י | ושמה הגר' וגו' כ

<34> השכים | והשכים א / עמד ד ה ו ז ט נ | +פרעה ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ צ | נבהל | ונבהל

ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ צ | ונחפו | חסר ח כ ל צ | לשרה | לשרי ג / אל שרה ד ו ח נ / אליה ה ז ח י

כ ל מ צ | +פרעה ה

<35> וקרא | שלח וקרא ג ד ז ח ט מ / ושלך וקרא ה ו כ ל נ צ / ולקח וקרא י | לאברם |

לאברהם א ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ צ | ואמ' | ואמר א ד ה ו ח ל / אמר ט / וא' ס | ואמ' לו |

וא"ל כ / א"ל אברם ג | הרין | +שרי ח י כ ל מ צ / +שרה ו ט נ / +שרה ד | אשתך | +לפניך ג ח

י כ ל מ צ / +וג' ט | וכל | חסר מ | שטרות מתנותיה | שטר כתובתה ה ו ז ח ט י כ ל נ צ

/ושטר כתובה מ | שטרות מתנותיה | שטרותיה וכתובתיה ג | מתנותיה | כתובתה ד | לך |

קח ולך ח ל מ צ / וקח ולך כ | ואל תעמוד בארץ הזאת | חסר כ צ | תעמוד | תעמד ג

<36> שנא' ... ולך | חסר כ צ | שנא' | שנ' ג ד ה ו ז ח ט מ נ ע פ / שנאמ' ל | הנה אשתך קח

ולך | ועתה הנה אשתך קח ולך א ד ה ו ז ח ו ט ל מ נ ע

<37> וכתוב ... אנשי' | חסר ד ה ו ז ט נ | וכתוב אחרי' | חסר ח כ ל מ צ / וכתו' אחר אומ' י |

וכתוב | וכתוב ע / וכתו' ג פ | פרעה | חסר צ | אנשי' | אנשים א ג ח ל ס ע פ צ / אנשי כ / וגו' מ

| +וישלחו אותו צ / +וישלחו אותו וגו' י

κτ ΝΚΛ ΓΖΩΛΙΟ] ΕΝΚΛ ΓΖΩΛΙΟ ς | ΕΝΚΛ ΕΚΚΛ] ΖΗΚΛ ΕΚΚΛ † α /ΝΖ ΝΚΛ ΕΚΚΛ υ † ε ζ α α
 υδτ,,υ αΚΕΛ ΖΗΕΛΟ ΖΕΙΝ Κ | ΖΗΕΛΟ] ΖΗΕΛΛΟ † σ /ΝΕΛΟ Κ | ΖΕΙΝ] ΖΕΝ Κ | ΕΝΚΛ ΕΚΚΛ
 /αΚΕΛ ΝΕΛΛΟ ΖΕΝ υ ζ /ΖΗΚΕΛ ΝΕΛΛΟ ΖΕΝ σ /αΚΕΛ ΝΕΛΛΟ ΙΚΙ, ΕΝΚΛ ΖΕΙΝ α /υκ
 <04> αΚΕΛ ΖΗΕΛΟ ΖΕΙΝ] ΚΕΛ ΝΕΛΛΟ ΖΕΝ † α /ΚΕΛ ΝΕΛΛΟ υ † ι ς /ΚΕΛ ΝΕΛΟ ς

[ΚΕΛΟ] [ΚΕΛ, Ν | [ΩΓΥΛ] [ΚΙ, Ι | +ΚΕΛ ΖΗΕΛΛΟ ς

[ΚΕΛΟ [ΩΓΥΛ] ΥΔΛ † υ † ι ς σ Κ /ΚΙ, α /ΚΙ ε /ΚΕ, [ΩΓ, ΙΚ, α /ΚΕΛ ΖΗΕΛΛΟ υ ζ |

<6ε> ΜΕΝΑ,] ΜΕΝ, Ν † α /ΜΕ, ς † υ † ι υ α ε α ς Κ Κ | ΝΕΑΔΛ] ΝΕΑ, ς | [ΕΔΛ] [ΕΔ, α |

ΜΕΛ ΖΩΛΥ ΡΕΛ ΝΕΑΔΛ ΕΖ ΑΥ ΜΕΛ ΖΗΕΛΛΟ ΡΕΛ α

ΓΕΚΥ ΕΖ ΑΥ ΜΕΛ ΖΩΛΥ ΡΕΛ ΝΕΑΔΛ ΕΖ ΑΥ ΜΕΛ ΖΗΕΛΛΟ ΡΕΛ ΝΕΑΔΛ α /ΓΕΚΥ ΕΖ ΑΥ

ΕΖ ΑΥ ΜΕΛ ΝΕΑΔΛ ΖΗΕΛΛΟ ΕΚΕΛ ΜΛΥ ΡΕΛ ζ /Λ, ΛΥΛ, ΕΛ ΔΛΥΛ ΝΙΑ, ΔΛΑΛ ΖΛ, ΑΛΓΙΛ

ΜΕΛ ΖΩΛΥ ΡΕΛ ΝΕΑΔΛ ΕΖ ΑΥ ΜΕΛ ΖΗΕΛΛΟ ΡΕΛ σ /Λ, ΛΥΛΑ ΕΛ ΔΛΥΛ ΝΙΑΛ ΖΛ, ΑΛΓΙΛ

ΑΛΓΙΛ ΓΕΚΥ ΕΖ ΑΥ ΜΕΛ ΖΩΛΥ ΡΕΛ Κ /Λ, ΛΥΛΑ ΕΛ ΔΛΥΛ ΔΛΑΛ ΖΛ, ΑΛΓΙΛ ΓΕΚΥ ΕΖ ΑΥ

ΜΕΛ ΖΩΛΥ ΡΕΛ ΝΕΑΔΛ ΙΕΖ ΑΥ ΜΕΛ ΡΕΛ ΖΗΕΛΛΟ † /Λ, ΜΑΚΙΛ ΕΛ ΔΛΥΛ ΝΙΑ, ΔΝ ΛΑΛ ΖΛ,

ΝΕΑΔΛ ΖΗΕΛΛΟ ΕΚΕΛ ΜΛΥ ΡΕΛ υ /Λ, ΜΑΚΙΛ ΕΛ ΔΛΥΛ ΔΛΑΛ ΖΛ, ΑΛΓΙΛ ΓΕΚΥ ΕΖ ΑΥ

/+ΡΕΛ ΝΕΑΔΛ υ | ΕΖ ΑΥ ΜΕΛ ...] Λ, ΛΥΛΑ ΕΛ ΔΛΥΛ ΝΙΑΛ ΖΛ, ΑΛΓΙΛ ΕΖ ΑΥ ΜΕΛ

ΡΕΛ] +ΖΥ † | ΝΕΑΔΛ] +ΙΕΖ ΑΥ ΜΕΛ ΓΕΚΥ υ /+ΕΖ ΑΥ ΜΕΛ † ι | ΖΗΕΛΛΟ] +ΡΕΛ † ι

<8ε> ΕΖ] ΙΕΖ υ /ΓΕΚΥ ΕΖ ι ς | ΑΥ ΜΕΛ] +ΓΕΚΥ Ν ς † υ † ι Κ | ΖΩΛΥ] ΜΛΥ υ /ΝΖ ΜΛΥ Κ |

צ | עד ארץ פלישתים] דר בארץ פלישתים ד ט / ודר בארץ פלישתים ה ו ז / גר בארץ
 פלישתים ג ל מ / גר בארץ פלישת' כ / וגו' בארץ פלישתים י / לבא אל ארץ פלישתים צ |
 +להנפש שם ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ צ +/להנפש שנ' נ | +והלך ח כ ל

<41> [והכל] חסר כ | הבה' הב"ה י / הבה' צ / הבה' נ / הק"בה א / הקבה' ס / הקב"ה ע
 / הקב"ה פ / הקבה' ד ו ז ח ט כ ל / הקבה' ג / הקבה' ה / הק' מ

<42> ואבימלך ... כנים] ונעשה אבימלך וכל נקבות ביתו (+עקרות ואפ' מכל קדמאי
 אביצלך כ) (ואפ' קרני ראימים מ) עד ביצי (קיני ביצים מ) כנים עקרות (חסר י) ד ו ז ט י כ מ
 נ / ונעשה אבימלך וכל ביתו נקיבות ונעצרו כולם ואכילו תרנגולת לא העילה כיצתה ה
 / ונעשה (תמצה ל) אבימלך וכל נקבות (נקיבות ח) ביתו עקרות ואפ' קדמאי לאבימלך עד
 בצי כנים עקרות ח ל / ונעשה גם הוא וכל נקבות ביתו עקרות אפ' עד ביצי כנים ג / חסר צ |
 אפ' אפילו ס | + שנ' (שנא' י) (שנאמ' ל) כי עצור (עצרו ו) (חסר נ) עצר (עצר עצו כ) יי' (וי' ז)
 (וי' ד) (וי' ט) (חסר נ) (וג' ז נ) (וג' י) (וג' כ) (בעד כל וג' ט) (בעד כל רחם לבית אבימלך וכו' ו)
 (בעד כל רחם וגו' מ) ד ו ז ט י כ ל מ נ

<43> [ושלח] ושלך אב ד ז ט י ס ע פ | ולקח] לקח מ | את] חסר ז | שרה] +והיה ד ה ו ז ט נ
 פ | סבור] חסר ג | +היה ע | בניס] זרע ד ה ו ז ט נ צ | +שנ' וישלח אבימלך ויקח את שרה ח |
 +שנא' וישח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה י

<44> ... ירד] +ואפ' מיכאל קדמאי אבימלך י | ירד] וירד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ צ | מיכאל

המלאך] מיכאל השר הגדול מ | ושלף חרבו להרגו] וחרבו שלופה בידו והיה מבקש להרגו ה

/חסר צ | ושלף] +את ד ו ח ט י ל נ | חרבון] +עליו ח י כ ל מ /והיה מבקש ד /עליו והיה

מבקש ו ז ט /עליו ומבקש נ | להרגו] להורגו מ /חסר ח י כ ל

<45> אמ' לון א"ל א /אמ' לו אבימלך מ /וא"ל אבימלך י /א"ל אבימלך כ /אמר לו אבימלך

ל /ואמר לו אבימלך צ /ואמר אבימלך ה ו /ואמ' אבימלך ד ט נ /אמ' אבימלך ג ז /אמר לו ח

ס | זה דין משפט אמת] זה דין ומשפט אמת ס /זה דין אמת ומשפט אמת ג ו ח מ נ צ /זה

הוא דין אמת משפט אמת ד /זה הוא דין אמת ומשפט אמת ט /זה דין אמת ומשפט אמת כ

/זהו דין אמת ומשפט אמת ה /הדין אמת ומשפט אמת ל /זהו דין אמת משפט אמת ז /זה

דין דין אמת ומשפט אמת י | להרגני] להרגני ז /להרגני מ /שבא להרגני ה | במה שלא]

כמה שלא ס /לא ד ט /שלא ג ה נ /עד שלא ו ח כ ל צ /ואמ' עד לא מ | ידעתי] +הגוי הזה ו

<46> שנאמ' שנא' אי ס /שנ' ג ו ע פ /חסר ד ה ז ח ט כ ל מ נ צ | +יל' ג | הגוי] הגוי הגוי צ

(!) | תהרוג] תהרג ד ו ז ט

<47> +שנ' ד ה ו ז נ | תרי הוא ... אחותי היא] חסר ג ח כ ל מ צ | תרי] הלא א ב ד נ ע /הלוא

ה ו ז י /חסר ט | אמ' אמר א ד ה ו ז י ס /אומ' ט | לין לו נ | אחותי היא] אחותו ד /אחותו

היא נ /אח' היל' ט | היא] היה ס /וגו' י | +והיא גם היא אמרה אחי הוא (וכו' ו) ו ז /וה' גם היל'

וג' ט /והיא אמרה וגו' נ /וגו' ה

<48> אמ' לון א"ל א ג י כ פ /ואמר לו ד /אמר לו ה ז ח ל נ /אומר לו ס | לו] חסר מ | +השב

לו שנ' נ | אמ' לו השב | אמר להושבו | כי נביא הוא | חסר ד ה ו ז מ | + שנ' ועתה השב אשת
האיש כי נביא הוא (וכו' ז) (וגו' ז) ג ד ה ו ז / שנ' ועתה השב אשת האיש וג' ט / שנ' השב אשת
האיש מ / ויתפלל בעדך וחיה וגו' י

<49> וממך ... שואלין אותנו | חסר ג ד ה ו ז ח ט כ ל מ נ צ | למד | ילמדו א | + שכל א |

אדם | אכסנאי י | שיבא | שבא ב י ס ע פ | לעיר | חעור ס | עסק | עסקי ב י ס ע פ | אכילה
שואלין אותנו | + או י ע | אין שואלין אותנו | שואלין אותו ע / חסר י

<50> ויתפלל בעדך וחיה | חסר ד ה ו ז ח ט כ ל מ נ / + ואם אינך משיב דע כי מות תמות
אתה וכל אשר לך ג | ויתפלל בעדך וחיה | כי נביא היא ויתפלל בעדך וחיה י / השב לו אשתו
ויתפלל בעדך וחיה ע | וחיה | וחיה פ

<51> עמד | ועמד ד ו ז ח י כ ל מ צ | וחיה מתפלל | והתפלל מ נ / וחיה מתפלל י | הבה |
חב'ה צ / חב"ה י / חב"ה כ נ / הרבה' ס / הקב"ה א ע / הקב'ה פ / הקב'ה ד ו ז ח ט ל / הקב'ה ה /
המקב'ה ג / הק' מ | ואו' | וא' ג נ / ואמ' כ / ואמר ד ו / ואומר ה / ואומ' ע / חסר א | + לפניו ט כ צ |
רבון כל העולמי' | רבון כל העולמים (העולמי כ) א ג ד ה ו ז י כ מ ס צ / רב' כל העו' ט / רבון
(רבונו ל) של עולם ח ל / רבון העולמים נ | אדם בראת | בראת את האדם י צ / לא בראת
(בראתה ד ו ז) את עולמך אלא (לא ו נ) ד ה ו ז ט נ / בראת את העולם ח כ ל / בראתה עולם
מ / בראתה עולמך ג | לפריה ורביה | לפריה ורביה מ / לפרות ולרבות נ | ואבימלך וביתו |
אבימלך וכל ביתו ה / אבימלך (ואבימלך ט) וכל נקבות (נקיבות ו ז נ צ) (נקבותיו מ) ביתו ד ו
ז ח ט י כ ל מ נ צ / אבימלך וכל הנקבית ג | וביתו | חסר א | יפרו וירבון | לא יפרו ולא ירבו י צ

<52> ונעתר לו] ונספר לו מ | +הקב"ה ע / +הקב"ה ח כ ל / +הב"ה י / +הב"ה צ / +הק' מ

<53> שנ' שנאמר ה ל / שנאמ' ז / שנא' י ס | ויתפלל אברהם אל האל"ים] חסר מ | אל

האל"ים] את האלהים צ / אבימלך ס / על אבימלך ח ל | האל"ים] האלהים א ג ד ה ו ז ט י נ

ע פ צ / האלהי' כ | וירפא ... וילדו] חסר ד ז נ / וירפא ו / וג' ט / וגו' ג / וגו' כ | אל"ים] אלהים א

ה י ל מ ס ע / אלהי' פ | את אבימלך ואת ביתו וילדו] את אבימלך ה / את אבי' ואת אש'

אמהו' וילדו א / את אבימלך ואת אשתו אמהותיו וילדו ע / אבימלך ואת אמהותיו וילדו ח ל

/ וגו' י מ | +סליק פרקה ג

* * *

Symbols Used in the Critical Apparatus

< > Line number in Basetext and Translation

א ב א Sigla. See page 24 (Table 1) for a Key to the Sigla.

[End of lemma

/ Begins new variant reading

| End of entry

+ Indicates additional material not found in the basetext

אבא Indicates that the lemma is missing from the following manuscripts

() Indicates an alternative to a variant reading; the source of the alternative, i.e. the sigla, is given in bold

Relationship of the Manuscripts and Editions

A review of the seventeen manuscripts and two printed editions used in this study reveals numerous differences, many of which are detailed in the Critical Apparatus. Some of these differences, including alternate spellings, abbreviations, word order, grammatical forms, and the length of a Biblical citation given in a particular manuscript, can be explained as results of the mechanical process of copying.¹ For the purpose of determining relationships among the manuscripts,² these changes may be considered insignificant, as they may reflect nothing more than the conventions of an individual scribe. Other differences, however, may be significant in helping to determine relationships between the manuscripts, and these are the differences that we will consider.

Before proceeding, a note of caution. It is assumed here that the copies under consideration represent only a fraction of the manuscripts of PRE that may have existed over the course of time. The earliest manuscripts in this study were produced in the fourteenth century, likely five centuries or more after PRE was composed. Furthermore, we know that while some changes were introduced unconsciously into medieval Jewish texts by unlearned scribes, other changes were consciously made by learned scholars who engaged in a dialogue with the text and felt free to "correct" details that they felt were errors.³ All of these factors challenge the traditional notion of a *stemma codicum*.

1. See Philip S. Alexander and Alexander Samely, "Introduction: Artefact and Text," in *The Bulletin of the John Rylands University of Manchester (Theme Issue: Artefact and Text: the Recreation of Jewish Literature in Medieval Hebrew Manuscripts)*, vol. 75, num. 3 (Autumn 1993), ed. Alexander and Samely, 7; and Malachi Beit-Arie, "Transmission of Texts by Scribes and Copyists: Unconscious and Conscious Interferences," in the same volume, 40-46.

2. For the sake of convenience, in the rest of this section, I shall use the term "manuscripts" to also include the printed editions.

3. Beit-Arie, *ibid.*, 39-52.

Nevertheless, by examining the details of the chapter, we may at least come to see that certain families of manuscripts are related to one another. There are some notable elements in the manuscripts of our chapter of PRE which lend themselves to the task of reconstructing relationships between the witnesses. These differences include the presence or absence of large sections of text in individual manuscripts, the location of material within the chapter, the attribution of ideas to a particular sage, and the use or absence of certain phrases. Let us now examine eleven details where notable differences are evident.

Issue #1: the presence or absence of lines 2-3. The idea that God tested Abraham as a counterbalance to the times that Israel would test God in the future is found in seven manuscripts.⁴

Issue #2: the presence or absence of line 49. This idea, which is an adaptation of material from Baba Kamma 92a and Makkot 9a, is found in six manuscripts.

Issue #3: use of the expression "תדע לך" in line 15. This expression, meaning "you should know," introduces the idea that being cast about is difficult in line 15. It is found in five manuscripts.

Issue #4: Neh. 9:7. A second lemma, quoting part of Neh. 9:7, appears at the end of the second trial, following line 12, in nine manuscripts.

4. See Table 2 for details as to which manuscripts contain each specific detail for issues 1-11.

Issue #5: Gen. 12:15. A section which asks how we know that Sarah was taken, and answers by quoting Gen. 12:15, is found after line 24 in eleven manuscripts.

Issue #6: Ex. 11:1. A section of text quoting Ex. 11:1 and comparing “strikes” (מכות) to “plagues” (נגעים) is found after line 27 in eight manuscripts.

Issue #7: the order of the passages about the night of Sarah’s capture and Pharaoh’s love for Sarah. There are two distinct units which appear in a different order in some of the mss. In seven of the manuscripts, the unit quoted in the name of R. Joshua b. Korcha, which relates that Pharaoh wrote Sarah a *ketubah* (lines 28-33), appears before the unit usually quoted in the name of R. Tarfon (but sometimes in the name of R. Joshua b. Korcha -- see Issue #10), which relates that Sarah was taken on the first night of Passover (lines 25-27).

Issue #8: the placement of “...כל מה שנתן” and Gen. 20:14. The idea that “everything which Pharaoh gave to Sarah, Abimelech gave to Abraham,” supported by the quotation of Gen. 20:14, appears in two places in the different mss. In seven of the mss., including the basetext, these lines (38-39) serve as a transition between the Pharaoh and Abimelech episodes. However, in twelve of the manuscripts, this material comes towards the end of the chapter, just before Abraham stands and prays for Abimelech (line 51).

Issue #9: attribution of "כל מה שנתן..." This same midrash (see Issue #8) is attributed to R. Joshua b. Korcha, who spoke before R. Tarfon, in four manuscripts. In two other manuscripts, the attribution is to R. Shimon b. Korcha.

Issue #10: the attribution of the midrash about the night of Sarah's capture to R. Joshua b. Korcha in line 25. In six manuscripts, this unit (lines 25-27) is attributed to R. Joshua b. Korcha instead of R. Tarfon.

Issue #11: inclusion of the expression להנפש שם. Eleven of the manuscripts conclude line 40, about Abraham's journey to the land of the Philistines, with the expression להנפש שם, "to be renewed there." One other manuscript (ג) reads להנפש שנ', an obvious scribal corruption.

Table 2

	1 Has lines 2-3	2 BK 92a/ Mak. 9b	3 תדה לך	4 Neh. 9:7	5 Gen. 12:15	6 Ex. 11:1	7 Ketub ah 1st	8 כל מב שמתן late	9 כל מה שנתן attrib.	10 R.Jos hua b. Korha	11 להנפש שם
א	+	+									
ב	+	+	+								
ג				+			+	+			+
ד				+	+	+	+	+			+
ה				+	+	+	+	+			+
ו				+	+	+	+	+			+
ז				+	+		+	+			+
ח					+	+		+	+	+	+
ט				+	+	+	+	+			
י	+	+	+		+				*	+	+
כ				+				+	+	+	+
ל					+	+		+	+	+	+
מ				+	+	+		+	+	+	+
נ				+	+	+	+	+			**
ס	+	+									
ע	+	+	+								
פ	+	+	+								
צ					+			+	*	+	+
ת	+		+								

Key: + Contains the noted issue or element.

* Attribution to R. Shimon b. Korcha, as opposed to R. Joshua b. Korcha.

** להנפש שם

Table 2 indicates which manuscripts contain each of the details in the text, as described above. The most obvious result is that we can clearly see that mss. א, ב, ט, י, ז, and ח are related, based on the fact that these manuscripts share similar results for issues 1, 2, 3, and 11. Such a result is not surprising, given that ms. ח is the first printed edition and ms. ב is the second printed edition. Most likely, mss. א, י, ט, and ז are based on one of the printed editions, though it is possible that the influence goes the other way.⁵ Even though these six manuscripts seem to be closely related, we should note that not all of the manuscripts in this group share all features. For example, the printed editions are not identical, as is indicated by ms. ב's inclusion of the material from Baba Kamma 92a and Makkot 9b (Issue #2). Also within this group, mss. א and ט are missing the expression "וַתֵּדַע לָךְ" (Issue #3).

The remaining thirteen manuscripts, while clearly distinct from the previous group, do not easily lend themselves to more precise grouping. Most of the manuscripts share most of the same results for issues 4-10. However, where the results do not match, there seems to be no recognizable pattern. Thus I regretfully cannot offer a more detailed description of the relationships between the manuscripts.

One final note regarding the relationship of the manuscripts relates to the rabbinical thesis of Scott Meltzer.⁶ Meltzer divides the manuscripts into three groups:

Group I: Mss. א, ב, ז, and י. (Subgroup Ia: א and י; Subgroup Ib: ב and ז.)

Group II: Mss. ח, ט, ו, and י.

5. All of the mss. are dated after or around the time of the publication of the *editio princeps*, 1514. See Table 1 for details.

6. Scott Meltzer, *The Midrash on Jonah as Represented in Pirke Rabbi Eliezer (Chapter 10)*, Rabbinical Thesis (unpublished), (Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion, New York, 1996). See especially pp. 40-57.

Group III: Mss. א, י, ז, ל, and מ.⁷

In this work, I have assigned the same sigla to the manuscripts Meltzer used, in order to facilitate companion.⁸ Some of the groupings Meltzer suggests actually seem to apply to the data in Ch. 26. Except for the fact that Ex. 11:1 (Issue #6) is missing in ms. י and לחנפש שם (Issue #11) is missing from ms. ט, the manuscripts match on every other detail. Unfortunately, the data from Ch. 26 does not bear out Meltzer's proposed divisions. For example, mss. א and י, Meltzer's Subgroup Ia differ according to all eleven criteria. Also, there is a great deal of variation among Meltzer's Group III, especially in regard to Neh. 9:7 (Issue #4). All of these differences lead one to question the feasibility of constructing a *stemma codicum* for PRE. At the least, more data is needed from additional chapters, in addition to other types of analysis, such as paleography and codicology.

7. Ibid., 57.

8. Mss. א through מ were used by Meltzer. Mss. נ through ת are additional mss. that I have employed.

Commentary and Analysis

Chapter 26 of PRE tells the story of Abraham's life from his birth to events that occur almost a century later. Yet the story is not a complete biography of the father of the Jewish people. It is not even a complete recounting of everything we know about Abraham from the Book of Genesis. The focus of this chapter is squarely on the trials and tribulations Abraham faced along the way. Everything is seen in light of the tests God created for Abraham.

Whoever crafted this version of Abraham's life drew on more than Gen. 11-26 and his own imagination. The author availed himself of legends, laws, and locutions from such diverse sources as the Hebrew Bible, the Pseudepigrapha and Apocrypha of the Second Temple period, Aramaic translations of the Bible, classical rabbinic midrashim, and the Babylonian Talmud.

This commentary constitutes an attempt to analyze the diverse sources the author of PRE used to construct his version of Abraham's first five trials. We will also examine some of the texts related to Abraham and his trials that would have been known to a learned eighth or ninth century rabbinic Jew, but which our author chose not to use. By considering which material from the written and oral Torah he used and which material he did not, and by seeing how he used the resources at his command, we will come to better understand how this particular author created a unique version of the subject of Abraham and his trials.

Prologue

Our chapter begins with a prologue introducing the idea that Abraham was tested with ten trials (lines 1). This line serves as a heading not only for Ch. 26, but also for the entire ten trials (Chs. 26-31). From the very opening line of the chapter, PRE takes its words from earlier sources: Pirke Avot 5:3¹ and Avot de Rabbi Natan.² The manner in which our text uses these earlier sources is typical of PRE's use of traditional material. The phrase "Abraham our Father was tested (with) ten trials and withstood them all"³ is a type of formulaic shorthand. As the text stands, there is an obvious grammatical problem; one would expect to find the preposition *bet* ('with') at the beginning of the Hebrew sentence.⁴ In this brief example, PRE's dependence on its sources becomes clear. In fact, Jacob Elbaum, in his article on the literary style of PRE, notes that this work frequently borrows set phrases from earlier literary sources, even where there is something odd about the expression.⁵

In some of the manuscripts, the Prologue continues with a rationale for why God tested Abraham (line 2-3). To understand why these lines are in some versions of PRE

1. Pirke Avot 5:3: *עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכלם*. Only the epitaph *עליו השלום* ('Peace be upon him') is missing in PRE. The fact that this mishna's parallel in Avot de Rabbi Natan does not use the phrase *עליו השלום* raises the possibility that an addition that found its way into the mishna at a later date.
2. The wording from Pirke Avot appears in identical form in Avot de Rabbi Natan, version B (ARNB), Ch. 36. Avot de Rabbi Natan, version A (ARNA), adds that Abraham was tested *לפני הקב"ה* ('before the Holy One, blessed be He') and has a variant on the ending *ועמד בכלם* ('and he stood in them all,' i.e. he withstood them all). The ending reads: *ובכולן נמצא שלם* ('and in all of them he was found whole'). Both versions can be found in Schechter, *Abot de Rabbi Nathan*, 94.
3. *עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן*
4. *בעשרה נסיונות ...*
5. Jacob Elbaum, "Ha-Melitzah, ha-Motive, v'ha-Inyan l'derekh Itzuvo shel ha-Sippur b'Pirke de-Rabbi Eliezer," in *Mekhh're Yerushalayim be-Folklore Yehudi Likhvod Dov Noy*, vols. 13-14, ed. Tamar Alexander and Gilat Hazan-Rokem (Jerusalem: Magnes Press, 1991-1992), 125. Elbaum writes that, --
למחבר אירע מה שמתארע למי שבונה את דבריו על צירופים קבועים, והללו נקפאים לפעמים.
"What happened to the author (of PRE) is what happens to someone who builds his words upon set combinations, and even those that are occasionally frozen." (My translation.)

and not in others,⁶ it helps to know about how medieval Jewish texts developed and were transmitted. According to Israel Ta-Shma, medieval Jewish books were often “open” books, meaning that as manuscripts were copied, a scribe might make intentional changes or additions that he believed “corrected” something that was incorrect or deficient in the manuscript in front of him or bettered the work by making it more complete.⁷ One form of this phenomenon, he claims, is the book that was “opened up” by its readers (i.e., scribes) even though the original author may never have intended for this to happen.⁸ In other words, some medieval Jewish texts grew organically, changing in the hands of generations of copyists who brought new understandings to the works they transmitted. Such a development seems to have happened with PRE.

Lines 2-3 teach that God knew that Israel would one day test Him, and as a result, He tested Abraham with ten trials so that Abraham’s merit would serve as a counterbalance to his descendents’s guilt. These lines would appear to be a brilliant addition to our chapter, but they are not likely to have been an original part of PRE. Given that they provide an interesting, compelling, and unique explanation for the ten trials, it is hard to believe that a scribe would delete these lines if he encountered them. Rather, someone must have added them to address the most vexing questions concerning the trials: why God would test Abraham. For many readers, the Bible’s answer -- that God actually wanted to find out whether Abraham was “God-fearing” -- must not have

6. Lines 2-3 are only found in about a third of the manuscripts and editions which I examined for this project. See the Critical Apparatus for details.

7. Israel M. Ta-Shma, “The ‘Open’ Book in Medieval Hebrew Literature: The Problem of Authorized Editions,” in *The Bulletin of the John Rylands University Library of Manchester*, vol. 75, num. 3 (Autumn 1993), ed. Philip S. Alexander and Alexander Samely, 17-24.

8. *Ibid.*, 18.

been satisfying.⁹ After all, could God not have known what Abraham would do? Any reader of this section of PRE would have wanted to know why God really put Abraham to the test. Somewhere along the course of the text's development a scholar supplied the reason found here, which does not appear anywhere else in previous rabbinic tradition.

Whoever inserted this section into the PRE material followed in the footsteps of numerous post-Biblical authors who tried to explain what need God would have for such tests. For us to understand the novelty of the answer we find here, it is necessary to briefly review other rationales that had been advanced to explain Abraham's trials. For most Second Temple period authors, the answer still appears to be that God actually needed to find out whether Abraham would comply with His demands and prove himself to be a faithful, whole-hearted follower -- an idea first hinted at in Gen. 22:12. Judith 8:25-26 says that God tested Abraham and Isaac (!) "to search their hearts."¹⁰ Ben Sira 44:19-21, 1 Maccabees 2:52, and Jubilees 17:18 all speak of Abraham being found faithful when tested, implying that whatever trials he underwent were tests of his faith. For some of these authors, the tests became justification for certain rewards that Abraham received. Ben Sira notes that as a result of Abraham passing the tests, God promised that his offspring would inherit much land and become a source of blessings for the nations. For others, tests were seen as a sign of the closeness to God to those who are tested. Judith 8:25,27 says, "In spite of everything let us give thanks to the Lord our God, who is putting us to the test as He did our ancestors.... The Lord scourges those who are close to Him in order to admonish them."¹¹

9. See Gen. 22:12. After instructing Abraham to spare his son, the angel says, "For now I know that you fear God, since you have not withheld your son, your favored son, from Me." (Trans. JPS *Tanakh*.)

10. *HarperCollins Study Bible*, 1470-1471.

11. *Ibid*.

For the Rabbis, who presumed that God is all-knowing, and hence that God would not have tested Abraham to find out anything about his faith, the trials became instruments for demonstrating something about Abraham: his greatness, his love of God, God's special love for him, or his worthiness to receive special blessings from God. The second half of the mishna from Pirke Avot 5:3, quoted above, explains that the ten trials of Abraham were given להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו עליו השלום. Because of the ambiguity of the Hebrew phrase חבתו של אברהם, this mishna has traditionally been understood in two ways.¹² According to the first understanding, the trials were done "in order to make known how beloved was Abraham our Father, peace be upon him," i.e., how beloved Abraham was by God. This interpretation views the mishna as saying that the tests were God's way of demonstrating God's love for Abraham. According to a second understanding, God tested Abraham "in order to make known how much was the love of Abraham our Father, peace be upon him," i.e., for God. In other words, according to this view, the trials were God's way of letting Abraham demonstrate his love for God.

The two versions of Avot de Rabbi Natan supply two additional rationales for the trials. Version A states: "And why all this (i.e., the trials)? So that when Abraham our Father comes to take his reward, the nations of the world will say, 'More than any of us, more than everyone, does Abraham deserve to take his reward.' And (Scripture) says about him, 'Go, eat your bread in happiness, and drink your wine with a good heart. (Ecc. 9:7).'"¹³ According to this understanding, the trials were meant to prove Abraham's

12. See Hanoch Albeck, ed. and comm., *Shishah Sidrei Mishnah*, Seder Nezikin [Heb.] (Jerusalem and Tel Aviv: Bialik Institute and Dvir, 1953), 374-375; and Pinhas Kahati, ed. and comm., *Mishnayot*, Seder Nezikin, vol. 2 (Jerusalem, Heikhal Shlomo, 1966), 399.

13. Ch. 33.: וכל כך למה כדי כשיבא אברהם אבינו ליטול שכרו שיהיו אומות העולם אומרים יותר מכלנו יותר מכל שוה אברהם ליטול שכרו ועליו הוא אומר לך אכול בשמחה את לחמך ושתה בלב טוב יינך. The Hebrew text can be found in Schechter, *Aboth de Rabbi Nathan*, 95. The translation is mine.

worthiness to collect his reward to the nations of the world. By extension, the text is probably also speaking about the fate of Abraham's descendents, and is a polemic justifying claims that Jews enjoy a special relationship with God. Version B of Avot de Rabbi Natan contains the same basic teaching, in slightly different language,¹⁴ and also adds that the trials were given "in order to make known the greatness of Abraham our Father."¹⁵

"The Lession for the Second Day of Rosh Hashanah" provides yet another rationale for the trials: to make the world worthwhile in God's eyes. It says: -- "From the day when the Holy One Blessed Be He created His universe, the world was not considered as worth anything to Him until Abraham our Father came and was tested with ten trials (then He was satisfied.)"¹⁶

Now, in light of these previous rationales for the trials of Abraham, we can appreciate the novelty of the rationale found in some of the versions of PRE. For the author of these lines, God tested Abraham so that positive merit would accrue to his descendents. Here we find the rabbinic concept of *zekhut avot* ("Merit of the Fathers") expressed in a dramatically new setting. Shmidman defines *zekhut avot* as "the doctrine

14. Ch. 36. וכי מה צורך לכל באי העולם שיבואו לכאן. ללמדך כשיבוא אברהם אבינו עליו השלום ליטול את שכרו יהיו באי עולם אומרים יתיר מכאן . The Hebrew text can be found in Schechter, *Abot de Rabbi Nathan*, 94. Schechter, in Note 6 on that page, admits that he is confused by the wording of this text, and directs our attention to the text of version A. See also Anthony J. Saldarini, trans., *The Fathers According to Rabbi Nathan (Abot de Rabbi Nathan) Version B: A Translation and Commentary* (Leiden: E.J. Brill, 1975), 214.

15. Ch. 33. להודיע כמה היא גדולתו של אברהם אבינו. The Hebrew text can be found in Schechter, *Abot de Rabbi Nathan*, 95. The translation is mine.

16. מיום שברא ה' את עולמו לא היה העולם חשוב לפני כלום עד שבא אברהם אבי' ותנסה ב' נסיונות (ונתקרה דעתו) -- The words on parentheses are found only in one ms., Oxford Ms. Opp. Add. 4.79. The Hebrew text comes from Lewis M. Barth, "Lession for the Second Day of Rosh Hashanah: A Homily Containing the Legend of the Ten Trials of Abraham," [Hebrew], in *Hebrew Union College Annual*, vol. 58 (1987), Hebrew section, 12. The English is the same author's unpublished translation.

that progeny benefit from the righteousness of their forebears."¹⁷ While this idea is expressed in the Bible (Deut. 4:37; Ex. 32:13; 2 Chron. 6:42),¹⁸ it is named and given much more thorough attention in rabbinic literature.¹⁹ According to the classical rabbinic sources, Israel was redeemed from Egypt because of the Merit of the Fathers (Ex. R. 1:36), Moses was permitted to receive the Torah on Sinai on account of the Merit of the Fathers (Gen. R. 28:1,2), and God forgave the sin of the golden calf because of the Merit of the Fathers (Shabbat 42a; Ex. R. 44:1).²⁰ However, no sources prior to PRE express the idea that Israel was spared punishment for testing God in the wilderness because of the trials Abraham had endured.

Where did this idea come from then? The answer is indicative of what we find throughout our chapter -- the author drew some details from known sources and combined them in an entirely new way.²¹ The idea that the Israelites tested God in the wilderness is already expressed in the Torah: "They tested Me these ten times and did not listen to My voice." (Num. 14:22). In the same chapter of Pirke Avot that mentions the ten trials of Abraham, it says: "(With) ten trials did our ancestors test the Omnipresent One, blessed be He."²² Just as Avot de Rabbi Natan expanded on the mishna by listing the ten trials of Abraham, so too does it list the ten times when Israel tested God in the wilderness.²³ Neither Pirke Avot nor ARN, however, make a direct connection between

17. Joshua H. Schmidman, "Zekhut Avot," in *EJ*, vol. 16, col. 976.

18. Ibid., cols. 976-977.

19. See Solomon Schechter, *Some Aspects of Rabbinic Theology* (New York: Macmillan, 1909), 170-198, for a lengthy, though somewhat apologetical discussion of the concept of *zekhut avot*.

20. Ibid., 174.

21. In this sense, the method that went into constructing these line fits perfectly with the methods used by the original author of PRE. See Elbaum, 99-103.

22. Pirke Avot 5:4: עשרה נסינות נסו אבותינו את המקום ברוך הוא במדבר.

23. ARN: Ch. 34. ARNB: Ch. 38. See Schechter, *Aboth de Rabbi Nathan*, 98; Neusner, 202; Saldarini, 224.

the two sets of trials: God's testing of Abraham and the Israelites' testing of God. In both works, the only thing the two lists have in common is the number ten. Therefore, when PRE asserts that God tested Abraham *because of* what his descendents would later do, this is an entirely new concept.

The idea that God creates healing before meting out certain punishments is one that the author could have found in Meg. 13b.

Raba said: After God had created a healing for the blow [which was about to fall.] For Resh Lakish has said: The Holy One, blessed be He, does not smite Israel unless He has created for them a healing beforehand. As it says, "When I have healed Israel, then is the iniquity of Ephraim uncovered." (Hos. 7:1). Not so, however, with the other nations. He smites them first, and then creates a healing for them. As it says, "The Lord will smite Egypt, smiting and healing." (Isa. 19:22).²⁴

Unlike the chapter heading (line 1) that was copied virtually verbatim from previous sources,²⁵ here we find a different phenomenon which is much more prevalent in PRE -- complete reformulation of earlier material. While the Talmud uses the words 'healing' (רפואה) and 'wound,' or 'blow,' (מכה) meaning a divine punishment, and speaks of the former preceding the latter, it does not use the verb הקדים ('created in advance,' or 'caused to precede'). Such adaptation is typical of PRE.²⁶ In weaving the various sources together, creating new expressions, and placing traditional ideas in new settings, the author of these lines has created a new midrashic idea justifying the ten trials of

24. אמר רבא: אחר שברא הקדוש ברוך הוא רפואה למכה. דאמר ריש לקיש: אין הקדוש ברוך הוא מכה. את ישראל אלא אם כן בורא להם רפואה תחילה, שנאמר (הושע ז:א) כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים - אבל אומות העולם אינו כן, מכה אותן ואחר כך בורא להם רפואה, שנאמר (ישעיהו יט:כב) ונגף ה' - את מצרים נגף ורפוא. -- The translation above is by Maurice Simon, *The Soncino Talmud: Megillah*, 79.

25. See above, p. 98.

26. Herr, *EJ*, vol. 13, cols., 558-559.

Abraham which follow.

* * *

The First Trial

The first two trials as presented in PRE are especially interesting because they are not based on incidents described in the Torah. Some of the ideas found in the first trial (lines 4-7) and the second trial (lines 8-12) are drawn from older sources, while others appear to have no precedent. However, most of the details are contained in "the Lection for the Second Day of Rosh Hashanah," which raises questions about the relationship of PRE to that work. As we have noted above in the Introduction, it is impossible to make any definitive statements about the influence PRE and the Lection may have had on one another. It also seems likely that the author of PRE and the author of the Lection knew many of the same traditions. From the standpoint of narrative, the material in PRE, which is so concise, assumes that the reader knows many of the unstated background details. For example, in this first trial, how did the rulers of the kingdom know about Abraham and why did they want to kill him (line 4)? Who hid Abraham (line 5)? Unless one is familiar with other midrashic ideas, some of which appear in the Lection, the brief version in PRE would make little sense.²⁷ The fact that the author of PRE offers a brief synopsis of the story of the hiding of Abraham, compared with the Lection's longer, more detailed elaboration, reveals that our author had a different agenda. It would seem that PRE is a kind of "reader's digest" version of the ten trials, striking a middle ground between simply listing the ten trials (as in the case of Avot de Rabbi Natan), and fully

27. For example, the following traditions are all found in the Lection, but not in PRE: Nimrod's diviners learned about Abraham's birth from the stars; the king's advisors realized that a child born that night was destined for such greatness that he would threaten the monarchy; and Terah was present as one of Nimrod's astrologers. See "Lection," 12-13.

elaborating them (as with the Lection).

While the author of PRE did not include all of the traditions he knew, the ideas that he did transmit reveal which ideas he considered most important to the topic of Abraham's trials. It is to the elements the author included that we now turn. Seen in the light of previous and contemporary versions of the Abraham material, our author's choices reflect a distinct vision of the patriarch. The detail that Abraham "did not see the sun or the moon" (line 5) for thirteen years may be an allusion to the tradition that Abraham discovered God through meditating on nature. Ginzberg²⁸ notes several sources for this idea, including Josephus (*The Antiquities of the Jews*, Book I, 7:1),²⁹ the Apocalypse of Abraham (7:1-12)³⁰ and Genesis Rabbah (38:13).³¹ All of these works

28. Louis Ginzberg, *The Legends of the Jews*, trans. Henrietta Szold, vol. V (Philadelphia: Jewish Publication Society, 1925), 210, n. 16.

29. "(Abraham) was thus the first boldly to declare that God, the Creator of the universe, is one, and that, if any other being contributed aught to man's welfare, each did so by His command and not in virtue of its own inherent power. This he inferred from the changes to which land and sea are subject, from the course of sun and moon, and from all the celestial phenomena; for, he argued, were these bodies endowed with power, they would have provided for their own regularity, but, since they lacked this last, it was manifest that even those services in which they cooperate for our greater benefit they render not in virtue of their own authority, but through the might of their commanding sovereign, to whom alone it is right to render our homage and thanksgiving." (Trans. H. St. J. Thackeray, *Jewish Antiquities, Books I-IV*, vol. 4 in *Josephus in Nine Volumes* [Cambridge, Ma. and London: Harvard University Press and William Heinemann Ltd., 1926], 77-79.)

30. "Fire, I say, is more honourable than images; for even things that are other wise unsubdued are subdued by it, and it mocks what perishes so easily in its flames. But more honourable still are the waters, so they overcome fire and satisfy the earth. But neither would I call them God, for they are subdued, and are inferior to the earth. But I call the earth more honorable still, since it overcomes the substance and abundance of the waters. But I would not call it God, since it is dried up by the sun, and it is made for the use of man. I would call the sun more worthy of worship than the earth, for with its rays it illumines the universe and the several airs. But I would not account it God, for by night a cloud obscures its course. Nor, again, would I call the moon and stars God, for they too in their season are darkened in their light at night. Listen, Terah, my father, I will examine with you the question who is the God who has created all these gods for whom we care? For who is He, or what is He, who has made the heavens purple, who made the sun gold, and who set light in the moon, and the stars with her? Who is He who ha made the dry land in between the many waters, and has given you the power of speech? Let God himself appear to us." (Trans. N. Turner, "The Apocalypse of Abraham," in *The Apocryphal Old Testament*, H.F.D. Sparks, ed. (Oxford: Clarendon Press, 1984), 373-374.)

31. "'Let us worship the fire!' he [Nimrod] proposed. 'Let us rather worship water, which extinguishes the fire,' replied he [i.e., Abraham]. 'Then let us worship water!' 'Let us rather worship the clouds which bear the water.' 'Then let us worship the clouds!' 'Let us rather worship the winds which disperses the clouds.' 'Then let us worship the wind!' 'Let us rather worship human beings, who withstand the wind.'

depict Abraham as someone who believes in a single, supreme God who rules over the elements of nature. However, they do not present Abraham as a young boy; nor do they present Abraham coming to his conclusion about God's dominion by gazing at the sky.

The Lection, on the other hand, does offer such a tale:

He (Abraham) observed the sun rising and its light shining from one end of the world to the other. Abraham said, "Indeed, this is the one who created me and created the whole world." That day passed. Toward evening he saw that the light of the sun became weak. The moon came out of its sheath, and its light shone from one end of the world to the other and its entourage was great. He said, "This is my Creator, (the one) who created me." The whole night passed, and toward dawn the moon's power diminished and the sun came out. He said, "Indeed, this is (some) Creator! These have a Creator, these have a master who created them." He immediately acknowledged the Holy One Blessed Be He and trusted in him.³²

By inserting the detail that Abraham "did not see the sun or the moon" while he was hidden beneath the earth, the author of PRE alludes to the story found, apparently for the first time, in the Lection, which relates that when Abraham emerged from his hiding place he gazed upon the celestial bodies and came to an understanding about God the Creator.

In the Lection, Abraham is hidden for three years before he emerges and comes to his realization about God. However, in PRE, Abraham is thirteen years old. In rabbinic literature, there is somewhat of a debate about how old Abraham was when he acknowledged God as the sole Creator of the universe.³³ Tanhuma Buber (Lekh-Lekha 3:4) preserves one tradition, in the name of R. Hanina, that Abraham was three years

'You are just bandying words,' he [i.e., Nimrod] exclaimed; 'we will worship the fire. Behold, I will cast you into it, and let your God whom you adore come and save you from it.'" (Trans. H. Freedman, *Midrash Rabbah, Genesis*, vol. I [London: Soncino Press, 1939], 311.)

32. Trans. Barth, "Sermon," unpublished. For the Hebrew, see Barth, "Lection," 14.

33. See Geza Vermes, "The Life of Abraham (1) -- Haggadic Development: A Retrogressive Historical Study," in *Scripture and Tradition in Judaism: Haggadic Studies* (Leiden: Brill, 1961), 78ff.

old.³⁴ Genesis Rabbah (95:3) presents this same teaching, in the name of R. Shimon b. Lakish, as well as another opinion, in the name of R. Hananiah, that Abraham was one year old. According to this line of thinking, Abraham was a kind of *wunderkind* who was precocious in his mental and religious sophistication.³⁵ However, elsewhere in Genesis Rabbah (30:8), we find the idea, transmitted in the name of R. Yokhanan and R. Hanina, that "Abraham was forty-eight years old when he recognized his Creator." According to this line of reasoning, Abraham was a later "convert" to monotheism. It is interesting that the passage is set within a context that discusses repentance.³⁶ These sources present conflicting views about the nature of Abraham's religious development. Did Abraham recognize God from his infancy or just before God called him to leave for Canaan? Was he a religious prodigy or a mature man who came to know God later in life?

Out of this background, PRE presents a middle position, teaching that Abraham was thirteen years old when he began despising paganism, with its idols and statues (see line 6). It is probably not coincidental that thirteen is the age of *bar mitzvah*, of obligation to observe the commandments.³⁷ Of course, given that Abraham's age of

34. "R. Aha said: R. Hanina said: At the age of three years Abraham recognized his Creator. Where is it shown? Where it is stated (Gen. 26:5): 'Because (עקב) Abraham heeded My voice.' By gematria, עקב equals 172 (years), and all the days of Abraham are 175 (years). Hence you learn that at the age of three years Abraham knew his Creator." (Trans. John T. Townsend, *Midrash Tanhuma: Translated into English with Introduction, Indices, and Brief Notes*, vol. I (Genesis) [Hoboken, N.J.: KTAV, 1989], 63.)

35. There are similar Jewish legends in regard to Cain, Noah, and Moses. This theme is also found in Christian legends about Jesus. See Ginzberg, *Legends*, vol. V, 210, n. 15.

36. "R. Yokhanan said: Every man of whom it is said that he 'was' (היה) remained unchanged from beginning to end. (Lit. 'that was his beginning, that was his end.') An objection was raised: But it is written, 'Abraham was one, and he inherited the land.' (Ez. 33:24). Was he then unchanged from beginning to end! That too does not refute me, he replied: R. Yokhanan and R. Hanina both said: Abraham was forty-eight years old when he recognized his Creator. How then is 'was' to be understood in this case? He was destined to lead the whole world in repentance." (Trans. H. Freedman, *Midrash Rabbah, Genesis*, vol. I, 236).

37. See Pirke Avot 5:20: הוא היה אומר: ... בן שלש עשרה למצות -- "He (R. Yehuda b. Tema) used to say: Thirteen is the age for (being obligated in) mitzvot."

recognition in the Lection is three (שלש) years, it is also possible that the age of thirteen (שלש עשרה), as it appears in PRE, is a corruption; or vice-versa.

The detail that Abraham began speaking Hebrew at the same time as he came to hate idolatry is also found in the Lection, but not in other earlier rabbinic sources. There is a precedent for Abraham learning Hebrew as a child, in Jubilees 12:25-27:

“And the Lord God said to me (i.e., the angel of the presence, who narrates the Book of Jubilees): Open his (i.e., Abraham’s) mouth and his ears, so that he may hear and speak with his mouth the language which shall be revealed -- for it had never been spoken by men since the days of the collapse of the tower of Babel. And I opened his mouth and his ears and his lips, and I began to speak to him in Hebrew -- the original language.³⁸ And he took his father’s books, which were written in Hebrew, and transcribed them and began from then on to study them, and I explained everything he could not understand.³⁹”

In Jubilees, Abraham does not begin speaking Hebrew spontaneously, nor is his language acquisition connected with his recognition of God. In the Lection, the two events are placed one after the other. In PRE, however, these traditions are smoothly woven together, so that Abraham suddenly emerges from hiding “speaking the holy language, despising pagan idols and loathing the(ir) statues.”

An interesting usage is found at the end of the first trial (line 7) in the phrase “and he trusted in the shadow of his Creator” (ובטח בצל יוצרו). Elbaum points out that throughout PRE (in Chs. 9, 22, 25, and 33, in addition to here in Ch. 26) this expression is used to describe those who trust in God.⁴⁰ It is notable that PRE uses certain expressions of its own creation, like this one, throughout the entire work, for it

38. Or, ‘the natural language.’ Alternative readings: ‘the language that was natural to him,’ or ‘the language of his family.’ (C. Rabin’s footnotes. See Note below for the source.)

39. Trans. R.H. Charles, rev. by C. Rabin, in *The Apocryphal Old Testament*, ed. H.F.D. Sparks (Clarendon Press; Oxford, 1984), 49.

40. Elbaum, 123.

demonstrates the unity of the work as a whole. Furthermore, it shows that the author of PRE developed his own unique vocabulary, and that he often did so by creating expressions that sound Biblical.⁴¹

Finally, we should point out that it is typical for sections in PRE to conclude with a lemma, with the quotation of a Biblical verse. In classical midrash, the lemma is usually found at the beginning of a teaching. However, in our chapter, each of the trials ends with a verse.

* * *

The Second Trial

The tradition that Abraham was imprisoned for ten years (lines 8-9) comes from

Baba Batra 91a:

R. Hanan b. Raba further stated in the name of Rab: Abraham our father was imprisoned for ten years: three in Kutha and seven in Kardu. But R. Dimi of Nehardea taught the opposite. R. Hisda said: The small side of Kutha is Ur of the Chaldeans.⁴²

The author of PRE uses the idea found in the Talmud, but changes its form, eliminating the attributions of the statements to various sages. He also uses different language, saying, 'They put him in prison ten years,' (נתנוהו בבית האסורי עשר שנים) rather than the Talmud's formulation that Abraham "was imprisoned⁴³ for ten years" (עשר שנים). This is just one example of the author's willingness to freely rework the language of his sources that we see throughout PRE. In addition, R. Hisda's statement

41. Elbaum refers to such formulations as מלימה מקראית -- 'Biblical phraseology,' or 'Biblical style.'

42. ואמר רב חנן בר רבא אמר רב: עשר שנים נחבש אברהם אבינו, שלש בכותא ושבע בקרדו; ורב דימי -- מנהרדעא מתני איפכא. אמר רב חסדא: עיברא זעירא דכותא זהו אור כשדים. Trans. (adapted) from Israel W. Slotki, *Baba Batra*, in *The Soncino Talmud* (London: Soncino, 1939), 377.

43. נחבש, 'he was imprisoned,' also carries the connotation of being chained. See Marcus Jastrow, *A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Midrashic Literature* (reprint, New York: Judaica Press, 1996), 423.

immediately after the debate about Abraham's imprisonment shows that the editor of the talmudic sugya connected the episode of Abraham's imprisonment with Ur of the Chaldeans. The connection is maintained, though not explicitly, in PRE, through its use of Gen. 15:7 in line 12.

After reading about Abraham's imprisonment, we next read that "they sent and brought him and put him in the midst of the furnace of fire." (Line 10). Such an elliptical statement assumes that the reader has some previous knowledge of the story. For example, knowing nothing about this episode in Abraham's life -- which, of course, is not mentioned in Genesis -- we would naturally wonder: Who sent sent for Abraham? Who brought him and put him in the furnace of fire? And what is "the furnace of fire" (כבשן (האש)?

Originally, the idea that Ur of the Chaldeans, Abraham's birthplace, was a place somehow connected with fire was probably derived from an etymological wordplay on Ur (אור), which can be read as 'fire' or 'oven' (אור) simply by changing the vowels. Support for this idea comes from Isa. 31:9 and Isa. 44:16.⁴⁴ Over time, this idea developed into the legend that Ur had a gigantic flaming furnace which was used to persecute those who opposed idolatry. The motif of a ruler casting people who refuse to worship his idols into the flames comes from Daniel 3, where King Nebuchadnezzar of Babylonia has three Jews -- Shadrach, Meshach, and Abed-nego -- thrown into a

44. Isa. 31:9: וסלעו ממגור יעבור וחתו מנס שריו נאם ידוד אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם -- "His rock shall melt with terror, and his officers shall collapse from weakness, declares the Lord, who has a fire in Zion, who has an oven in Jerusalem." Isa. 44:16: חציו שרף במו אש על חציו בשר יאכל יצלה -- "Part of it he burns on a fire. On that part he roast meat. He eats the roast and is sated. He also warms himself and cries, 'Ah! I am warm! I can feel the heat!'" (Both translations, *JPS Tannakh*).

“burning fiery furnace”⁴⁵ (Aramaic: אֶתְּוֹן נֹרָא יְקָדְתָּא) for not bowing down to the golden statue he has had set up. Interestingly, in that story, it is “certain Chaldeans” who come forward to slander the Jews.⁴⁶ Eventually, when the Jews are not consumed by the fire, Nebuchadnezzar comes to realize that the miraculous events are “signs and wonders that the Most High God has worked.”⁴⁷ Given an understanding that powerful Eastern kingdoms had giant fires which they used to persecute non-idolators, that God (or divine beings)⁴⁸ saved Jews who were thrown into the fire, and that Chaldeans were somehow involved in promoting such persecution, interpreters of the Bible eventually came to imagine that events similar to those described in Daniel 3 must have happened to Abraham. Moreover, since Genesis does not describe why Abraham left Ur of the Chaldeans, later readers, who may have undergone religious persecution of their own, assumed that it must have been because he fled when the people of his native land failed to tolerate his religious beliefs.

Vermes traces the tradition that Abraham was saved from a fiery furnace to Pseudo-Philo, which he dates to the mid-first century C.E.⁴⁹ In Pseudo-Philo (*Biblical Antiquities* 7:16-17), Abraham is thrown into the fire by the builders of the tower of Babel after he refuses to join them because he is convinced that the tower is an affront to God. Therefore,

They took him and built a furnace and kindled it with fire, and put bricks burned with fire into the furnace. Then Jectan the prince took Abram and put him with the bricks into the furnace of fire. But God stirred up a great earthquake, and the fire gushed forth out of the furnace and broke out into

45. Trans. JPS *Tanakh*.

46. Dan. 3:8: כָּל קַבְל דְּנָה בַּה זְמַנָּא קִרְבוּ גְבָרִין כְּשִׁדְאִין וְאָכְלוּ קִרְצִיָּהוֹן דִּי יְהוּדִיָּא -- “Seizing the occasion, certain Chaldeans came forward to slander the Jews.” (Trans., JPS *Tanakh*).

47. Dan. 3:31-33.

48. See v. 25.

49. Vermes, *ibid.*, 86-90.

flames and sparks of fire and consumed all those that stood around it in sight of the furnace ... But Abram was not the least hurt by the burning of the fire.⁵⁰

However, according to most rabbinic sources, Abraham was thrown into the furnace of fire by Nimrod, the king of the Chaldeans. In Genesis Rabbah 38:13, the incident takes place after a confrontation in which Abraham mocks Nimrod for worshipping the elements of nature.⁵¹ Although Abraham is saved from the fire in this source, his brother Haran is subsequently thrown in after him and is consumed, explaining why Haran never left Ur of the Chaldeans.⁵² Nothing is said about Haran in PRE because it is not our author's goal to discuss Haran or any other "extraneous" details from the story; rather, the focus is Abraham and his ten trials alone. According to Vermes, the legend of Abraham in the furnace of fire developed in order to explain something that is not explained in Genesis: why Abraham moved from Ur of the Chaldeans to Haran.⁵³ However, in PRE, while such an understanding may lie in the background, the main focus is on the fact that Abraham underwent a serious trial and that God rescued him.

Line 11 states that it was "the King of Glory" (המלך הכבוד) who "extended His right hand" (פשט יד ימינו) and rescued Abraham from the furnace of fire. The tradition that it was God alone who rescued Abraham can be found in several places in rabbinic literature.⁵⁴ For example, Pesachim 118a says:

When the wicked Nimrod cast our father Abraham into the fiery furnace,

50. Trans. (adapted) M.R. James, *The Biblical Antiquities of Philo* (New York: Macmillan, 1917), 94.

51. See p. 106, n. 31 above. See also Pesachim 118a and Tanhuma Buber, Lekh-Lekha 2, which name Nimrod as the one who cast Abraham into the furnace.

52. See James Kugel, *Traditions of the Bible* (Cambridge, Mass.: Harvard, 1998), 267-270. Kugel traces the idea of Haran perishing in the furnace.

53. Vermes, *ibid.*, 89. He writes that Pseudo-Philo states that Abraham moved because his life was endangered due to his religious beliefs, as shown by the furnace of fire. Jubilees 12:12-15 and Josephus's *Jewish Antiquities*, vol. I, 7:1 relate Abraham moved because of fear due to his religious beliefs, but do not speak of him being burned in the furnace of fire.

54. See Ginzberg, *Legends*, vol. V, 212, n. 33.

Gabriel said to the Holy One, blessed be He: "Sovereign of the Universe! Let me go down, cool [it], and deliver that righteous man from the fiery furnace." Said the Holy One, blessed be He, to him: "I am unique in my world, and he is unique in his world; it is fitting for Him who is unique to deliver him who is unique." But because the Holy One, blessed be He, does not withhold the [merited] reward of any creature, he said to him: "Thou shalt be privileged to deliver three of his descendants (i.e., Hananiah, Mishael, and Azariah).⁵⁵

This same concept can be found in Exodus Rabbah 18:5 and Deuteronomy Rabbah 2:29.

In addition, several sources frame the idea as part of a *makhloket* between R. Eliezer b. Jacob and the Rabbis, with R. Eliezer b. Jacob stating that Michael rescued Abraham, while the Rabbis insist that it was God who personally delivered the patriarch.⁵⁶

According to Elbaum, PRE often uses the expression that God "extended His right hand."⁵⁷ Sometimes it is used when God promises to do good (to Noah, in Ch. 23) or when God gives blessings (in Ch. 37), but it is usually used when God is showing mercy, as in God's pardoning Adam (in Ch. 20), or here, when God rescues Abraham.⁵⁸ By understanding how the author uses this particular expression -- to describe God's action -- we can better understand that our chapter is emphasizing that it was *God* who rescued Abraham. It was not an angel who saved him. And it was not Abraham who decided, based on his own reasoning, to leave Ur of the Chaldeans. Throughout this chapter, it is consistently God who tries Abraham and then rescues him from difficult situations.

55. בשעה שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו לתוך כבשן האש אמר גבריאל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, ארד ואצנן, ואציל את הצדיק מכבשן האש. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, נאה ליחיד להציל את היחיד. ולפי שהקדוש ברוך הוא אינו מקפח שכר כל בריה, אמר: תזכה ותציל שלשה מבני בניי. -- Trans. H. Freedman, *The Soncino Talmud, Pesachim* (London: Soncino, 1939), 609. Note that Hananiah, Mishael, and Azariah are the Jewish names of Shadrach, Meshach, and Abed-nego. See Dan. 1:7.

56. Song of Songs Rabbah 1:12 and Genesis Rabbah 44:13. In the latter, the sage's name is given as R. Liezer b. Jacob.

57. Elbaum, 123-124.

58. Ibid.

Except for Pesachim 118a, all of the sources connect the story with a proof-text from Gen. 15:7: “I am the Lord who took you out from the oven (*ur/אור*) of the Chaldeans.” The emphasis here is on the first word of God’s statement in the verse: *I* (*אני*), meaning *I alone* am the one who took you out. The same verse is used as the lemma in PRE, to conclude the second trial. In some manuscripts, a second lemma is given: Neh. 9:7, “You are the Lord God who chose Abram and brought him out from the oven (*ur*) of the Chaldeans.” Since the Genesis verse comes from the story of Abraham’s life, and is found in all the manuscripts, it is more likely that it is the original verse used by PRE here. But since the verse from Nehemiah also supports the traditional legends about Abraham and the furnace of fire, it is understandable why a scribe decided at some point that it, too, belonged to our midrash.

* * *

The Third Trial

The third trial (lines 13-17) is the first of the trials based on an episode explicitly mentioned in the Bible.⁵⁹ While Genesis 11:26-32 does mention Abraham’s birth, his marriage to Sarah, and Sarah’s barrenness, the main focus of the narrative there is on Terah. Abraham becomes the central concern of the story only in Gen. 12:1, when, suddenly, God tells Abraham to “Go forth (*הֵרָאֵה*) from your land, from your birth-place, and from your father’s house to the land that I will show you.” To careful readers of the Bible, this command would have sounded strikingly similar to the command God gives to Abraham in Gen. 22:1-2:

59. In fact, Jubilees 17:17 considers this test to be Abraham’s first trial. (see Friedlander, 188, n. 12). Some later authors and midrashim, including Maimonides, in his *Commentary to the Mishna* on Pirke Avot 5:3, and Midrash Hagadol also consider this to be the first trial. (Barth, “Lecture,” 47).

It was after these things, and God tested (נִסָּה) Abraham and said to him, "Abraham!" And he said, "Here I am." And He said, "Take your son, your only son, whom you love, Isaac, and go forth (וּלְךָ-לֵךְ) to the land of Moriah, and offer him up there as an offering on one of the mountains which I shall tell to you."

Not only do these two passages contain the only usages of the phrase לְךָ-לֵךְ in the entire Hebrew Bible, but they also share a similar sentence structure, mentioning a series of descriptions: of the place Abraham is to leave ("your land" / "your birthplace" / "your father's house"), and of the person Abraham is to offer as a sacrifice ("your son" / "your only son" / "whom you love" / "Isaac").⁶⁰ In both instances, Abraham is instructed to go towards an unknown destination: "the land that I shall show you" and "one of the mountains which I shall tell you."⁶¹ Since the text describes the binding of Isaac as a test, it is not surprising that people came to view God's first command to Abraham as a test.⁶²

PRE begins describing this trial by stating that God "cast him (טלטלו) out of his father's house and away from his family and brought him to Haran." (Line 13.) The root טלטל can also mean 'hurled,' 'threw,' or 'shook,' and connotes a violent action.⁶³ In Isa. 22:17, this verb is used as a poetic description of an individual's forced exile by God.⁶⁴

60. See Nahum S. Sarna, *Understanding Genesis: The World of the Bible in the Light of History* (New York: Schocken, 1966), 160-16; and Everett Fox, *The Five Books of Moses: A New Translation with Introductions, Commentary, and Notes* (New York: Schocken, 1995), 92.

61. See Kugel, *The Bible As It Was*, 166.

62. See Tanhuma Buber, *Lekh-Lekha* 4: ונסיון הראשון ונסיון האחרון -- "R. Levi ben Hama [said]: The Holy One said to him (i.e., Abraham): For <your> first testing and <your> last testing I am only testing you with Go (*Lekh-lekha*). (Thus Gen. 12:1 reads:) Go (*Lekh-lekha*) from your <native> land; (and Gen. 22:2 reads:) '<Please take your son> ... and go (*lekha-lekha*) to the land of Moriah.'" (Trans. Townsend, 63.) See also Tanhuma Buber, *Vayyera* 44.

63. See the Translation, p. 18, n. 14.

64. The prophet delivers this message to Shebna, King Hezekiah's steward: "The Lord is about to hurl you away violently (מטלטלך טלטלה), my fellow. He will seize firm hold on you, whirl you round and round, and throw you like a ball into a wide land. There you shall die..." (Isa. 22:17-18). (Trans. NRSV.)

The Talmud, in Ketubot 28a and Sanhedrin 26a, comments on this verse, and suggests, in the name of Rab, that being cast about is harder for a man than for a woman.⁶⁵ From these sources, the author of PRE selectively draws elements to characterize Abraham's move from Ur of the Chaldeans as a difficult, trying transition. By modifying Rab's dictum, PRE emphasizes that "being cast about is more difficult for a person than anything." (Line 15).

In its description of this trial, PRE emphasizes the difficulty of what Abraham underwent. Abraham does not leave for Haran in search of religious freedom or because he is concerned for his safety in Ur of the Chaldeans, but because God moved him. The image of Abraham is that of a pawn in God's hand. It is as if God is tossing Abraham about, moving him from place to place, taking him from one difficult situation to another. Just as it was God who reached out His hand and saved Abraham from the furnace of fire in the previous trial, here it is God who casts Abraham away from that which is most familiar to him: the land of his birth, his father's house, and his family.⁶⁶

PRE mentions only one detail from Abraham's time in Haran: that his father and

65. Ketubot 28a: "ת"ש: הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר. ואמר רב: טלטולי דגברא קשין מדאיתתא. "Come and hear: [It is written:] The Lord will hurl thee away violently as a man (Isa. 22:17). And Rab said: moving about is harder for a man than for a woman." (Trans. Samuel Daiches, *The Soncino Talmud: Kethuboth*, 152.)

Sanhedrin 26a: הלך לחצב לו קבר בקברי בית דוד, בא נביא ואמר לו: מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך. "Later, when] Shebna went to hew out for himself a sepulchre among the sepulchres of the house of David, the Prophet came and said to him: What hast thou here and whom hast thou here that thou hast hewn here a sepulchre? Behold, the Lord will hurl thee down as a man is hurled. Rab observed: Exile is a greater hardship for men than for women." (Trans. Jacob Shachter *The Soncino Talmud: Sanhedrin*, 153.)

66. The printed edition and several of the manuscripts say that God cast Abraham "away from his family" (ממשפחתו), but it is more likely that the majority of mss. are correct when they read "from the land of his birth" (מארץ מולדתו), since this is closer to the language found in Gen. 12:1 "from your land and from your birthplace" (מארצך וממולדתך) and since PRE mentions subsequently, in line 14, that Abraham's father and mother died in Haran.

mother died there.⁶⁷ This may be another way of emphasizing the difficulties that Abraham faced. In the Biblical text (Gen. 11:32) we read that Terah died in Haran. However, despite the fact that his death is presented in the narrative before God's call to Abraham, according to the Bible's chronology Terah died sixty years after Abraham left Haran.⁶⁸ The significance of this observation is that our author presents Terah's death as a difficulty Abraham faced in Haran. In other words, he makes it appear that Abraham was faced with one more hardship while Abraham was still in Haran. The additional inclusion of Amthalai, Abraham's mother, who is not mentioned in the Bible, may also have to do with personalizing Abraham's loss, and thus showing the full extent of his travails.⁶⁹

A quick comparison with the Lection's presentation of the third trial (f. 55r, lines 10-12)⁷⁰ reveals that PRE's emphasis on the difficulties of the trial was not inevitable. Whereas PRE depicts God as violently casting Abraham about, the Lection portrays Abraham as acting on his own.⁷¹ In fact, in the Lection's version of events God makes Abraham's experience more bearable, giving him something to look forward to: the birth

67. All but five of the mss. mention Abraham's mother. It seems that the phrase תדע לך ('you should know') is a corruption of her name, which is spelled a variety of ways in the mss. See the Critical Apparatus and n. 15 in the Translation for more information.

68. Terah was 70 years old when Abraham was born (Gen. 11:36) and Abraham was 75 when he left Haran (Gen. 12:4). Therefore, Terah was 145 when Abraham left. However, Terah lived to the age of 205. Therefore, Terah lived 60 more years after Abraham left. See Seder Olam Rabba and Ibn Ezra on Gen. 12:1.

69. The earliest reference to Amthalai's name comes from Baba Batra 91a, as part of a discussion about the mothers and grandmothers of such important Biblical characters as Noah, Abraham, David, and Haman. -- ואמר רב חנן בר רבא אמר רב: אמיה דאברהם - אמתלאי בת כרנבו. further stated in the name of Rab: (The name of) the mother of Abraham (was) Amathlai, the daughter of Karnebo."

70. Barth, "Lecture," 17.

71. -- חמסין הג' שיצא מבית אביו וממולדתו וממשפחתו בצווי בוראו שנ' ויאמ' יי אל אברהם וגו'. "The third trial: that he left his father's house, his birth-place and his family because of his Creator's command, for it is said, 'The Lord said to Abram, 'Go forth from your land, from your birth-place and from your father's house to the land that I will show you.'" (Trans. Barth, unpublished.)

of a son.⁷² In contrast to PRE, the Lection does not use the language of טלטל; rather, it says that Abraham “went out” (צא). The Lection mentions neither the death of Abraham’s parents, nor anything about moving being difficult.

One final, interesting detail about the third trial is that it sets God’s command to Abraham in Ur of the Chaldeans, and not in Haran, as the Biblical narrative suggests. Abraham goes to Haran and settles there in Gen. 11:31-32, and is spoken to by God immediately afterwards, in Gen. 12:1. However, it is strange that God then tells Abraham to leave “his birthplace.” Given this seeming incongruity in the Biblical text, it makes sense that PRE would set Abraham’s call in Ur of the Chaldean since by doing so it links this trial to the previous trial.

* * *

The Fourth Trial

In the Biblical narrative, just after Abraham arrives in Canaan and God promises the land to Abraham’s offspring (Gen. 12:7), we read that “There was a famine in the land and Abram went down into Egypt to sojourn there, for the famine was severe in the land.” (Gen. 12:10). PRE considers this brief episode Abraham’s fourth trial (lines 18-21). In doing so, our author derives midrashic meaning from two aspects of the verse. First, he reads “in the land” (בְּאֶרֶץ) as “in *the* Land,” i.e., the Land of Israel/Canaan, to derive the fact that this famine occurred *only* in that place. Second, he considers the first phase of the verse to be the direct cause of the second phrase, yielding the following

72. רמז לו שבן ינתן לו לק' שנה שכך עולה בגמ' לך לך ק'. ומהו אומ' אחריו ואעשה לגוי גדול וגו'. ואברהם. -- “God hinted that a son would be given to him at age one hundred. That’s what (the letters of the word) *lekh lekha*, ‘Go forth’ (Gen. 12:1) add up to in gematria, one hundred. And what does Scripture say after that? ‘I will make of you a great nation’ (Gen. 12:2). ‘Now Abraham was one hundred years old when his son Isaac was born to him.’” (Trans. Barth, unpublished.)

understanding: "There was a famine in the Land *so that* Abraham went down into Egypt to sojourn there."

As in the previous trials, the entire text serves to point out that Abraham was especially singled out for hardship, and that the difficult events he faced were God's way of testing him. Line 18 tells us that from the earliest days of creation until this time there had never been a famine. Interestingly, such a statement contradicts a different statement found several times in classical midrashim that there had been two previous famines, one in the days of Adam and one in the days of Lemech.⁷³ By ignoring such a widespread tradition, the author of PRE presents Abraham as someone who must face unique, unprecedented events in world history. Next, in line 19, we learn that the famine occurred only in Canaan. So, not only was Abraham singled out temporally, but also geographically. Lest we think that the famine had anything to do with the other people in Canaan, line 20 teaches us that the famine came to test Abraham and bring him down to Egypt. This was no random event in nature, but rather God's way of testing Abraham and moving him towards Egypt, the site of his next trial.

* * *

The Fifth Trial

The fifth trial (lines 22-53) is PRE's retelling of Gen. 12:11-20, the troubling story of Abraham and Sarah's sojourn in Egypt, which begins with the patriarch asking

73. See Genesis Rabbah 25:3: *אחד בימי מן האדמה אשר אררה ה', עשרה שני רעבון באו לעולם, אחד בימי אדם הראשון שנאמר ארורה האדמה בעבורך, ואחד בימי למך, שנאמר מן האדמה אשר אררה ה', 'Which cometh from the ground which the Lord hath cursed (Gen. 5:29).'* Famine visited the world ten times. Once in the days of Adam: 'Cursed is the ground for thy sake (Gen. 3:17);' once in the days of Lamech: 'Which cometh from the ground which the Lord hath cursed (Gen. 5:29);' Once in the days of Abraham: 'And there was a famine in the land (Gen. 12:10)' ... (Trans. H. Freedman, in *Midrash Rabbah: Genesis*, vol. I, 207.) See also Genesis Rabbah 40:3; 64:2; and Ruth Rabbah 1:4.

his wife to pass as his sister in order to save his own life (v. 13), continues with Pharaoh taking Sarah into his house (v. 15), and results in Abraham acquiring substantial wealth from the situation (v. 16). Because he took Sarah, Pharaoh is plagued by God (v. 17). Pharaoh then confronts Abraham, asking Abraham why he had not said that Sarah was his wife (v. 18). The episode concludes with Pharaoh sending Abraham and Sarah away (vs. 19-20). This trial is elaborated in PRE with much more detail and tangential information than the previous four trials, so that it constitutes over half of Chapter 26. In this regard, the fifth trial is more like the sixth through tenth trials, each of which occupy an entire chapter of PRE (chs. 27-31). Due to the trial's length, we will try here to summarize as much of the material as possible, providing a synthetic understanding of our author's use of traditional material.

Gen. 12:11-20 is remarkable in that its central motif -- beginning with a husband passing his wife off as his sister when they enter a strange land, and ending with the acquisition of great riches -- is repeated twice in the Book of Genesis: once in Ch. 20, with Abraham, Sarah, and Abimelech, the king of Gerar; and again in Ch. 26 (vs. 6-14), with Isaac, Rebecca, and Abimelech. PRE brings the two stories involving Abraham and Sarah together, as one trial. First the episode with Pharaoh is recounted (lines 22-37), followed by the episode with Abimelech (lines 39-52). In the printed editions and in some manuscripts, line 38 -- "Everything that Pharaoh gave to Sarah, Abimelech gave to Abraham" -- serves as a transition between the two stories. In other manuscripts, this line appears at the end of the Abimelech material, drawing comparisons between the two episodes.⁷⁴ Elbaum points out that PRE often brings together two similar events to

74. See the Basetext, p. 15, n. 8, for details.

compare them, citing this instance as one example.⁷⁵ In the case of Abraham's fifth trial, by discussing the two episodes together, rather than treating each encounter as a separate trial in Abraham's life, PRE views the two episodes as one story. In a sense, they become two examples of one kind of trial that Abraham had to face in his life.

PRE's description of the events in Egypt begin with Sarah being taken to Pharaoh as a wife (line 22). Our author skips over the first part of the story in the Biblical narrative: Abraham's request to Sarah to pretend she is his sister. The effect is to make Abraham appear in the best possible light. Lines 23-24, which inform us that Abraham did not tear his clothes in mourning, i.e., that he trusted that Sarah would be alright, and that Pharaoh did not approach Sarah (sexually), are likely allusions to more fully developed midrashic ideas that appear elsewhere.⁷⁶ Wherever the ideas came from, they serve to promote Abraham's faith and defend Sarah's dignity.

75. Elbaum, 118-119.

76. The idea that Pharaoh did not approach Sarah can be found in Genesis Rabbah 44:2: ריש לקיש בשם בר קפרא אמר פרעה בראתן לקה.... אמר רבי אחא אפילו קורות ביתו לקו, והכל היו אומרים על דבר שרי אשת אברם. אמר רבי ברכיה עלו דטולמוסין למקרב למסאנא דמטרונא. וכל אותו הלילה היתה שרה שטוחה על פניה ואומרת רבון העולמים אברהם יצא בהבטחה ואני יצאתי באמונה, אברהם יצא חוץ לסירה ואני בתוך הסירה. אמר לה הקב"ה כל מה שאני עושה בשבילך אני עושה והכל אומרים על דבר שרי אשת אברם. אמר רבי לוי כל אותו הלילה היה מלאך עומד ומגלב בידו. הוה אמר לה אין אמרת מחי מחינא, אין אמרת נישבק שביקנא. -- "Resh Lakish said in Bar Kappara's name: Pharaoh was smitten with lupus.... R. Aha said: Even the beams of his house were smitten, and all exclaimed, 'It is because of Sarai, Abram's wife (*al dvar Sarai eshet Avram*).'" (Gen. 12:17). R. Berekiah said: Because he dared approach the shoe of that lady. And the whole of that night Sarah lay prostrate on her face, crying, "Sovereign of the Universe! Abraham went forth [from the land promised to him] on Your assurance, but I went forth in faith. Abraham is outside of this prison while I am within!" Said the Holy One, blessed be He, to her: "Whatever I do, I do for your sake, and all will say, 'It is because of Sarai, Abram's wife.'" R. Levi said: That whole night, an angel stood [there with Sarah and Pharaoh] with a whip in his hand. He told her, "If you say, 'Strike!' I will strike, and if you say 'Desist!' I will desist." (Trans. [adapted] H. Freedman, *Midrash Rabbah: Genesis*, vol. I, 380.) This midrash is an exegetical explanation of Gen. 12:17: "The Lord plagued Pharaoh and his household with mighty plagues on account of Sarai (*al dvar Sarai*).'" '*Al dvar Sarai*' can also mean 'because of the word of Sarai.' Here, it is understood in the sense of 'whenever Sarah gave the word.' (See Reuven Firestone, "Difficulties in Keeping a Beautiful Wife: The Legend of Abraham and Sarah in Jewish and Islamic Tradition," in *Journal of Jewish Studies*, vol. XLII, no. 2 [Autumn 1991], 206-207.)

Next comes a unit (lines 25-27) that is quoted in the name of R. Tarfon,⁷⁷ which teaches that the night Sarah was taken was the night of Passover. In other words, these events occurred on the same night of the year as Passover would occur in the future. This midrash is not found in any earlier texts, as far as I can tell.⁷⁸ The concept behind this midrash is to draw an analogy (*hekeshe*) between two similar events in which God strikes a Pharaoh with plagues.⁷⁹ According to PRE, this first situation, where Pharaoh was afflicted because of Sarah, was meant to inform him⁸⁰ of the plagues that would one day be sent upon his nation.

After that comes another unit, beginning with line 28, quoted in the name of R. Joshua b. Korcha, in which we learn that Pharaoh actually loved Sarah and that he wrote her a *ketubah* on "all his wealth." As with the previous attribution to R. Tarfon, this attribution to R. Joshua b. Korcha appears to be a fabrication, for it is not found in any other works of rabbinic literature. It seems that the author of PRE felt free to rewrite oral Torah as much as he rewrote the Bible.⁸¹ The fact that this section is quoted in the name of a rabbi fits the content of the statements found there. For example, while it does not seem far-fetched to believe that Pharaoh might have actually loved Sarah -- he does, after all, seem genuinely concerned when he discovers that she already has a husband, and he returns her immediately (vs. 18-19) -- it is astounding to think that Pharaoh wrote her a *ketubah*! In the eyes of our author, Pharaoh was a good rabbinic Jew! This device

77. In five manuscripts, the name is R. Joshua b. Korcha. See the Critical Apparatus.

78. However, according to Friedlander, 189, notes 11 and 12, it is found in Midrash Hagadol and the Zohar.

79. Elbaum, 115.

80. Or, in eight of the mss., 'to inform,' in general, and in three of the mss., 'to inform you,' the reader, i.e., to serve as a kind of foreshadowing, cluing the reader of the Bible in to what will happen later, in the Ex. 7-12.

81. See Elbaum, 99-103.

provides an excellent way of explaining how Abraham and Sarah acquired their wealth in Egypt which preserves her dignity and avoids the appearance of a payoff in which Abraham becomes rich for letting his wife be taken by another.

Two additional gifts are also mentioned, both driven by exegetical concerns from elsewhere in the Bible. The first gift is that Pharaoh gave Sarah the land of Goshen as a 'possession,' or 'holding' (*akhuzah*) (line 29), which explains why the Israelites settled there when they came to Egypt in the time of Joseph. PRE connects Abraham and Sarah's descent into Egypt with Jacob and his sons' descent into Egypt, both of which occurred in times of famine. This midrash makes clear that the land they settled was rightfully theirs, for it was "Sarah their Mother's" (line 30).

The second gift which PRE says Pharaoh gave to Sarah is "Hagar his daughter from a concubine as a maidservant" (line 31). This statement is really an exegetical comment on Gen. 16:1, which mentions that Sarah "had an Egyptian maidservant whose name was Hagar." PRE explains how and where Sarah acquired this Egyptian maidservant. The idea that Hagar was Pharaoh's daughter originally comes from Targum Pseudo-Jonathan on Gen. 16:1, which explains that Hagar was "a daughter of Pharaoh, whom he gave to her (i.e., Sarah) as maid when he took her and was smitten by a word from before the Lord."⁸² Genesis Rabbah 45:1 also says that Hagar was Pharaoh's daughter, and it adds a reason why Pharaoh gave her to Sarah:

R. Shimon b. Yochai said: Hagar was the daughter of Pharaoh. When Pharaoh saw what was done on Sarah's behalf in his own house,⁸³ he took his daughter and gave her to Sarah, saying "Better that my daughter be a

82. Trans. Michael Maher, *Targum Pseudo-Jonathan: Genesis* (Collegeville, Mn.: Liturgical Press, 1992), 62.

83. Probably a reference to Genesis Rabbah 41:2. See above, p. 122, n. 76.

handmaid in this house than a noblewoman in another house."⁸⁴

The author of PRE is less interested in giving us the reasons why Pharaoh gave Hagar to Sarah than establishing that he did so. The idea that Hagar was born from a concubine appears for the first time in PRE, and is probably meant as an insult to her descendents, especially the followers of Islam, who were the most dominant force in the Jewish world at the time of the writing of PRE.

In line 34, we read that Pharaoh "arose early in the morning, terrified and panicked, for he had not approached Sarah." The assumption here is that Pharaoh was only with Sarah for one night. However, the Biblical text does not say how long Sarah remained in Pharaoh's palace. The Genesis Apocryphon,⁸⁵ for example, states that she lived there for two years.⁸⁶ In deciding that Sarah's stay with Pharaoh lasted only a single night, the author of PRE has borrowed details from the related episode with Abimelech, in which God comes to Abimelech in a dream and informs him that Sarah is married. In that story, following his dream, "Abimelech arose early in the morning" (השכים בבקר). Here, too, Pharaoh "arose early in the morning" (השכים בבקר). Our author must have believed that Pharaoh's frightened awakening also occurred after a dream in which God spoke to him. This claim is supported by Elbaum, who points to numerous examples in PRE where the expression "arose early in the morning" (השכים

84. אמר ר"ש בן יוחאי הגר בתו של פרעה חיתה וכיון שראה פרעה מעשים שנעשו לשרה בביתו נטל בתו. -- Trans. (adapted) H. Freedman, *Midrash Rabbah: Genesis*, vol. I, 380.

85. An Aramaic text found at Qumran, probably composed between the end of the first century B.C.E. and the middle of the first century C.E. See *A Genesis Apocryphon: A Scroll for the Wilderness of Judea*, ed. N. Avigad and Y. Yadin (Jerusalem: 1956), 38.

86. "He (i.e., Pharaoh) was with her (i.e., Sarah) for two years, and at the end of those two years the plagues and afflictions became greater and more grievous upon him and all his household." (Trans. G. Vermes, *Scripture and Tradition in Judaism*, 101.)

בבקר) occurs after God (or an angel) has appeared to a character in a dream.⁸⁷

The phrase “terrified and panicked” (נבהל ונחפז) is borrowed from Ps. 48:6, where kings become frightened by God’s revelation. In the psalm, which speaks about Jerusalem, in v. 4 we read that “Through her citadels, God has made Himself known as a haven (אלהים בארמנותיה נודע למשגב).” Perhaps the verse is understood by PRE as “In her (i.e., Sarah’s) citadel, God made Himself known as a haven.” After all, we have seen a midrash (Gen. Rab. 44:2) in which God intervenes between Sarah and Pharaoh; to which, as we have discussed above, PRE may allude. In any event, the fact that in the psalm *kings* are “terrified and panicked” may have been what led our author to use the phrase as he does in PRE.

The story continues with Pharaoh calling Abraham and sending him and Sarah away with all the things he had written for her in her *ketubah* (lines 35-37). This is followed by the transitional statement, “Everything that (Pharaoh) gave to Sarah, Abimelech gave to Abraham.” (Line 38). As we discussed above, this sentence not only forms a bridge between the two stories, but it draws an analogy between them. In both stories, the couple acquire wealth from a ruler. The difference is that in the first story Sarah receives the gift, whereas in the second story Abraham is given the wealth. This distinction follows the understanding we observed above, in line 31, that Pharaoh gave Hagar to Sarah, which also fits well with Gen. 16:1.

The story of Abraham’s encounter with Abimelech begins with Abraham entering

87. Elbaum, 124. Examples of this phenomenon include Abraham arising early in the morning to pursue war with the kings after receiving information from Michael in a dream (Ch. 29); Jacob after God revealed the ladder to heaven to him at Bethel (Ch. 35); and Laban after God has spoken to him about Jacob (Ch. 36). Also, where the Biblical text says twice that “Abraham arose early in the morning” (Gen. 21:14 and 22:3) after God has spoken to him (21:12-13 and 22:1-2), PRE adds, both times, that “on that night the Holy One, blessed be He, revealed Himself to Abraham.” (Chs. 30 and 31).

the land (line 40). There is some confusion in the printed edition, as it makes better sense for line 43 -- "Abimelech sent and took Sarah, thinking to have children with her" -- to come next; and this order is supported by the majority of the manuscripts. Like the story that took place in Egypt, again PRE is silent about Abraham saying that Sarah is his sister (Gen. 20:2). Our chapter is more interested in detailing Abraham's trials than it is in pointing out his complicity.

However, just as Abraham is always tested, God is always watching over him to make sure the worst does not happen. Therefore, we read once again,⁸⁸ that "everything is foreseen by the Holy One, blessed be He." (Line 41). Immediately, in an apparent act of divine providence on behalf of Abraham and Sarah, Abimelech and every female, including the eggs of lice, become barren (line 42). Our author borrows this humorous detail from Baba Kamma 92a,⁸⁹ and the wording about the "eggs of lice" from Avodah Zarah 3b.⁹⁰ The notion that *all* the wombs in Abimelech's household were sealed up is simply a very literal reading of Gen. 20:18.

Immediately Michael, the angel, descends with a sword extended to kill Abimelech. This idea, as far as I can tell, is not found in any previous midrashim. However, the idea of Michael coming to confront the king in this situation fits well with PRE's overall conception of this angel. According to PRE, Michael leads the first camp

88. See the Prologue, line 2.

89. "For the Lord had closed up all the wombs of the house of Abimelech." (Gen. 20:18). It was stated at the College of R. Jannai that even a hen of the house of Abimelech did not lay an egg [at that time.]" Trans. E.W. Kirzner, *The Soncino Talmud: Baba Kamma*, 533.

90. "Rab Judah said in the name of Rab: The day consists of twelve hours. During the first three hours the Holy One, blessed be He, is occupying Himself with the Torah. During the second three He sits in judgment on the whole world, and when He sees that the world is so guilty as to deserve destruction, He transfers Himself from the seat of Justice to the seat of Mercy. During the third quarter He is feeding the whole world, from the horned buffalo to the brood of vermin (עַד בִּיצֵי כְנִיָּם, lit. 'to the eggs of lice'). During the fourth quarter He is sporting with the leviathan." Trans. (adapted) from A. Mishcon, *The Soncino Talmud: Avodah Zarah*.

of ministering angels, on God's right (Ch. 4); his name contains part of God's name *Elohim*, e.g., *Michael* (Ch. 34); God sent him as a wall of fire to save Israel from the approaching Egyptians at the shores of the Sea (*ibid.*); and he saved Esther from Haman (Ch. 50) and Joshua ben Jehozadak from the fiery flames in Babylon (Ch. 33).

Throughout the work, Michael is God's messenger and the angel God sends to protect those in danger. So, even though Genesis 20:3 says that "God came to Abimelech in a dream at night," it is not surprising to find Michael as God's stand-in here, in lines 44-50.

The conversation sticks closely to the Biblical text, with vs. 4, 5, and 7 quoted directly.

However, in line 49, Michael utters a line that does not come from the Bible, but is instead drawn from *Makkot* 9b and *Baba Kamma* 92a. The point of this line is that Abimelech did not treat his guests well; instead of worrying whether they had proper food and drink, he took an interest only in acquiring the woman as a wife. According to the printed edition and some mss., he should have not even thought about marrying a foreign woman. According to other mss., Abimelech should have asked whether they were married, and been careful to check into the matter before taking Sarah.⁹¹

91. *Baba Kamma* 92a: ודקא אמר: השב אשת האיש מכל מקום, ודקא אמר: ודקא אמר: הגוי גם צדיק תהרוג, הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא: נביא הוא, וכבר לימד: אכסנאי שבא לעיר, על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו, או על עסקי אשתו שואלין אותו, אשתך היא? -- R. Samuel b. Nachmani said in the name of R. Jonathan: Return the man's wife in all cases. And as to that which you say: "Will you slay people, even though innocent? (Gen. 20:4) Behold he did not say to me 'She is my sister,' and she did not say to me 'He is my brother!' (Gen. 20:5)!" he is a prophet, and he already taught: (With) a guest who comes to town, we ask him about matters of food and drink, and we ask him about matters pertaining to his wife. Is she your wife? Is she your sister? -- From here (we learn that) a Noahide (i.e., gentile) is (subject) to be killed if he had the opportunity to learn (whether a woman he took was married) and did not."

נביא הוא וממך למד: אכסנאי הוא שבא לעיר, על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו, *Makkot* 9b: ודקא אמר: השב אשת האיש מכל מקום, ודקא אמר: ודקא אמר: הגוי גם צדיק תהרוג, הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא: נביא הוא, וכבר לימד: אכסנאי שבא לעיר, על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו, או על עסקי אשתו שואלין אותו, אשתך היא? -- כלום שואלין אותו אשתך זו? אחותך זו? -- [You should know that] he (i.e., Abraham) is a prophet, and from your example he has already taught: (With) a guest who comes to town, we ask him about matters of food and drink; (but) do we ask him: Is she your wife? Is she your sister?

The Talmudic sources are unclear as to whether you should ask about a man's wife or not. According to *Makkot*, it appears as if one should not even ask about a foreign woman who comes to your town, that doing so is considered uncouth. According to *Baba Kamma*, you should ask,

The conversation between Michael and Abimelech ends with the angel instructing the king to have Abraham pray for him, so that he will live. (Line 50). This leads to Abraham standing and praying before God (line 51), invoking God's own words to Adam from Gen. 1:28 to "be fruitful and multiply." Abraham argues like a rabbi, claiming that it is only fair to allow Abimelech and his household to fulfill their ontological function. To this, God has no reply. God simply responds to Abraham's entreaty. Abraham prays. God responds. Our chapter comes to an end.

presumably so that you make sure that you do not marry another man's wife. The printed edition, i.e., the basetext of our chapter, along with several of the mss., seems closer to the Makkot version of this teaching. Other mss. seem closer to the Baba Kamma teaching. Most mss., however, do not contain this line. See the Critical Apparatus for details.

Bibliography

- Albeck, Hanoach, ed. *Shishah Sidre Mishnah*. 6 vols. Jerusalem, Dvir and The Bialik Institute, 1982.
- Alexander, Philip S. and Alexander Samely. "Introduction: Artefact and Text." In *The Bulletin of the John Rylands University of Manchester* 75, no. 3 (Autumn 1993), *Theme Issue: Artefact and Text: The Recreation of Jewish Literature in Medieval Hebrew Manuscripts*. Edited by Philip S. Alexander and Alexander Samely: 5-16.
- Barth, Lewis M. "Introducing the Akedah: A Comparison of Two Midrashic Presentations." In *A Tribute to Geza Vermes: Essays on Jewish and Christian Literature and History*. JSOT Supplement Series 100. Edited by Philip R. Davies and Richard T. White. Sheffield: JSOT Press, 1990: 125-138.
- _____. "Is Every Hebrew Manuscript a New Composition? The Case of *Pirke Rabbi Eliezer*." In *Agendas for the Study of Midrash in the Twenty-First Century*. Edited by Marc Lee Raphael. Williamsburg, Va.: William and Mary, 1999: 43-62.
- _____. "Lecture for the Second Day of Rosh Hashanah: A Homily Containing the Legend of the Ten Trials of Abraham" (Hebrew). *Hebrew Union College Annual* 58 (1987): 1-48.
- Barth, Lewis M., trans. "Lecture for the Second Day of Rosh Hashanah: A Homily Containing the Legend of the Ten Trials of Abraham." Unpublished.
- Beit-Arie, Malachi. *The Makings of the Medieval Hebrew Book: Studies in Palaeography and Codicology*. Jerusalem: Magnes Press, 1993.
- _____. "Transmission of Texts by Scribes and Copyists: Unconscious and Conscious Interferences." In *The Bulletin of the John Rylands University of Manchester* 75, no. 3 (Autumn 1993), *Theme Issue: Artefact and Text: The Recreation of Jewish Literature in Medieval Hebrew Manuscripts*. Edited by Philip S. Alexander and Alexander Samely: 33-51.
- Bregman, Marc. "Midrash Rabbah and the Medieval Collector Mentality." *Prooftexts* 17 (1997): 63-76.
- Buber, Solomon. *Midrash Tanhuma* (Hebrew). 1885. Reprint, New York: 1946.
- Charles, R.H., trans. Revised by C. Rabin. "Jubilees." In *The Apocryphal Old Testament*, Edited by H.F.D. Sparks. Oxford: Clarendon Press, 1984: 10-139.

Craven, Toni. "Judith: Introduction." In *The HarperCollins Study Bible: New Revised Standard Version*. Wayne A. Meeks, General Editor. HarperCollins, 1993: 1459-1461.

Daiches, Samuel, trans. *Kethuboth*: vol. 1. In *The Soncino Talmud*, I. Epstein, general editor. London: Soncino Press, 1936.

Dan, Joseph. "Apocrypha and Pseudepigrapha in Medieval Hebrew Literature." In *The Encyclopaedia Judaica*. Vol. 3. Edited by Geoffrey Wigoder. Jerusalem: Keter, 1972: cols. 185-186.

Elbaum, Jacob. "Ha-Melitzah, ha-Motiv, v'ha-Inyan l'derekh Itzuvo shel ha-Sippur b'Pirke de-Rabbi Eliezer," in *Mekhh're Yerushalayim be-Folklore Yehudi Likhvod Dov Noy*. Vols. 13-14. Edited by Tamar Alexander and Gilat Hazan-Rokem. Jerusalem: Magnes Press, 1991-1992: 99-126.

Epstein, I., trans. *Pesahim*. In *The Soncino Talmud*, I. Epstein, general editor. London: Soncino Press, 1938.

Eshel, Ben-Zion. *Jewish Settlements in Babylonia During Talmudic Times: Talmudic Onomasticon* (Hebrew). Jerusalem: Magnes Press, 1979.

Firestone, Reuven. *Journeys in Holy Lands: The Evolution of the Abraham-Ishmael Legends in Islamic Exegesis*. Albany: State University of New York Press, 1990.

_____. "Difficulties in Keeping a Beautiful Wife: The Legend of Abraham and Sarah in Jewish and Islamic Tradition." *Journal of Jewish Studies* 44, no. 2 (Autumn 1991): 196-214.

Fox, Everett. *The Five Book of Moses*. The Schocken Bible: Volume I. New York: Schocken Books, 1995.

Freedman, H., trans. *Midrash Rabbah: Genesis*. Vols. 1-2 in the Soncino Midrash, H. Freedman and Maurice Simon, general editors. London: Soncino Press, 1939.

Friedlander, Gerald. *Pirke de Rabbi Eliezer*. 1916. Reprint, New York: Hermon Press, 1965.

Ginzberg, Louis. *The Legends of the Jews*. 7 vols. Translated by Henrietta Szold. 1909. Reprint, Philadelphia: Jewish Publication Society, 1968.

Harrington, Daniel J. "1 Maccabees: Introduction." In *The Harper-Collins Study Bible*, Wayne A. Meeks, General Editor. HarperCollins, 1993: 1645-1648.

Hayward, Robert. "Pirke de Rabbi Eliezer and Targum Pseudo-Jonathan." *Journal of Jewish Studies* 44, no. 2 (Autumn 1991): 215-249.

- Heinemann, Joseph. *Aggadah and its Development* (Hebrew). Jerusalem: Keter, 1974.
- Herr, M.D. "Pirkei de-Rabbi Eliezer." In *The Encyclopaedia Judaica*. Vol. 13. Edited by Geoffrey Wigoder. Jerusalem: Keter, 1972: cols. 558-560.
- James, M.R., trans. *The Biblical Antiquities of Philo*. New York: Macmillan, 1917.
- Jastrow, Marcus. *A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi, and the Midrashic Literature*. 1903. Reprint, New York: Judaica Press, 1996.
- Kahati, Pinhas, ed. *Mishnayot M'vuarot*. 6 vols. Jerusalem: Heichal Shlomo, 1966.
- Kirschner, Robert. *Baraita de-Melekhet ha-Mishkan: A Critical Edition with Introduction and Translation*. Monographs of the Hebrew Union College 15. Cincinnati: Hebrew Union College Press, 1992.
- Kirzner, E.W., trans. *Baba Kamma*. In *The Soncino Talmud*, I. Epstein, general editor. London: Soncino Press, 1935.
- Kohler, Kaufman. *Jewish Theology: Systematically and Historically Considered*. New York: Macmillan, 1918.
- Kugel, James L. *The Bible As It Was*. Cambridge and London: Harvard University Press, Belknap Press, 1997.
- _____. *Traditions of the Bible: A Guide to the Bible As It Was at the Start of the Common Era*. Cambridge and London: Harvard University Press, 1998.
- Lehrman, S.M., trans. *Exodus Rabbah*. Vol. 3 in the Soncino Midrash, H. Freedman and Maurice Simon, general editors. London: Soncino Press, 1939.
- Mack, Burton. "Sirach: Introduction." In *The HarperCollins Study Bible*. Wayne A. Meeks, General Editor. HarperCollins, 1993: 1530-1532.
- Meeks, Wayne A., ed. *The HarperCollins Study Bible: New Revised Standard Version*. HarperCollins, 1993.
- Meltzer, Scott. "The Midrash on Jonah as represented in Pirke Rabbi Eliezer (Chapter 10)." Rabbinical thesis, Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion, New York, 1996.
- Milikowsky, Chaim Joseph. "Seder Olam: A Rabbinic Chronography." Ph.D. dissertation, Yale University, 1981.
- Neusner, Jacob. *The Fathers According to Rabbi Nathan: An Analytical Translation and Explanation*. Brown Judaic Studies 114. Atlanta: Scholars Press, 1986.

- Ochser, Schulim. "Pirke de-Rabbi Eliezer." In *The Jewish Encyclopedia*. Vol. 10. London and New York: Funk & Wagnalls, 1901: 58-60.
- Rabbinowitz, J., trans. *Deuteronomy Rabbah*. Vol. 7 in the Soncino Midrash, H. Freedman and Maurice Simon, general editors. London: Soncino Press, 1939.
- Saldarini, Anthony J. *The Fathers According to Rabbi Nathan: A Translation and Commentary*. Leiden: Brill, 1975.
- Sarna, Nahum M. *Understanding Genesis*. New York: Schocken Books, 1966.
- Schechter, Solomon. *Aboth de Rabbi Nathan: Edited from Manuscripts, with an Introduction, Notes, and Appendices*. 1887. Reprint, New York: Philipp Feldheim: 1945.
- _____. *Some Aspects of Rabbinic Theology*. New York: Macmillan, 1909.
- Shachter, Jacob, trans. *Sanhedrin*, vol. 1. In *The Soncino Talmud*, I. Epstein, general editor. London: Soncino Press, 1935.
- Shinan, Avigdor and Yair Zakovitch. *Abram and Sarai in Egypt: Gen. 10:10-20 in the Bible, The Old Versions and the Ancient Jewish Literature* (Hebrew). Research Projects of the Institute of Jewish Studies: Monograph Series 2. Jerusalem: The Hebrew University, 1983.
- Shmidman, Joshua H. "Zekhut Avot." In *The Encyclopaedia Judaica*. Vol. 16. Edited by Geoffrey Wigoder. Jerusalem: Keter, 1972: cols. 976-978.
- Simon, Maurice, trans. *Song of Songs Rabbah*. Vol. 9 in the Soncino Midrash, H. Freedman and Maurice Simon, general editors. London: Soncino Press, 1939.
- Slotki, Israel W., trans. *Baba Bathra*, vol. 1. In *The Soncino Talmud*, I. Epstein, general editor. London: Soncino Press, 1935.
- Sparks, H.F.D., ed. *The Apocryphal Old Testament*. Oxford: Clarendon Press, 1984.
- Strack, H.L. and Gunter Stemberger. *Introduction to the Talmud and Midrash*. Translated and edited by Markus Bockmuehl. Second edition, Minneapolis: Fortress Press, 1996.
- Tanselle, G. Thomas. *A Rationale of Textual Criticism*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1989.
- _____. *Textual Criticism and Scholarly Editing*. Charlottesville and London: The University Press of Virginia for the Bibliographical Society of the University of Virginia, 1990.

- Ta-Shma, Israel M. "The 'Open' Book in Medieval Literature: The Problem of Authorized Editions." In *The Bulletin of the John Rylands University of Manchester* 75, no. 3 (Autumn 1993), *Theme Issue: Artefact and Text: The Recreation of Jewish Literature in Medieval Hebrew Manuscripts*. Edited by Philip S. Alexander and Alexander Samely: 17-24.
- Thackeray, H. St. J. *Jewish Antiquities, Books I-IV*. Vol. 4 in *Josephus in Nine Volumes*. Cambridge, Ma. and London: Harvard University Press and William Heinemann, Ltd., 1926.
- Townsend, John T. *Midrash Tanhuma: Translated into English with Introduction, Indices, and Brief Notes (S. Buber Recension)*. Vol. 1 (Genesis). Hoboken: KTAV, 1989.
- Vermes, Geza. *Scripture and Tradition in Judaism: Haggadic Studies*. Leiden: E.J. Brill, 1961.
- Bar Ilan Responsa Project*. Version 8.0. Ramat Gan: Bar Ilan University, 2000.
- Dictionary Catalogue of the Klau Library, Hebrew Union College - Jewish Institute of Religion, Cincinnati*. Boston: G.K. Hall & Co., 1964.
- The Holy Scriptures: According to the Masoretic Text*. Philadelphia: The Jewish Publication Society of America, 1916.
- Tanakh: A New Translation of the Holy Scriptures According to the Traditional Hebrew Text*. Philadelphia: The Jewish Publication Society, 1985.